

A MAGYAR SÖRPUCCS?

**ULAIN FERENC NEMZETGYŰLÉSI
KÉPVISELŐ ÉS TÁRSAI
ÁLLAMCSÍNYKÍSÉRLETE, 1923
TANULMÁNY ÉS FORRÁSOK**

szerkesztette Kántás Balázs

**A MAGYAR SÖRPUCCS?
ULAIN FERENC NEMZETGYŰLÉSI
KÉPVISELŐ ÉS TÁRSAI
ÁLLAMCSÍNYKÍSÉRLETE, 1923
TANULMÁNY ÉS FORRÁSOK**

Az elektronikus publikáció formájában közzétett levéltári forráskiadvány
az alábbi tudományos forrásközlő cikk
jelentősen bővített változata:

KÁNTÁS Balázs, *Egy lehetséges „magyar sörpuccs” gondolata?. Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselőnek és társainak a német szélsőjobboldal segítségével elképzelt államcsínyterve*, Archívnet, 2020/1.

<https://archivnet.hu/egy-lehetseges-magyar-sorpuccs-gondolata-ulain-ferenc-nemzetgyulesi-kepviselonek-es-tarsainak-a>

A forrásokat közreadja, jegyzetekkel ellátta, valamint a bevezető tanulmányt írta:
KÁNTÁS BALÁZS

ISBN 978-615-00-8392-6

forráskiadvány a
HORTHY-KORSZAK KUTATÁSÁÉRT TÁRSASÁG
támogatásával és társkiadásában valósult meg.

**MAGYAR ELEKTRONIKUS KÖNYVTÁR
BUDAPEST, 2020.**

TARTALOMJEGYZÉK

A magyar sörpuccs? Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselő és társai államcsínykísérlete, 1923	5
Források	63
1. Dr. Ulain Ferenc ügyvéd, nemzetgyűlési képviselő vallomása.....	64
2. Bobula Titusz építészmérnök, magyar születésű amerikai állampolgár vallomása	69
3. Dr. Szemere Béla kórházigazgató főorvos, az Állambiztonsági Megbízottak Országos Szervezete (ÁBM), korábban felosztatott kommunistaellenes önkéntes segédrendőri szervezet volt parancsnokának vallomása	76
4. Fritz Döhmel német kereskedő, a bajor nemzeti-szocialista mozgalom, Adolf Hitler és Erich von Ludendorff tábornok állítólagos megbízottjának vallomása.....	84
5. Hetényi Imre rendőrfőkapitány-helyettes jelentése a budapesti főkapitányhoz	99
6. Seibold Jenő detektívfelügyelő vallomása	103
7. Hetényi Imre rendőrfőkapitány-helyettes vallomása	107
8. Rakovszky Iván belügyminiszter vallomása	109

9. A magyar és a német szélsőjobboldali szervezetek között kötött, Fritz Döhmel által fogalmazott előzetes megállapodás sajtóban közzétett magyar fordítása, Friss Újság, 1923. november 10. 110
10. A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának jelentése lázadás előkészítésére létrejött szövetség büntette miatt gyanúsított és tettenkapás folytán 1923. november 6-ika óta őrizetben, illetve előzetes letartóztatásban levő dr. Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 114
11. A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék ítélete Ulain Ferenc és társai büntetőügyében..... 128

A magyar sörpucss?

Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselő és társai államcsínykísérlete, 1923

Előljáróban

A Horthy-korszak első éveiben, az első világháború és az azt követő forradalmak után újonnan létrejött magyar állam – a háború szinte összes vesztes államához hasonlóan – olyan társadalmi és gazdasági helyzetben találta magát, amely kedvezett a politikai szélsőségeknek. Ezekben az időkben nem csupán egyre-másra szerveződtek a különböző radikális nacionalista társadalmi egyesületek és pártok, de némelyik szélsőséges – az ország kül- és belpolitikai konszolidációján fáradozó Bethlen-kormány munkájával elégedetlen – politikai csoport még az államcsínykísérlet és az erőszakos hatalomátvétel gondolatával is eljátszott. Egy ilyen kalandor jellegű, lényegét tekintve komolytalan, mégis nagy politikai és sajtóvisszhangot kiváltott puccsterv volt az, amelyet dr. Szemere Béla¹ kórházi főorvos, az Állambiztonsági Megbízottak Országos

---

¹ Dr. Szemere Béla (1873–1948) főorvos, gyermekorvos, a Fehéreszt Gyermekkórház igazgatója, radikális jobboldali politikus. 1919-től az Állambiztonsági Megbízottak Országos Szervezete nevű, a belügyminisztérium irányítása alá tartozó, kommunistaellenes önkéntes segédrendőri milícia vezetője, a korszak ismert szélsőjobboldali szereplője. A radikális jobboldali elveket valló Magyar Kultúrliga Egyesület, informális nevén Szemre-kör vezetője, melynek összejöveteleit a lakásán rendezték, és amely szoros együttműködést mutatott az Ébredő Magyarok Egyesületével. 1924-ben belépett a Gömbös Gyula alapította Magyar Nemzeti Függetlenségi Pártba (Fajvédő Párt), majd az 1930-as években az első nyilaskeresztes párt, a Meskó Zoltán vezette Magyar Nemzetiszocialista Földműves- és Munkáspárt tagja lett. 1939-ben a párt színeiben országgyűlési képviselővé választották.

Szervezete² nevű (ekkor a belügyminisztérium által tulajdonképpen leszerelt)³ segédrendőri milícia parancsnoka, Bobula Titusz⁴ magyar születésű, amerikai állampolgárságú építészmérnök, illetve dr. Ulain Ferenc⁵ ügyvéd, a kormányzó Egységes Pártból⁶

---

² Az Állambiztonsági Megbízottak Országos Szervezete 1919 augusztusában alapított, polgári segédrendőri és titkosszolgálati szervezet volt, melynek a tanácsköztársaság bukása után elsődleges feladata a kommunista szervezkedések figyelése és az esetleges munkássztrájkok letörése volt. A belügyminisztérium irányítása alá tartozott, polgári ruhás, fegyvert viselő, segédrendőri munkájuk mellett polgári foglalkozásukat is tovább űző tagjainak jogosítványai nagyjából a rendőrség jogosítványainak feleltek meg. Az ÁBM 1922 októberében formálisan beolvadt a Nemzeti Munkavédelem szervezetébe, de egy ideig még igyekezett megőrizni önállóságát. Vö. *Jegyzőkönyv az ÁBM és a NMV együttműködésére vonatkozó megállapodásról*, 1922. október 2. Közli: *Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. II. A fasiszta rendszer kiépítése Magyarországon 1921–1924*, forráskiad. KARSAI Elek–NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959, 187–188.

³ Az 1923. október 19-ei keltezésű, 7502. sz. kormányrendelet az állami alkalmazottak számára megtiltotta az olyan hazafias egyesületekben történő tagságot, melyek tagjaiktól fogadalmat vagy esküt várnak el, és ez vonatkozott a korábban az ilyen egyesületek keretében működő és államilag jóváhagyott kiegészítő karhatalmi szervezetek munkájában való részvételre is. A korábban részben egyesületi formában működő ÁBM működését tehát éppen ekkor igen szigorúan korlátozták.

⁴ Bobula Titusz (1878–1961) építészmérnök, radikális jobboldali politikus. Az Amerikai Egyesült Államokba emigrált, ahol 1910-ben feleségül vette a gazdag mágnás családból származó Eurania Mockot. A pár New Yorkban telepedett le, ahol Bobula elsősorban templomok tervezésével foglalkozott. 1919-ben visszatért Magyarországra, ahol politizálni kezdett, elsősorban a revizionizmus és a szélsőjobboldali eszmék irányába mozdult el, ennek köszönhetően vált az Ulain Ferencsel és dr. Szemere Bélával közösen szőtt államellenes összeesküvés szereplőjévé. Később visszatért az Egyesült Államokba, ahol katonai mérnöki tevékenységgel is próbálkozott, többek között Nikola Tesla mellett is dolgozott egy soha meg nem valósult energiapajzs és sugárfegyver-technológiai kidolgozásán. 1961-ben hunyt el.

⁵ Ulain Ferenc (1881–?) ügyvéd, publicista, radikális jobboldali politikus. Egyetemi tanulmányait Kolozsvárott és Budapesten végezte, majd ügyvédi oklevelet szerzett és Déván ügyvédi irodát nyitott. Az I. világháború után Budapestre

kivált nemzetgyűlési képviselő, a korabeli szélsőjobboldal ismert politikusa terveztek el 1923 őszén.

Tekintve, hogy a három férfiú a – meggyőződésük szerint túlzottan liberális, antant- és zsidóbarát – Bethlen-kormányt terveik szerint erőszakos úton, a Hitler-Ludendorff féle német nemzeti-szocialista mozgalom fegyveres támogatásával szerették volna eltávolítani, terveiket nagyjából a müncheni sörpuccs-csal egy időben végrehajtva, annak sikerétől is függővé téve, államcsínykísérletüket talán a legfrappánsabban a *magyar sörpuccs* elnevezéssel illelhetjük...

---

költözött és részt vett a tanácsköztársaságot megdöntő ellenforradalomban. Összekötötést hozott létre a magyar és a bajor szélsőjobboldali politikai erők között. Az Ébredő Magyarok Egyesületének egyik alapítója és vezetőségi tagja. 1919-ben megalapította a Szózat című radikális napilapot. 1922-től 1926-ig nemzetgyűlési képviselő, 1923-ban kilépve az Egységes Pártból Gömbös Gyulával együtt a fajvédő párt egyik alapítója, 1931-től ismét parlamenti képviselő. Az 1940-es években a nyilasokhoz csatlakozott. Halálkozásának helye és ideje nem ismert, valamikor 1945 utánra tehető.

⁶ A politikai konszolidáció zálogaként Bethlen István miniszterelnök törekvései és tárgyalásai nyomán az 1920-as választások két legsikeresebb pártja, a Nagyatádi-Szabó István vezette Országos Kisgazda- és Földműves Párt és a kormányon levő Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja 1922. február 2-án Keresztény Földműves-, Kisgazda- és Polgári Párt néven egyesült. Az így létrejött új pártot a köznyelvben a korszakban jórészt csak Egységes Párt néven emlegettek, és agrárpártból széles gyűjtőpárttá válva akarta folytatni konszolidációs politikáját, lehetőleg minél stabilabb parlamenti többséget szerezve az 1922-es nemzetgyűlési választásokon. Az Egységes Pártból vált ki 1923 augusztusában a Gömbös Gyula későbbi miniszterelnök vezette szélsőjobboldali frakció, melynek tagjai között ott találjuk dr. Ulain Ferencet is, és amelyből 1924. november 14-én hivatalosan is megalakult a Fajvédő Párt néven ismert Magyar Nemzeti Függetlenségi Párt.

Az előzmények – német és magyar radikális jobboldali erők együttműködési kísérletei, a fehér internacionálé terve, 1919–1920

Az első világháborút lezáró versailles-i békeszerződések után a vesztes államok egyes politikusai nem nyugodtak bele a vereségbe és a területi veszteségekbe, és érthető módon a revízió lehetőségét keresték. Nem volt ez máshogyan Németország és Magyarország esetében sem. 1919 telén a weimari köztársaságot megdönteni kívánó radikális jobboldali német politikusok, az úgynevezett Kapp-puccs⁷ szervezői, többek között Erich Ludendorff⁸ tábornok, Max Bauer⁹ ezredes, illetve puccskísérletben ekkor még csak

---

⁷ A Kapp-puccs a weimari köztársaság megdöntésére irányuló puccskísérlet volt a német szélsőjobboldali politikai erők részéről, jórészt Németország első világháborús vereségébe beletörődni nem akaró katonák és rendőrök fegyveres részvételével 1920 márciusában, melyet lényegében Ludendorff tábornok és Wolfgang Kapp főosztályvezető és földbirtokos vezetett. Berlin elfoglalása után Kapp megdöntöttnek nyilvánította a köztársasági kormányt, önmagát kancellárrá nyilvánította, és a német néphez intézett kiáltványban meghirdette a versailles-i béke revízióját és legtöbbször elemében a későbbi nemzetiszocialista politikai rendszerre hasonlító új politikai kurzust. A puccs végül két nap alatt kudarcba fulladt, Kapp Svédországba emigrált.

⁸ Erich Friedrich Wilhelm Ludendorff (1865–1937), az első világháború kiemelkedő német tábornoka, a weimari köztársaság ideje alatt radikális jobboldali politikus, a német szélsőjobb egyik vezetője, aki folyamatosan a köztársaság megbuktatásán dolgozott. Az 1920-as Kapp-puccs és az 1923. november 8-án végrehajtott müncheni sörpuccs egyik vezéralakja és értelmi szerzője. Hitler mellett a feltörekvő Nemzetiszocialista Német Munkáspárt egyik vezetője és parlamenti képviselője. 1925-ben visszavonult a politikai élettől, és egyre zavarosabb, okkult tudományokkal foglalkozott. A nemzetiszocialista pártvezetés élete végén elhatárolódott tőle. 1937-ben hunyt el.

⁹ Max Herman Bauer (1869–1929), német katonatiszt, ezredes, az első világháború és a Német Császárság bukása után a német radikális jobboldal egyik vezéralakja. Folyamatosan a weimari köztársaság megbuktatásán dolgozott, a Kapp-puccs egyik vezéralakja, ebben az időben a Birodalmi Kancellária

mellékszereplőként résztvevő, feltörekvő szélsőjobboldali politikus, Adolf Hitler¹⁰ megkísérelték egyfajta nemzetközi revizionista szerveződés létrehozását, melynek lényege a bajor szabadcsapatok, az osztrák szélsőjobboldal, valamint az éppen zajló magyarországi fehérterror vezetőinek együttműködési megállapodása lett volna. 1919 telén Ludendorff tábornok és Bauer ezredes Trebitsch Ignácot,¹¹ a magyar születésű nemzetközi kém és szélhámost küldték Magyarországra azzal a megbízatással, hogy a készülő Kapp-puccs támogatására megnyerje a magyar jobboldali erőket.

A Kapp-puccs afféle sajtófőnökeként tevékenykedő Trebitsch Münchenen, Regensburgon, Passaun, Linzen keresztül jutott el Bécsig. Onnan a budapesti ellenforradalmi kormány bécsi követe, Gratz Gusztáv¹² segítségével utazott tovább végcéljáig.

---

hivatalvezetője. A sikertelen puccskíséret után Ausztriába menekült. 1929-ben hunyt el Sanghajban.

¹⁰ Hitler mellékszereplőként vett részt a Kapp-puccsban, mint a német radikális jobboldal egyik képviselője. Éppen ebben az időben, 1920. február 24-én, egy 25 pontos program elfogadása mellett Hitler javaslatára változtatták meg a Német Munkáspárt (Deutsche Arbeiterpartei) nevét Nemzetiszocialista Német Munkáspártra (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei), amelyet hivatalosan NSDAP-nak, a köznyelvben náci pártnak rövidítettek.

¹¹ Trebitsch Ignác (1879–1943) magyar születésű nemzetközi szélhámos, kém és kalandor, aki beutazta a világot, és számos titkosszolgálatnak dolgozott, olykor párhuzamosan is. Kalandos, regényes életpályája során volt többek között brit parlamenti képviselő, presbiteriánus lelkész, végül buddhista szerzetes is. 1943-ban, Kínában hunyt el Csao Kung néven, buddhista apátként, feltehetőleg éppen a Japán kormány szolgálatában. Életéről lásd bővebben: Bernard WASSERSTEIN, *Az igazi Trebitsch. Az átváltozóművész*, ford. MOLNÁR György, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2016.

¹² Gratz Gusztáv (1875–1946), magyar politikus, gazdasági szakember, történész. 1917-ben Magyarország külügyminisztere, a Tanácsköztársaság alatt a Bécsben székelő antikommunista magyar emigráció, az Antibolsevista Comité tagja volt. Az ellenforradalmi rendszer hatalomra kerülése után 1919 novem-

Magyarországon Bauer ezredessel együtt Prónay Pállal,¹³ a hírhedt különítményparancsnokkal, a Nemzeti Hadsereg egyik vezetőjével tárgyalt.¹⁴ 1920. márciusi, németországi Kapp-puccs a hadsereg tétovázása miatt (amely nem állt a puccsisták mellé, de nem védte meg a legitim német kormányt sem) kezdetben a kormány meneküléséhez vezetett, de a puccs nyomán kitört általános sztrájk és a

---

berétől 1921 januárjáig bécsi magyar nagykövet volt. 1921 januárjától áprilisáig külügyminiszter volt Teleki Pál első kormányában, ezt követően IV. Károly király az uralkodó magyar trónra való visszatérését előkészítő magyarországi megbízottja volt. Legitimista elkötelezettsége miatt a két királypuccs és IV. Károly trónfosztása után politikailag háttérbe szorult, 1926-tól visszatérhetett a politikai életbe, újra országgyűlési képviselő lett. 1946-ban hunyt el Budapesten.

¹³ Prónay Pál (1874–1946), katonatiszt, radikális politikus, különítményparancsnok, rövid ideig Lajtabánság de facto állam államfője A Tanácsköztársaság kikiáltása után, Szegeden 1919. júniusban leszerelt tisztekből és altisztekből különítményt szervezett, amely együttműködött Horthy Nemzeti Hadseregével. A Tanácsköztársaság bukása után különítményesei számos atrocitást követtek el. Prónay döntő szerepet játszott a nyugat-magyarországi felkelés kiirtásában, a felkelés során a magyar irreguláris alakulatok megakadályozták az osztrák rendőr és csendőralakulatok bevonulását a Magyarország által a trianoni döntés által kiűrt Sopronba és az elcsatoltak ítélt határterületre, majd az 1921. október 4-ére összehívott nemzetgyűlésen kikiáltották a független Lajtabánságot, melynek vezetőjévé megválasztották Prónayt lajtai bán címmel. A két világháború közti időszak egyik ismert, de az 1930-as években már nem túl meghatározó radikális jobboldali politikusa. Budapest ostroma idején újabb különítmény szervezésébe fogott, amely azonban nem játszott különösebb szerepet a háborúban. A szovjet csapatok 1945. március 20-án elfogták és elhurcolták, majd a Szovjetunió Állambiztonsági Szerveinek Különleges Tanácsa 1946. június 10-én 20 év kényszermunkára ítélte. Halálának pontos időpontja máig ismeretlen, feltehetően szovjet fogságban hunyt el valamikor 1946 tájékán vagy később. Emlékirataiban visszaemlékszik Trebitch Ignáccal való kapcsolatára is, akiben állítása szerint kezdettől fogva nem bízott. Vö. PRÓNAY Pál, *A határban a halál kaszája. Fejezetek Prónay Pál naplójából*, forráskiad. PAMLÉNYI Ervin–SZABÓ Ágnes, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1963, 201–208.

¹⁴ Bernard WASSERSTEIN, i. m. 217–238.

bankárok, valamint a gyáriparosok ellenállása miatt négy napon belül megbukott.

Trebitch Ignác 1920 májusában Bauer ezredessel együtt, Ludendorff levelét kézbesítve Budapestre utazott Horthy Miklós-hoz, akit ekkor már Magyarország kormányzójává választott a parlament.¹⁵ A megbukott német puccsisták és a frissen megválasztott magyar államfő egy esetleges német-osztrák-magyar katonai és jobboldali politikai összefogásról tárgyaltak, amelynek akkor és ott persze nem sok realitása volt. A felek mindazonáltal az együttműködés igen komoly, valós szándékával folytatták tárgyalásaikat, Ludendorff pedig teljes mértékben elképzelhetőnek tartott volna egy általa *fehér internacionálénak*¹⁶ nevezett, közép-európai jobboldali erők között létrejövő együttműködést. Ludendorff szívélyes levelében Magyarországot a nacionalista eszme megmentőjének nevezi, egyúttal pedig a bajor forradalmi szervezeteknek nyújtandó anyagi támogatást is kért.¹⁷ A nemzetközi események, a versailles-i békeszerződés és a Szovjet-Oroszország elleni intervenció lényegében meghiúsítottak mindenféle lehetséges érdemi kooperációt Horthy és Ludendorff között.¹⁸

---

¹⁵ Horthy Miklóst 1920. március 1-jén választotta kormányzóvá a nemzetgyűlés.

¹⁶ Bernard WASSERSTEIN, i. m. 239–260.

¹⁷ Vö. *Erich Ludendorff levele Horthy Miklóshoz Németország és Magyarország egymásrantságáról és a közép-európai ellenforradalmi szervezkedésről*, in *Horthy Miklós titkos iratai*, szerk. SZINAI Miklós-SZÚCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 33–38; valamint SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, *Buzgó Mócsing, az igazi Trebitsch*, Archívnet, 2006/3.

http://www.archivnet.hu/kuriozumok/buzgo_mocsing_az_igazi_trebitsch.html

¹⁸ Trebitsch Ignácot, mint Bauer ezredes útítársát a Horthyval való tárgyaláson, megemlíti Zadravec István, a magyar Nemzeti Hadsereg tábori püspöke is

Habár magyar belpolitikát ekkor már szinte teljes mértékben az angol és francia érdekek határozták meg, ezzel együtt titokban sor került még néhány kapcsolatfelvételi kísérletre. 1921-1922 során nem csak a magyar nacionalista társadalmi szervezetek, de a Bethlen-kormány is kereste a kapcsolatot a német jobboldali politikusokkal, többek között Gustav von Kahr¹⁹ későbbi bajor tartományi főkormánybizzal, Ludendorff-fal és Hitlerrel. Bethlen Kozma Miklóst,²⁰ aki ekkoriban a Magyar Távirati Iroda

---

emlékirataiban. Vö. ZADREVECZ István, *Páter Zadrevecz titkos naplója*, forráskiad. BORSÁNYI György, Budapest, Kossuth Kiadó, 1967, 134.

¹⁹ Gustav von Kahr (1862–1934) német jogász, jobboldali politikus, 1921 és 1921 között Bajorország tartományi miniszterelnöke és párhuzamosan belügyminisztere, 1923–1924-ben statáriális jogkörrel felruházott bajor főkormánybizzos. Közel állt Hitlerhez és Ludendorffhoz, azonban különleges jogköröket gyakorló főkormánybiztosként mégis ki akarta őket hagyni az új bajor állam vezetéséből. A müncheni sörpuccs után Kahr egy ideig bíróként dolgozott Bajorországban, majd visszavonult a közszolgálatról. 1934. június 30-án, a hosszú kések éjszakáján gyilkolták meg, mikor Hitler minden lehetséges politikai ellenfelével leszámolt.

²⁰ Kozma Miklós (1884–1941), katonatiszt, politikus. A Ludovika Akadémia elvégzése után huszár hadnagyként szolgált, emellett jogot is tanult. 1919-ben Szegeden a Nemzeti Hadsereg propaganda- és védelmi osztályának vezetője volt, majd 1922-ben Horthy kinevezte a Magyar Távirati Iroda élére. 1934-től felsőházi tag lett, majd 1935. március 4-étől 1937. február 3-áig a Gömbös-, majd Darányi-kormány belügyminisztere. Ő irányította az 1935. évi választásokat. Darányi kezdetben mérsékelt, a parlamentre támaszkodó politikájával nem értett egyet, és ez vezetett lemondásához. 1937 márciusában ismét az MTI és az érdekkörébe tartozó vállalatok elnökévé választották. 1938 őszén a Kárpátalja visszafoglalására indult diverziós vállalkozás egyik vezetője, 1940–41-ben a visszafoglalt Kárpát-Ukrajna (Kárpátalja) kormányzó biztosa volt. Kormányzó biztosként fontos szerepe volt az első magyarországi zsidódeportálás elindításában, melynek értelmében mintegy 15 ezer, a zöldhatáron át Magyarországra menekült úgynevezett hontalan galíciai zsidót, aki nem rendelkezett hivatalos iratokkal, visszatoloncoltak a határon túlra, ahol azonban többségüket a megszálló német hadsereg meggyilkolta. 1941-ben hunyt el.

igazgatója volt, küldte Münchenbe tárgyalni és tájékozódni 1922 tavaszán.²¹ Kozma személyesen tárgyalta is Ludendorff-fal egy esetleges bajor-magyar együttműködési kezdeményezésről, melynek keretében a magyar kormányzati körök példának okáért fegyvereket vásároltak volna Németországból, a német tábornok azonban arra panaszkodott neki, hogy politikai befolyása az utóbbi időben jelentősen lecsökkent, illetve a bajor német politikusok között igen nagy a széthúzás, lényegében semmiben sem értenek egyet egymással.²² Bethlen ekkor Kozma Miklós és Gömbös Gyula²³ tájékozta-

---

²¹ ORMOS Mária, *Egy magyar médiavezér. Kozma Miklós*, PolgArt Kiadó, Budapest, 2001, 110–113.

²² ORMOS, i. m. 112.

²³ Gömbös Gyula (1886–1936) katonatiszt, politikus, Magyarország honvédelmi minisztere, majd miniszterelnöke. Hivatásos katonatiszt volt, az I. világháború végéig vezérkari századosi rangot ért el. Az 1918. okt.-i forradalom után a honvédelmi minisztériumban teljesített szolgálatot, majd Zágrábban katonai attasé, 1918 végétől a honvédelmi minisztériumban a hadművelési osztály balkáni csoportját vezette. Politikai pályafutását 1919-ben kezdte, amikor a Magyar Országos Véderő Egylet (MOVE) elnökévé választották. Vezetőségi tagja az Ébredő Magyarok Egyesületének is. Bécsben részt vett az ellenforradalmi komité szervezésében, a Tanácsköztársaság idején a szegedi ellenforradalmi kormány hadügyi államtitkára, 1919 júliusától Bécsben a szegedi kormány meghatalmazottja. Horthy bizalmas híve, 1920-ban Törökszentmiklóson kiszagdapárti programmal mandátumot szerzett. Nagy szerepe volt az 1921. szeptember-októberében részt vett a nyugat-magyarországi felkelés szervezésében és az 1921. október királypuccs letörésében. 1922 januárjában csatlakozott a Bethlen–Nagyatádi-féle Egységes Párthoz és irányította az 1922. évi választási harcot. 1923 nyarán kilépett a kormánypártból és megalakította a Magyar Nemzeti Függetlenségi (Fajvédő) Pártot. 1928-ban megegyezett Bethlen Istvánnal, visszatért az Egységes Pártba és hadügyi államtitkár lett. 1929. október 10-étől a Bethlen- és a Károlyi-kormányban honvédelmi miniszter. 1932. október 1-étől a nagybirtokosok és a jobboldali katonai körök támogatásával miniszterelnök. Meghirdette 95 pontból álló programját, törvényt hozatott a kormányzói jogkör kiterjesztéséről, átszervezte a kormánypártot (Nemzeti Egység Pártja). Folytatta az Olaszországgal és Németországgal való szoros

tása nyomán azt a következtetést vonta le, hogy a magyar kormány a bajorokkal akkor és ott semmiféle számára hasznos együttműködést nem remélhet, az ilyen irányú együttműködési tárgyalások pedig egy időre félbe is szakadtak.²⁴

Az 1920-as évek elején a Bethlen-kormány konszolidációs politikájának okán a magyar kormány és a német szélsőjobboldali szervezetek közötti komolyabb együttműködési kísérletek alábbhagytak. Ezzel együtt azonban a magyar kormányzattal is szembenálló, bár olykor vele a közös érdekek mentén mégis összefogó nacionalista-irredenta szervezetek, elsősorban az ekkor még meghatározó, jelentős politikai befolyással és nagy taglétszámmal bíró Ébredő Magyarok Egyesülete²⁵ továbbra is élénken keresték a

---

együttműködés kiépítését. 1933 júniusában a kormányfők közül elsőnek kereste fel Hitlert. 1934-ben szerződést kötött Olaszországgal és Ausztriával, majd Németországgal is, és elkötelezte magát a németek agressziós politikája mellett. Az 1934 októberében Sándor jugoszláv király és Barthou francia külügyminiszter ellen elkövetett marseille-i merénylet Magyarországon való előkészítése miatt súlyos külpolitikai bonyodalom keletkezett, melyet csak Olaszország támogatásával tudott leküzdeni. 1935 márciusában szembekerült a kormánypárt konzervatívabb Bethlen-csoportjával, de felülkerekedett. Átalakította kormányát, majd kormányzói kézirattal feloszlatta a nemzetgyűlést. Az általa irányított 1935. évi választásokat a minden addiginál erősebb kormányterror jellemezte. A választások után régi szegedi különítményes tisztársait fontos politikai és katonai pozíciókba helyezte. 1936-ban, vesebetegségben hunyt el. Életéről az egyik legfrissebb monográfia: VONYÓ József, *Gömbös Gyula*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2014.

²⁴ ORMOS, i. m. 113.

²⁵ Az Ébredő Magyarok Egyesülete az első világháború és a forradalmak utáni Magyarország legbefolyásosabb nacionalista társadalmi egyesülete volt, mely az 1920-as évek elején saját segédrendőri milíciákat, karhatalmi alakulatokat tartott fenn, és határozottan befolyásolta a pártpolitikát is. Tagjai számos hírhedt, antiszemita és irredenta indíttatású bűncselekményt, kisebb-nagyobb terrorcselekményt követtek el. Alapítói és vezetőségi tagjai között számos politikust és befolyásos katonatisztet találunk, pl. Prónay Pált, Héjjas Ivánt, vagy Gömbös

hasonló ideológiai platformon lévő formációkkal a nemzetközi együttműködés lehetőségét, elsősorban korábbi kapcsolataik mentén, német és osztrák irányban tapogatózva. 1921-ben Magyarországon képviselőként éppen az ÉME vett részt a Bécsben rendezett nemzetközi antiszemita találkozón, ahol felmerült egy Nemzetközi Antiszemita Szövetség megalakításának lehetősége is.²⁶ A magyar-német szélsőjobboldali kapcsolatok terén a Kettőskereszt Vérszövetség²⁷ nevű katonai titkos társaság / titkos katonai alakulat érintettsége is felmerül, ugyanis ennek vezetője, Siménfalvy Tihamér²⁸ ezredes, később tábornok állt a magyar politikai vezetés

---

Gyula későbbi miniszterelnököt. Működése csúcspontján tagsága több száz-ezresre volt tehető, elnökei az 1920-as évek elején Szmracsányi György, Eckhardt Tibor és Buday Dezső nemzetgyűlési képviselők voltak. Jelentősége 1923 után, a kormánypártból kiváló Magyar Nemzeti Függetlenségi Párt (Fajvédő Párt) megjelenésével fokozatosan, majd komolyan az 1930-as években létrejövő, részben az egyesület tagjaiból szerveződő, nyugati mintájú magyar fasiszta és nemzetiszocialista pártok megalakulásával csökkent. Az ÉME a különböző radikális jobboldali politikai pártok mellett ezzel együtt egészen 1945-ig működött. Történetének első éveiről lásd: ZINNER Tibor, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989.

²⁶ UNGVÁRY, i. m. 111.

²⁷ A Kettőskereszt Vérszövetség feltehetőleg 1919-ben, a szegedi ellenkormány különítményes tisztjei által alapított katonai titkos társaság, mely szoros átfedésben működött az Ébredő Magyarok Egyesületével és Magyar Országos Véderő Egylettel. Vezetője feltehetőleg Siménfalvy Tihamér ezredes volt, vezetőségi tagjai között találjuk többek között Prónay Pált, Héjjas Ivánt vagy Gömbös Gyula későbbi miniszterelnököt is. Tagjai részt vettek a nyugat-magyarországi felkelésben is. Működéséről források hiányában keveset lehet tudni. A szervezet működéséről lásd: *Árnyékhadserg? Válogatott dokumentumok a Kettőskereszt Vérszövetség katonai titkos társaság 1920-as évekbeli működéséről*, forráskiad. KÁNTÁS Balázs, Budapest, Hungarovox Kiadó, 2020.

²⁸ Siménfalvy Tihamér (1878–1929) ezredes, később tábornok, radikális jobboldali katonatiszt volt a Horthy-korszakban, aki többek között a német és az osztrák szélsőjobboldali körökkel is kereste a kapcsolatot. Az első világháború vége felé a Székely Hadosztály vezérkari főnöke volt, majd az ellenforradalom

részéről élénk kapcsolatban a német és osztrák szélsőséges, paramilitáris mozgalmakkal.²⁹

1923 tájékán a magyar és a német jobboldali körök közötti politikai együttműködésre tett kísérletek – noha a magyar kormány ezekben láthatóan már nem vett részt – újra megélnékülni látszottak, e megújulás eredménye pedig egy igen különös, mármár szürreálisnak, képtelennek mondható, a bajor és a magyar fél komoly katonai együttműködésén alapuló államcsínykísérlet terve lett.

A Szemere-Bobula-Ulain puccsterv a források tükrében, 1923. augusztus–november

A *magyar sörpuccs* történetét – noha 1923–24-ben igen nagy sajtó-visszhangot váltott ki, illetve az említés szintjén megjelenik számos, a Horthy-korszak történetével foglalkozó szakmunkában³⁰ –

---

idején Horthy Miklós belső körének tagja lett. A rendelkezésre álló adatok szerint ő volt az 1920-as években ő volt Kettőskereszt Vérszövetség parancsnoka. Az 1920-as évek elején vezérkari tisztként részt vett a katonai titkosszolgálat, a későbbi 2. vkf. osztály, illetve az ugyancsak titkosszolgálati feladatokat is ellátó későbbi 5. vkf. sajtó- és propagandaosztály megszervezésében is (Vö. UJSZÁSZY István, *Vallomások a boltak házából. Ujszászy István vezérőrnagynak, a 2. vkf. osztály és az Államvédelmi Központ vezetőjének az ÁVH fogságában írott feljegyzései*, forráskiad. HARASZTI György, KOVÁCS Zoltán András, SZITA Szabolcs, Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Corvina Kiadó, 2007, 355.). Befolyásos tagja volt az Etelközi Szövetségnek is, később a Vitézi Rend egyik vezetője, vitézi törzskapitány lett. 1929-ben hunyt el.

²⁹ NÁNDORI Pál, *A Marseille-i gyilkosság nemzetközi jogi vonatkozásai*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972, 24–25.

³⁰ Pl. DÓSA Rudolfné, *A MOVE. Egy jellegzetesen Magyar fasiszta szervezet*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972, 137.; vagy a rendszerváltás utáni szakirodalomban: GYURGYÁK János, *Magyar fajvédők*, Budapest, Osiris Kiadó, 2012, 221; illetve ROMSICS Ignác, *A Horthy-korszak*, Budapest, Helikon Kiadó, 2017, 127–

tudomásunk szerint eddig mindössze Serfőző Lajos írta meg részletesen 1976-os, a Horthy-korszak első éveinek radikális jobboldali szerveződéseivel foglalkozó tanulmányában.³¹ Serfőző tanulmánya, habár a maga idejében és témájában hiánypótló jelleggel bírt, elsősorban szekunder forrásokra támaszkodott, mint például korabeli sajtótermékek közleményei, vagy éppenséggel a parlament üléseit dokumentáló kiadványok, így megállapításai mindenképpen bizonyos fokú kritikával kezelendők. Nem tudjuk, nem tudhatjuk, hogy az 1970-es években Serfőző Lajosnak volt-e lehetősége Ulain Ferenc és társai perének Budapest Főváros Levéltárában őrzött, ma már mindenféle korlátozás nélkül bárki számára kutatható ügyiratának³² tanulmányozására, azonban tanulmánya a per levéltári forrásaira nem hivatkozik. Mivel a jelen tanulmány egy, a *magyar sörpuccs* után lezajlott per legfontosabb iratait közreadó forráskiadvány bevezetője szándékozik lenni, így mindenképp kötelessége elsősorban a rendelkezésre álló primer, és csak másodsorban az ügy recepcióját dokumentáló szekunder forrásokra támaszkodni.

A *magyar sörpuccs* előkészületei tehát valamikor 1923 augusztusának elején kezdődhetnek, amikor is Budapesten megjelent egy Fritz Döhmel nevű, állítása szerint lipcsei születésű, kereskedelmi végzettséggel rendelkező német fiatalember, aki magát a Hitler-Ludendorff-féle bajor nemzetiszocialista mozgalom megbízottjának mondta, és különböző, első ránézésre hitelesnek tűnő ajánló-

---

128.; ORMOS Mária, i. m. 113.; UNGVÁRY Krisztián, *A Horthy-rendszer mérlege. Diszkrimináció, szociálpolitika és antiszemitizmus Magyarországon 1919–1944*, Budapest–Pécs, Országos Széchenyi Könyvtár–Jelenkor Kiadó, 2012, 111–112.

³¹ SERFŐZŐ Lajos, *A titkos társaságok és a konszolidáció 1922-1926-ban*, Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica, Tomus LVII, 1976, 3–60, 17–27.

³² HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0610.

levelekkel felszerelve felkeresett számos korabeli magyar szélsőjobboldali szervezetet és közszereplőt.³³ A nem tisztázott motivációkkal rendelkező Döhmel egyik első útja a korábban a bajor nacionalistákkal már korábban is kapcsolatokat ápoló Ébredő Magyarok Egyesülete Sörház utcai székházába vezetett, ahol mindenképpen az egyesület vezetőségi tagjaival akart volna találkozni.³⁴ Első körben azonban csupán egy Gál József nevű radikális jobboldali újságíróval találkozott, aki felajánlotta neki, hogy elviszi az egyesület egyik vezetőségi tagjához, a közelben lakó Prónay Pál századoshoz. Prónay a visszaemlékezéseiben maga is leírja, hogy Döhmel felkereste a lakásán, azonban ő maga nem sok hitelt adott a német fiatalember által előadottaknak, és kitéssékelte otthonából.³⁵ Fritz Döhmel, ez a látszólag élelmes, talpraesett fiatalember azonban nem adta fel, és folytatta a magyar szélsőjobboldali körökkel való kapcsolatfelvételi kísérleteit, így jutott el – feltehetőleg ugyancsak az említett Gál József közvetítésével – Bobula Tituszhoz, az Amerikai Egyesült Államokból hazatért jómódú, zavaros, ám mindenképpen radikális jobboldali elveket valló magyar építészmérnökhöz, illetve annak barátjához, dr. Szemere Béla kórházigazgató főorvoshoz, a korszak ismert szélsőjobboldali figurájához és köréhez. Szemere korábban az Állambiztonsági Megbízottak Országos Szervezete (ÁBM), egy, a tanácsköztársaság leverése után állami jóváhagyással alakult felfegyverzett, ám erre az

---

³³ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Hetényi Imre rendőrfőkapitány-helyettes jelentése a magyar királyi államrendőrség budapesti főkapitányához. Lásd az 5. számú dokumentumot.

³⁴ Vö. HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék elsőfokú ítélete Ulain Ferenc és társai büntetőügyében. Lásd a 11. számú dokumentumot.

³⁵ PRÓNAY Pál, *i. m.* 210.

időre már a Nemzeti Munkavédelmi Hivatal³⁶ irányítása alá vont, lényegét tekintve feloszlatott, de legalábbis jóval szorosabb állami kontroll alá szorított segédrendőri milícia vezetője volt. Szemere Béla, mint továbbra is az ÁBM de facto parancsnoka, illetve Bobula Titusz, aki feltehetőleg pénzzel támogatta a magyar szélső-jobboldali mozgalmakat, ekkoriban már minden jel szerint komolyan gondolkoztak azon, hogyan lehetne a Bethlen-kormányt eltávolítani és a hatalmat magukhoz ragadni, ám tevékenységük a pusztá tervezettségben merült ki.³⁷ Hogy Fritz Döhmel pontosan mikor vette fel a kapcsolatot Szemere Bélával és Bobula Titusszal, az arra vonatkozó információk ellentmondásosak, azonban valószínűsíthető, hogy a Szemere Béla vezette Magyar Kultúrliga Egyesület tagjaival már 1923 augusztusában kapcsolatban állt valamilyen szinten.³⁸ Úgy tűnik azonban, Döhmel a Gellért Szállóban lakosztályt bérlő Bobula Tituszt kereshette meg 1923. október 31-e tájékán, aki szinte azonnal telefonált Szemere Bélának, hogy az látogassa meg őt a lakosztályában. Szemere és Döhmel talán nem ekkor találkoztak először, mindenesetre az eléjük tárt dokumentumok alapján úgy tűnik, ekkor mind Bobula, mind Szemere elhitték, hogy Fritz Döhmel valóban a bajor nacionalista szerve-

---

³⁶ A Nemzeti Munkavédelem megszervezéséről a Minisztertanács 1921. október 28-án hozott határozata alapján a belügyminiszter III-III/VII.a/1921 sz. bizalmas rendelete intézkedett. 1922. augusztus 4-én a belügyminiszter kérte a Nemzeti Munkavédelem állományának növelését (HU-MNL-OL-K 27-1922. 08. 04./33. napirendi pont). A szervezet tagjait részben az állami alkalmazottak közül toborozták, részben egyetemi hallgatókat igyekeztek beszervezni, de tagjai közé kerültek egykori különítményesek és nemzetvédelmi milicisták is.

³⁷ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Dr. Szemere Béla vallomása. Lásd a 3. számú dokumentumot.

³⁸ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék elsőfokú ítétele Ulain Ferenc és társai bűnyűgyében.

zetek teljhatalmú megbízottja, aki azért jár Magyarországon, hogy a hasonló elveket valló magyar szélsőjobboldali szervezetekkel konkrét együttműködésről kössön megállapodást. A tárgyalások németül folytak, a németül nem tudó Szemerének pedig Bobula fordította a Döhmel által előadottakat. Döhmel arról érdeklődött, hogy Szemere, mint az ÁBM volt parancsnoka, hány embert tudna fegyverbe szólítani egy hatalomátvételi kísérlet esetén, mire Szemere azt felelte, noha az ÁBM-et korábban egyáltalán nem államellenes összeesküvés céljára hozták létre, bizonyára lennének emberek a szervezetből, akik hajlandók az üggy mellé állni.³⁹ Az arra vonatkozó információk ugyancsak ellentmondásosak, vajon az ÁBM tagjainak többsége korábban beszolgáltatta-e a szolgálati fegyverét, annyi azonban bizonyosnak tűnik, hogy Szemerék mögött komoly fegyveres erő akkor és ott semmiképpen sem állt.

A felek ezután arról értekeztek, ki az, akit be lehetne vonni abból a célból, hogy meggyőződhessen Döhmel állításainak valódiságáról, és a német, elsősorban bajor viszonyok avatott ismerője a magyar politikai életben. A választás szinte kézenfekvő módon esett dr. Ulain Ferenc ügyvédre és nemzetgyűlési képviselőre, a kormánypártból kivált későbbi Magyar Nemzeti Függetlenségi Párt, közkeletű nevén a Fajvédő Párt egyik alapítójára, az Ébredő Magyarok Egyesületének vezetőségi tagjára, az egyesület politikai lapja, a *Szózat* szerkesztőjére esett. Ulain német szélsőjobboldali szervezetekkel és politikusokkal való kapcsolatai, valamint Adolf Hitlerrel való személyes ismeretsége ez időben köztudomásúak voltak, sőt, éppen a szóban forgó 1923-as év elején járt személyesen Münchenben és találkozott több ízben is Hitlerrel, hogy a

---

³⁹ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – uo.

bajor és a magyar nacionalista szervezetek között valamiféle együttműködési megállapodást hozzon tető alá.⁴⁰ A tárgyalások azonban ekkor félbeszakadtak, Ulain Ferencben pedig, akit az öt régebb óta ismerő Bobula Titusz ugyancsak sürgősen a lakására rendelt, újra felcsillant a remény a német-magyar nacionalista szervezetek közti együttműködés megszervezésére. Ulain november 6-án délután jelent meg Bobula lakásán, ahol az bemutatta neki Döhmelt és Szemere Bélát. Döhmel és Ulain ekkor hosszan értekeztek a bajor politikai viszonyokról, Ulain pedig úgy vélte, az állítólagos német küldött olyan dolgokat tud, amelyeket nem tudhatna, ha nem valóban a Hitler-Ludendorff-féle bajor nemzetiszocialista mozgalom megbízottja lenne. Fritz Döhmel tehát minden kétséget kizáróan meggyőzte Ulain Ferencet saját kilétével és a bajorok kapcsolatfelvételi szándékának valódiságával kapcsolatban, ezzel pedig a furcsa összeesküvés új szintre lépett, hiszen most már egy tényleges politikai befolyással rendelkező nemzetgyűlési képviselő is belépett annak tagjai közé.

Bobulában azonban mégis némi kétely Döhmel személyazonosságát illetően, hiszen barátja, Homonnay Jenő,⁴¹ ugyancsak radikális jobboldali eszméket valló szobrászművész valamivel korábban felhívta a figyelmét, hogy értesülései szerint Budapesten az utóbbi időben többször megfordult egy német szélhámos, aki

---

⁴⁰ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Dr. Ulain Ferenc vallomása. Lásd az 1. számú dokumentumot.

⁴¹ Homonnay Jenő (1883–?) szobrász- és éremművész. Tanulmányait a budapesti Iparművészeti Iskolában és Berlinben végezte. Az 1920-as években szoros kapcsolat fűzte a radikális jobboldali mozgalmakhoz, többek között a dr. Szemere Béla vezette Magyar Kultúrliga Egyesülethez és az Ébredő Magyarok Egyesületéhez. Munkássága elsősorban magyar történelmi témájú szobrairól, emlékműveiről ismert.

Hitler és Ludendorff emberének adja ki magát, és ezen a címen próbál meg pénzt kicsalni a magyar nacionalista szervezetektől.⁴² Bobula tehát elhatározta, hogy szembesíti Döhmelt és Homonnayt, ami végül meg is történt november 6-án, Homonnay azonban a szembesítéskor azt mondta, feltehetőleg nem Döhmel az a bizonyos német szélhámos, akinek a tevékenységéről neki értesülései vannak.⁴³ Az összeesküvők, miután már látszólag minden kétséget kizáróan meggyőződtek arról, hogy Fritz Döhmel valóban Ludendorff és Hitler megbízottja, elkezdték konkretizálni a tevékenységüket, és egyeztetéseket folytattak arról, miként is kellene megdönteni a Bethlen-kormányt. Döhmel állítólag olyan német nyelvű nyomtatványokat is mutatott a magyar összeesküvőknek, mely felhatalmazta őt arra, hogy a magyar félnek ígéretet tegyen tizennégyezer jól felfegyverzett bajor önkéntes katonára Magyarországra való átküldésére, akik mindenképpen segítik majd a magyar szélsőjobb oldali erőket a Bethlen-kormány megdöntésében. Szó volt arról is, hogy az összeesküvésbe bevonnák Héjjas Iván⁴⁴ és Prónay Pál különítményparancsnokokat, azonban, hogy

---

⁴² HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Bobula Titusz vallomása. Lásd a 2. számú dokumentumot; valamint uo.: Hetényi Imre rendőrfőkapitány-helyettes jelentése a magyar királyi államrendőrség budapesti főkapitányához, Lásd az 5. számú dokumentumot.

⁴³ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – uo.

⁴⁴ Héjjas Iván (1890–1950) földbirtokos, az első világháborúban katonatiszt, az Osztrák–Magyar Légierő vadászpilótája, majd a fehérterror idején különítményparancsnok, akinek nevéhez Prónay Pál századossal együtt számos önbíráskodás és politikai gyilkosság fűződik. Egyik alapítója és vezetője az Ébredő Magyarok Egyesületének; a két világháború közötti Magyarország egyik meghatározó katonai múlttal rendelkező szélsőjobb oldali politikusa, ugyancsak Prónay Pállal együtt egyik értelmi szerzője és irányítója az 1921-es nyugat-magyarországi felkelésnek is. Az 1920-as években alkut kötött a Bethlen-kormánnyal és konszolidálódott, irreguláris katonai tevékenységét látszólag abbahagyta. 1927–1931 között a kun-

az ő megkeresésük meddig jutott, és mennyire komolyan támogatták (volna) az összeesküvőket katonai különítményeikkel, arról ellentmondásosak a fennmaradt információk.⁴⁵ Az összeesküvők a rendelkezésre álló források alapján arról is konkrét egyeztetéseket folytattak, hogy a Bethlen-kormányból kik azok a politikusok, akiket egy hatalomátvételi kísérlet esetén internálni és / vagy meggyilkolni szükséges, és bár ebben látszólag nem egészen értettek egyet, abban igen, hogy csak Nagy Emil⁴⁶ igazságügyi és Nagyatádi Szabó István⁴⁷ földművelésügyi minisztert hagynák meg

---

szentmiklósi választókerület parlamenti képviselője, később különböző magas pozíciókat töltött be a Kereskedelmi- és Közlekedésügyi Minisztériumban. 1944 végén a szovjetek elől Spanyolországba menekült, 1947-ben a népbíróság távollétében halálra ítélte. 1950-ben, emigrációban, a spanyolországi Vigóban hunyt el.

⁴⁵ Szemere Béla vallomásában azt mondta, Héjjas és Prónay neve szóba került, Bobula Titusz állítólag azt mondta Döhmelnak, a két különítményparancsnok minden bizonnyal a puccskísérlet mellé áll majd, ha oda kerül a sor.

⁴⁶ Nagy Emil (1871–1956) jogász, politikus. Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, 1898-tól ugyancsak a fővárosban gyakorló ügyvéd, az Esterházy hercegi hitbizomány jogtanácsosa 1923-ig. 1905-től Kossuth-párti programmal országgyűlési képviselő 1911-ig. Széleskörű publicisztikai működést fejtett ki a Budapesti Hírlap hasábjain. 1922-től nemzetgyűlési, majd 1935-ig országgyűlési képviselő. 1923. június 11-étől 1924. február 21-éig a Bethlen-kormány igazságügyi minisztere. 1924-ben kilépett a kormánypártból, majd Angliába távozott hosszabb tanulmányútra. 1926-ban pártonkívüliként újra parlamenti képviselő volt, 1927-ben újra Angliába utazott, ahol előadásokat tartott a trianoni békeszerződés revíziójának szükségességéről, és barátságot kötött Lord Rothermere-rel, aki brit részről ekkoriban karolta fel a magyar revisionizmus ügyét. 1935-ig volt parlamenti képviselő. 1956-ban hunyt el Budapesten.

⁴⁷ Nagyatádi Szabó István (1863-1924) kispártos politikus, miniszter. 1908-tól parlamenti képviselő, 1918 – 19-ben az Országos Kispárt elnöke. Az 1918. október utolsó napjaiban alakuló Hadik-kormányban vállalta a földművelésügyi tárcát. Az 1918. évi polgári demokratikus forradalom győzelme után a Berinkey-kormányban a földreform ügyeivel megbízott tárca nélküli, majd népgazdasági miniszter. A Tanácsköztársaság bukása után 1919. augusztus 15-étől augusztus

esetleg a pozíciójában, a kormány többi tagját mindenképpen el kell mozdítani a helyükről. Szemere és Bobula állítólag leginkább a kormánytagok meggyilkolásának pártján állt, míg Ulain egykori kormánypárti politikusként mérsékeltebb állásponton volt, és megelégedett volna a rezsimváltás szempontjából nemkívánatos személyek internálásával.⁴⁸ Szó volt még a magyar és a segítségükre érkező német szabadcsapatok konkrét felvonulási tervéről, valamint zsidó vezetők, közéleti személyiségek elleni merényletekről, és egy, a tervek szerint mintegy ötezer zsidó meggyilkolását célzó pogromról is,⁴⁹ noha ezt a résztvevők később Döhmel kivételével lelepleződésük után kategorikusan tagadták.

A felek mindenesetre – feltehetőleg Döhmel kezdeményezésére – írásbeli szerződést is fogalmaztak német nyelven arról, miként is tudna együttműködni irredenta és antiszemita céljai megvalósításában a (majdan létrehozandó önálló) bajor és a (Bethlen-

---

27-éig a Friedrich-kormány földművelésügyi minisztere. 1919. szeptember és november között többször kilátásba helyezte az ellenzéki Liberális Blokkhoz való csatlakozást, míg végül Horthy nyomására a Sokorópátkai Szabó-féle Kisgazdapárttal egyesült, és a Keresztény Blokk tagja lett. 1919-től kezdve lényegében folyamatosan betöltötte az agrárügyekért felelős miniszteri tisztséget a Huszár-, a Simonyi-Semadam-, a Teleki- és a Bethlen-kormányokban. Fokozatosan lemondott a párt 1909-ben, majd 1918. novemberében megfogalmazott demokratikus agrárprogramjáról. Nevéhez fűződik az 1920. XXXVI. tc., amely a földbirtok „helyesebb” megoszlását tűzte ki célul, de a reform összes fő kérdését homályban hagyta, így csupán egyfajta kerettörvény volt. 1922 elején Bethlen miniszterelnök és volt munkapárti politikusok beléptek a Kisgazdapártba, így a párt vezetése a kezükbe került, létrejött az úgynevezett Egységes Párt. 1924 októberében titkára, Eskütt Lajos révén korrupciós ügybe keveredett, ami miatt lemondásra kényszerült. Ezután szülőfalujában vonult vissza, ahol nem sokkal később hirtelen elhunyt.

⁴⁸ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Fritz Döhmel vallomása. Lásd a 4. számú dokumentumot.

⁴⁹ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – uo.

kormány erőszakos eltávolítása után egy új, radikális jobboldali kormányzat vezetése alatt álló) magyar állam.⁵⁰ Az iratot kétségtelesen maga Fritz Döhmel fogalmazta németül, az pedig összesen tizenegy cikkelyben és három mellékletben foglalkozott politikai, katonai és gazdasági kérdésekkel. A dokumentum lényege az volt, hogy az újonnan megalakuló bajor állam el fogja ismerni az újonnan megalakuló magyar államot, mégpedig annak 1914-es, az első világháború és a trianoni békeszerződés életbe lépése előtti államhatáiraival. A szerződő államok pedig, miután sikerült „általuk célszerűnek ítélt rezsimeket” hatalomra juttatniuk saját országukban, katonailag is mindenben igyekeznek segíteni egymást – elsősorban a kisantant Csehszlovákia ellen fognak össze és nyújtanak egymásnak kölcsönös katonai segítséget, ha az akár Bajorországot, akár Magyarországot megtámadná. A szerződés 11-ik cikkelye szerint a megállapodás ideiglenes jelleggel bírt, az újonnan alkotott államok pedig a nacionalista rezsimek hatalomátvétele után szabályozták volna egymáshoz való végleges viszonyukat. A szerződést Szemere, Bobula és Ulain november 5-én írták alá, mint a németül *Völkisch-Nationaler Aktionsausschuss Ungarns*⁵¹ névre keresztelt, újonnan létrehozott nacionalista szerve-

---

⁵⁰ A szerződés írásba foglalásának tényét Szemere, Bobula, Ulain és Döhmel vallomása egybehangzóan megerősíti. Habár a per iratai között a szerződés eredeti példánya nem maradt fenn, a rendőrség, nyilván, hogy saját pozitív szerepét kiemelve az összeesküvés leleplezésében, hozzájárult a szerződéstervezet magyar fordításának közléséhez a sajtóban. [Szerző nélkül], *Ulain szerződése a horogkeresztesekkel. A rendőrség közszétette a Hitlerékkal kötött megállapodásokat*, Friss Újság, 1923. november 10., 2. Lásd a 9. számú dokumentumot.

⁵¹ *Völkisch-Nationaler Aktionsausschuss Ungarns* = kb. Magyar Népi-nemzeti Végrehajtóbizottság.

ződés⁵² vezetősége, és amelyet a tervek szerint Münchenben kellett volna majd német (bajor) részről aláírnia Ludendorffnak és Hitlernek.⁵³ Szemere Béla állítólag vonakodott a szerződést aláírni, mert ebben a stádiumban, amíg tényleges tárgyalás nem történt a bajor féllel, komolytalannak / szükségtelennek tartotta, Bobula és Döhmel győzködésére végül mégis aláírta azt.⁵⁴

A több példányban készült szerződés egyik példányát végül Ulain Ferenc maga is aláírta, ám a második példánynál már meggondolta magát, mert a dolgot átgondolva úgy vélte, komolytalan dolog. Furcsának tartotta az ötletet, hogy többek között egy amerikai állampolgár ír alá a magyar állam nevében bármit is, és leginkább személyesen akart arról mihamarabb meggyőződni, hogy Ludendorff és Hitler valóban ennyire komolyan gondolják-e a magyar irredenta szervezetekkel való lehetséges együttműködést, illetve mind a magyar, mind a bajor állam radikális átalakítását.⁵⁵

Az összeesküvők ezek után, november 5-én este ismét összegyűltek Bobula Titusz lakásán, ahol Ulainnal közölték, hogy egy korábban az együttműködési szándék visszaigazolása végett már korábban Münchenbe küldött futár visszatért, és értesítést hozott, mely szerint Hitler és Ludendorff személyesen akarják őt fogadni, és várnak rá Münchenben november 7-én este nyolc órakor.⁵⁶ Ulain az útra negyven dollár támogatást kapott Bobulától, majd – a szerződés egy példányát állítólag gondosan nadrágja

---

⁵² TÓTH Tibor, *A hungarista mozgalom emigrációitörténete az „Út és cél” és a „Hungarista Tájékoztató” című sajtótermékek tükrében*, Debrecen, Debrecen University Press, 2008, 11.

⁵³ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Fritz Döhmel vallomása.

⁵⁴ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Ulain Ferenc vallomása.

⁵⁵ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – uo.

⁵⁶ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – uo.

farrészébe varrva, hogy megmotozása esetén azt nála meg ne találják⁵⁷ –, 1923. november 6-án vonattal Münchenbe indult, hogy Ludendorff-fal és Hitlerrel találkozzék.

Ulain Ferenc azonban soha nem jutott ki Münchenbe, így a bajor nacionalista politikusokkal sem találkozhatott. Hegyeshalomnál, az osztrák-magyar határon ugyanis detektívek kíséretében feltartóztatta Záborszky Miklós rendőrfogalmazó, aki közölte vele, hogy a hatóságok tudnak a politikai összeesküvésről, melyben ő maga is részt vesz, és elkobozta tőle a Hitler-Ludendorff-féle szervezetnek szánt küldeményt.⁵⁸ Ulaint ekkor még mentelmi jogára való tekintettel nem vették őrizetbe, azonban a rendőrök nyomatékosan megkérték, hogy másnap fáradjon be az államrendőrség budapesti főkapitányságára az ügy tisztázása végett, ahol már őrizetbe is vették, és nem sokkal később dr. Szemere Bélát és Bobula Titusz is ugyanerre a sorsra jutott.⁵⁹

Itt válhatott világossá Ulain számára is, hogy az összeesküvés nem kerülte el a rendőrség figyelmét, a rendelkezésre álló forrásokból pedig egyértelműen kiderül, hogy a hatóságok Ulain Münchenbe utazási kísérletekor már hetek óta figyelték a Szemere-Bobula-Ulain csoport ténykedéseit.

Ahhoz pedig, hogy megértsük, a rendőrség hogyan és miért kísérte figyelemmel a – mondhatni, egyébként meglehetősen naiv – összeesküvők tevékenységét gyakorlatilag a kezdetektől, néhány hetet vissza kell mennünk az időben. Mint azt korábban említettük,

---

⁵⁷ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Fritz Döhmel vallomása.

⁵⁸ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék elsőfokú ítétele Ulain Ferenc és társai büntetőügyében, valamint: SERFÓZÓ, i. m. 23.

⁵⁹ SERFÓZÓ, i. m. 19.

a rendelkezésre álló adatok alapján Fritz Döhmel 1923 augusztusában tűnt fel Budapesten, mint a bajor-német nemzetiszocialista szervezet lobbistája. Budapesti tartózkodásának augusztus és október közötti részletei ugyan homályosak, annyi bizonyosnak tűnik, hogy ez idő tájt nem Fritz Döhmel volt Budapesten a bajor nemzetiszocialisták egyetlen állítólagos megbízottja – Hetényi Imre rendőrfőkapitány-helyettes vallomásában ugyanis azt állította, hogy az 1923. év őszén nem kevesebb, mint ötvenhét (!) olyan bajor illetőségű fiatalember fordult meg a magyar fővárosban, aki a Hitler-Ludendorff-féle szervezet megbízottjának mondta magát, és az Ébredő Magyarok Egyesületének címzett ajánlólevéllel volt ellátva.⁶⁰ Ezeknek az embereknek a többségét a rendőrség beazonosította, egy ideig megfigyelte őket, majd őrizetbe vették és kiutasították őket Magyarország területéről.⁶¹ Fritz Döhmel tehát lehetett volna éppenséggel egy a számos Hitler-megbízott közül, akik közelebről meg nem határozott, konkrét politikai együttműködésben még meg nem nyilvánuló, ugyanakkor kétségkívül élénk kapcsolatfelvételi kísérleteket folytattak a magyarországi szélsőjobboldal szervezeteivel, ezek közül is kiemelten az Ébredő Magyarok Egyesületével.

Úgy tűnik azonban, Döhmel ennél valamivel több volt, ugyanis már a kezdet kezdetén sem csupán a magyar nacionalista szervezetekkel kereste a kapcsolatot – e rejtélyes, nem tisztázott motivációkkal bíró német fiatalember (talán nyereségvágyból, talán másféle indíttatásból is) augusztus 20-a körül felkereste a Neues Pester Journal, illetve az Egyenlőség című liberális lapok szerkesz-

---

⁶⁰ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Hetényi Imre rendőrfőkapitány-helyettes vallomása.

⁶¹ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – uo.

tőségét, hogy lerántsa a leplet a Szemere és Bobula által tervezett, antiszemita-irredenta államellenes összeesküvésről. Ellátogatott a Pesti Izraelita Hitközséghez is, innen közvetítették tovább a zsidó származású Vázsonyi Vilmos⁶² polgári liberális nemzetgyűlési képviselőhöz, aki láthatólag komolyan vette Döhmel állításait a készülő szélsőjobboldali puccsról és pogromról, majd Fábíán Béla⁶³

---

⁶² Vázsonyi Vilmos, született Weiszfeld (1868–1926) ügyvéd, miniszter, polgári liberális legitimista politikus. Budapesten végzett jogot, azután ügyvéd lett. 1894-ben megalapította a Demokratikus Kört, és még ugyanebben az évben bekerült Budapest törvényhatóságába. 1901-ben demokrata párti programmal képviselővé választották. 1904-ben a vasutassztrájk idején vezette a sztrájkolók és a kormány közötti tárgyalásokat, majd a perbe fogott vasutasok védőügyvédje volt. Mint ügyvéd sikert aratott a Polónyi-Lengyel Zoltán-féle sajtóperben, majd a Lukács-féle panamaperben is. 1917. június 15-től augusztus 18-áig az Eszterházy-, majd 1918. január 25-től május 8-áig igazságügy-miniszter a második Wekerle-kormányban, közben választójogi tárca nélküli miniszter. Élesen fellépett a megélenkülő háborúellenes, forradalmi mozgalmak ellen, ellenezte a forradalmi Oroszországgal való békekötést. Választójogi törvényjavaslata védte az uralkodó körök érdekeit. Az 1918. évi polgári demokratikus forradalom napján emigrált, csak a proletárdiktatúra bukása után tért haza. Nemzeti Demokrata Polgári Párt néven újjászervezett pártjával a legitimistákat támogatta. Tevékenyen részt vett az 1924-ben alakuló, a baloldali ellenzék egy részét összefogó Demokrata Blokk létrehozásában és működésében. A frankhamisítási ügy parlamenti tárgyalásán a kisebbségi vélemény egyik szerkesztője volt, emiatt súlyos támadások érték a szélsőséges sovinizta, nacionalista körök részéről. A parlamentben többször felszólalt az antiszemitaizmus és a szélsőjobboldali mozgalmak által elkövetett atrocitások ellen. 1926-ban külföldre utazott gyógykezelés céljából és a frankhamisítás bírósági tárgyalása idején hirtelen meghalt.

⁶³ Fábíán Béla (1889–1966) ügyvéd, politikus, publicista. Tanulmányait a bécsi és budapesti egyetem-en végezte. Ügyvédjelöltként Vázsonyi Vilmos titkára volt. 1915-ben bevonult katonának, de hamarosan hadifogságba esett. A Tanácsköztársaság idején antikommunista magatartása miatt letartóztatták. 1920–22-ben a budapesti törvényhatósági bizottság tagja. Nagy szerepet játszott a Nemzeti Demokrata Pártban. 1922-től 1939-ig képviselő a Nemzeti Demokrata Párt, illetve az Egyesült Szabadelvű és Demokrata Ellenzék programjával. 1920-tól önálló ügyvéd, emellett publicisztikai és irodalmi tevékenységet is kifejtett.

képviselőtársa segítségével elintézte, hogy a német fiatalembert a legnagyobb titokban magas rangú kormánytagok fogadják a parlamentben.⁶⁴ 1923. augusztus 24-én a parlamentben Daruváry Géza⁶⁵ külügyminiszter és miniszterelnök-helyettes, Rakovszky Iván⁶⁶ belügyminiszter, valamint Kánya Kálmán,⁶⁷ a külügyminiszter

---

Műveiben szélsőségesen keveredtek a polgári demokrata és liberális nézetek az éles kommunista- és szovjetellenességgel. A parlamentben számos alkalommal felszólalt a szélsőjobboldali mozgalmak tevékenysége és az antiszemitizmus ellen. 1934-ben fellépett a Szovjetunió diplomáciai elismerése ellen. A német megszállás idején letartóztatták és koncentrációs táborba hurcolták. Nem tért vissza Magyarországra, az USA-ban telepedett le, ahol a jobboldali magyar emigráció egyik vezéralakja lett. 1966-ban hunyt el.

⁶⁴ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék elsőfokú ítélete Ulain Ferenc és társai büntetőügyében.

⁶⁵ Daruváry Géza (1866–1934) diplomata, politikus, miniszter. Jogi tanulmányai után a budapesti törvényszéknél kezdte pályafutását, majd az igazságügyi minisztériumba került. 1894-től külügyi szolgálatba lépett, konzul volt több külföldi államban. 1905-ben, mint udvari tanácsos, Ferenc József kabinetirodájába került, ahol 1910-ben a miniszteri osztály vezetője lett. IV. Károly trónra lépésekor nyugalomba vonult, az ellenforradalmi rendszer első éveiben azonban ismét hivatalt vállalt. A Bethlen-kormányban 1922. június 16-ától 1923. június 11-éig igazságügy, részben ezzel párhuzamosan 1922. december 19-étől 1924. október 7-éig külügyminiszter. Minisztersége idején zajlottak le az Szovjetunióval a kereskedelmi és diplomáciai kapcsolatok felvételére irányuló, végül is eredmény nélkül maradt tárgyalások. 1934-ben hunyt el.

⁶⁶ Rakovszky Iván (1885–1960) jogász, politikus. Jogi tanulmányai után pályáját Turóc vármegye szolgálatában kezdte. 1910-től 1918-ig munkapárti, 1920-tól 1935-ig egységes párti képviselő volt. 1922. június 16-a és 1926. október 15-e között belügyminiszter Bethlen István kormányában. A frankhamisítási botrány miatt lemondott, majd 1928-tól 1935-ig a Fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöke lett. 1941. április 28-ától a Közigazgatási Bíróság elnöke és felsőházi tag volt. 1944. augusztus 29-étől október 16-áig vallás- és közoktatásügyi miniszter volt a Lakatos-kormányban. Nevéhez fűződik a rendőrség újjászervezése, a vármegyei törvényhatóságok reformja és az 1925. évi választójogi törvény.

⁶⁷ Kánya Kálmán (1869–1945) diplomata, politikus, külügyminiszter. Diplomáciai pályafutását Konstantinápolyban kezdte mint alkonzul, 1904-ben konzullá nevezték ki, 1905-től a közös külügyminisztériumban teljesített szolgálatot.

állandó helyettese hallgatták meg Döhmelt, aki részletesen előadta, értelmezése szerint mire készülnek az összeesküvők, és hogy tevékenységüket a kormánynak igen komolyan kellene vennie.⁶⁸ Rakovszky belügyminiszter utasítására a rendőrség elrendelte a nyomozást, ám miután Döhmel úgy észlelte, az általa előadottaknak a kormány és a hatóság nem sok hitelt adnak, elment a szociáldemokrata Népszava szerkesztőségébe is, hogy az összeesküvést – lehetőleg valamiféle pénzjutalomért cserébe – megszellőztesse, illetve ismételten Vázsonyi Vilmos közvetítésével személyes találkozót kért a nyomozást vezető Hetényi Imre⁶⁹ rendőrfőkapitány-

---

1913-ban a Monarchia mexikói követe, meghatalmazott miniszter. 1920-tól 1925-ig a külügyminiszter állandó helyettese. 1925-ben berlini követ lett, majd 1933. február 4-től 1938. november 28-áig külügyminiszter a Gömbös-, Darányi- és Imrédy-kormányokban. Az ő külügyminisztersége alatt ment végbe Magyarország csatlakozása a Berlin–Róma-tengelyhez a revizionista politikai törekvések jegyében. Ezen belül az Olaszországgal való fokozott együttműködéssel igyekezett ellensúlyozni Németország egyre növekvő hegemoniáját, de megkísérelt a lehetőségekhez képest jó kapcsolatokat fenntartani a nyugati hatalmakkal, illetve a kisantant felé is tett közeledő lépéseket. 1938 augusztusában Horthy és Imrédy németországi látogatása napjaiban Bledben megegyezett a kisantant államokkal Magyarország fegyverkezési egyenjogúsága elismerésének kérdésében, amivel legalizálni kívánta a magyar háborús készülődést. 1938. szeptember 20-án Imrédy miniszterelnökkel Berchtesgadenbe repült és felkérte Hitlert a magyar területi igények támogatására. 1938 októberében vezetője volt a komáromi magyar–csehszlovák tárgyalásokon részt vevő delegációnak. Miután az 1938. november 21-ei német olasz demars miatt Kárpát-Ukrajna tervezett megrohanásától az Imrédy-kormánynak el kellett állnia, lemondott a külügyminiszterségről. 1935. október 4-én Horthy örökös felsőházi taggá nevezte ki. A II. világháború idején a Bethlen–Kállay vezette politikai csoporthoz tartozott. 1945-ben hunyt el.

⁶⁸ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék elsőfokú ítélete Ulain Ferenc és társai büntetőügyében.

⁶⁹ Hetényi Imre (1871–1946) orvos, jogász, rendőrtiszt, budapesti rendőrfőkapitány-helyettes. 1914-ben, mint detektívfelügyelő, belépett a budapesti rendőrség kötelékébe, 1918-ban tanácsos, 1920-ban főtanácsos, 1922 után

helyettestől. Érdekes momentum, hogy ez idő tájt Vázsonyi Vilmos fia, Vázsonyi János szállást biztosított Döhmel számára, pénzadománnyal látta el, illetve jó minőségű ruhát is vásárolt neki.⁷⁰ A német fiatalembernek tehát – bármik is voltak a valós szándékai – egy ideig úgy látszott, sikerült magas rangú politikusok bizalmába férkőznie.

Hetényi főkapitány-helyettes a jelek szerint ugyancsak igyekezett komolyan venni a Döhmel által előadottakat, bármennyire is kételkedett annak szavában, és Hirsch Sándor államrendőrségi detektívfelügyelő kíséretében Münchenbe küldte Döhmelt annak felderítése végett, vajon tényleg fennállhat-e valamiféle, az eddigi kapcsolatfelvételi kísérleteken túlmutató, komolyabb együttműködés lehetősége a német és a magyar szélsőjobboldali szervezetek között.⁷¹ Hogy Münchenben pontosan mi történt, az a források alapján nem tisztázható pontosan, Fritz Döhmel mindenesetre vallomásában azt adta elő, hogy Hirsch Sándorral együtt Münchenben Hitler egyik bizalmasával, egy bizonyos Christian Weberrel⁷²

---

főkapitány-helyettes lett. 1932 márciusában a politikai rendészeti osztály vezetésével bízták meg. A Magyar Államrendőrség titkosszolgálati részlegeinek vezetőjeként kiterjedt besúgóhálózatot működtetett a magyar állam szervein belül, jelentős politikai befolyással rendelkezett. 1938-ban nyugdíjba vonult, 1946-ban hunyt el. Vö. VARGA Krisztián, *Ellenség a baloldalon. Politikai rendőrség a Horthy-korszakban*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015, 126–145.

⁷⁰ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Fritz Döhmel vallomása.

⁷¹ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék elsőfokú ítélete Ulain Ferenc és társai büntetőügyében.

⁷² Christian Weber (1883–1945) német szélsőjobboldali politikus, későbbi SS-tábornok. Adolf Hitler legkorábbi politikai hívei közé tartozott, eredetileg a vendéglátóiparban dolgozott. A müncheni sörpuccs után lókereskedőként dolgozott, majd a müncheni városi tanács képviselője lett. 1934-ben a hosszú kések éjszakáján SS-tagként aktívan részt vett Hitler politikai ellenfeleinek meggyilkolásában, csak úgy, mint az 1938-as kristályéjszakán rendezett zsidóellenes

léptek kapcsolatba, aki nagyon előnyösnek vélte a magyarországi nacionalista szervezetekkel való összeköttetést, és még azt is felajánlotta, hogy akár ő maga egy pár száz fős bajor terrorkülönmény élén Magyarországra utazik, mely segít a magyar radikálisoknak elmozdítani a kormányt és átvenni a politikai hatalmat.⁷³ Ezek után – legalábbis Döhmel vallomása szerint – a rendőrséggel abban maradt, hogy az egy detektívet küld beépített emberként a Szemere-Bobula-Ulain csoport megbeszéléseire, akit ő majd hitlerista bajor katonaként mutat be. Erre a célra a legalkalmasabbnak az államrendőrség részéről a németül anyanyelvi szinten beszélő Seibold Jenő detektívfelügyelő tűnt, aki Hetényi megbízásából egy ideje már figyelte az elvileg a rendőrségnek dolgozó Döhmelt is, és akit Döhmel Bobulának végül valóban, mint Franz Müller bajor őrmestert mutatott be.⁷⁴ Erre a konspiratív beépülési kísérletre azonban – a detektívfelügyelő vallomása szerint – csak a legvégén, november 6-án került sor, nem sokkal azelőtt, hogy a München felé úton lévő Ulain Ferencet az osztrák-magyar határon feltartóztatták.

Noha a magyar összeesküvők végig a lehető lelelkesebben tevékenykedtek, látszólag mit sem sejtve arról, hogy Hitler és Ludendorff állítólagos megbízottja valamiféle provokátor, de legalábbis kettős / többes játékot játszik, aki összeesküvéseket lényegében eladta a kormánynak, arra is mutatnak adatok, hogy maguknak is tudniuk kellett arról, hogy tevékenységük korántsem

---

pogromban. 1945-ben az amerikai hadsereg letartóztatta, majd elhunyt egy balesetben, melyben egy német hadifogyókat szállító amerikai katonai teherautó felborult.

⁷³ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Fritz Döhmel vallomása.

⁷⁴ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Seibold Jenő detektívfelügyelő vallomása.

zajlik a legnagyobb titokban. Hetényi Imre maga is előadta vallomásában, hogy Prónay Pálon keresztül, aki más természetű ügyben járt nála a főkapitányságon, már 1923 szeptemberében figyelmeztette⁷⁵ Szemere Bélát, hogy a rendőrség tud az összeesküvéstervről, és hogy a Szemere-kör lehetőleg hagyjon fel képtelen és az országra nézve káros következményeket sejtető tevékenységével. Sőt, miután a Prónay által küldött üzenet nem igazán használt, Marinovich Jenő⁷⁶ budapesti rendőrfőkapitány személyesen is magához hívatta Szemerét, és nyomatékosan figyelmeztette, hogy hagyjon fel államellenes tervével, azonban ez a figyelmeztetés sem használt túl sokat, és az összeesküvők tovább szövögették a Bethlen-kormány megdöntésére vonatkozó zavaros elképzeléseiket.⁷⁷

Letartóztatásuk után mind Szemere, mind Bobula, mind pedig Ulain vallomásaikban kategorikusan tagadták, hogy a magyar állam és kormány megdöntésére szóttek volna összeesküvést, és noha mindnyájan részleges beismerő vallomást tettek arra vonatkozóan, hogy valóban keresték, vagy legalábbis keresték volna a bajor-német szélsőjobboddallal a kapcsolatfelvétel lehetőségét. Lényegében mindhárman azt adták elő, hogy sikeres kapcsolatfelvétel és együttműködési megállapodás esetén német kapcsolataikat

---

⁷⁵ Szemere Béla, mint egy a belügyminisztérium irányítása és az államrendőrség felügyelete alá tartozó, polgári segédrendőri szervezet korábbi parancsnoka, nyilván szoros együttműködésben és személyes kapcsolatban állt a rendészeti vezetőkkel, és ezek a kapcsolatai egy ideig talán meg is védték a felelősségre vonástól.

⁷⁶ Marinovich Jenő (1868–1942), jogász, rendőrtiszt, 1921 és 1928 között a magyar királyi államrendőrség budapesti főkapitánya.

⁷⁷ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Hetényi Imre rendőrfőkapitány-helyettes vallomása.

a magyar állam és kormány javára használták volna fel, utólag pedig jelentést kívántak volna a kormánynak és személyesen Horthy Miklós kormányzónak, így legfeljebb afféle önjelölt diplomataként jártak el, de semmiképpen sem szóttek államellenes összeesküvést vagy készültek erőszakos hatalomátvételre.

Bobula Titusz eleinte semmit nem volt hajlandó mondani az őt kihallgató rendőröknek és ügyészeknek, és arra hivatkozva, hogy ő amerikai állampolgár, fogvatartását szubjektíve teljesen jogellenesnek ítélte, csak később ismerte be részlegesen, hogy részt vett az összeesküvésben, de minden erőszakos hatalomátvételi szándék vagy antiszemita pogromra történő előkészület vádját határozottan visszautasította.⁷⁸

Szemere Béla ellenben szinte rögtön az elején önként elég részletes vallomást tett, és szervezkedését igyekezett a lehető legelőnyösebb színben feltüntetni, továbbá azzal mentegőzött, hogy mivel németül nem tud, a tárgyalások pedig többnyire a csak németül beszélő Fritz Döhmelre tekintettel németül folytak, összeesküvőtársai csak annyit osztottak meg vele az elhangzottakból, amennyit jónak láttak, ő a német nyelvtudás hiánya okán a megbeszélések tényleges tartalmát ellenőrizni nem tudta.⁷⁹

Az összeesküvés három kulcsfigurája közül a jogvégzett és gyakorló ügyvédként tevékenykedő Ulain Ferenc tette talán a legjózanabb vallomást, beismerve, hogy már korábban is személyes kapcsolatban állt Ludendorff-fal és Hitlerrel, és bajor összeköttetéseit mindenképpen csak és kizárólag a magyar állam javára, a területi revíziós igények szolgálatába állítva használta volna fel.

---

⁷⁸ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Bobula Titusz vallomása.

⁷⁹ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Szemere Béla vallomása.

Magát mentendő, igyekezett kihangsúlyozni, hogy a Szemere-körben elhangzott megbeszéléseket, terveket abban a formában komolytalannak, gyerekesnek tartotta, a Döhmel által szorgalmazott szerződést pedig még inkább, hiszen a megbeszélések akkor és ott egyoldalúak voltak, mindenféle konkrétum nélkül. Azt ugyan többé-kevésbé elhitte, hogy Döhmel valóban a bajor szélsőjobb-oldal megbízottja, hiszen látszólag olyan ismeretekkel rendelkezett, amelyek ezt igazolták, azonban mindenképpen szükségesnek tartotta a Hitlerrel és Ludendorff-fal folytatandó személyes tárgyalásokat, továbbá annak függvényében tartotta átgondolandónak a továbbiakat, hogy a német fél mit is tud végül megvalósítani odahaza a saját elképzeléseiből.⁸⁰ Magát mentendő és tisztázandó, Ulain rögtön feltartóztatása után egy – túlzásoktól persze nem mentes – memorandumot is küldött Horthy Miklós kormányzó-nak, melyben beszámol a Hitler-Ludendorff-csoporttal való korábbi tárgyalásairól és az esetleges német-magyar együttműködés lehetséges távlatairól, valamint a Hitlerrel és Ludendorff-fal való személyes ismeretségét, a német nemzetiszocialista politikusok megbízhatóságát, a velük kötendő katonai szövetség szándékának komolyságát és pl. egy csehszlovák támadással szemben alkalmazható előnyeit hangsúlyozza.⁸¹ Ulain e memorandumában egészen konkrétan Ludendorffék 28000 katonájáról ír, akiket tüzéséggel és speciális legénységgel kiegészítve hajlandóak lennének Magyaror-

---

⁸⁰ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Ulain Ferenc vallomása.

⁸¹ Ulain Ferenc memoranduma Horthy kormányzóhoz Hitlerrel, Ludendorff-fal és más német nemzetiszocialistákkal való tárgyalásairól, 1923. november eleje, közli: *Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. II. A fasiszta rendszer kiépítése Magyarországon 1921–1924*, forráskiad. KARSAI Elek–NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959, 328–330.

szág támogatására rendelni, és akiknek segítségével akár egy, a nyugat-magyarországi felkeléshez hasonló kisebb gerillaháború keretében lehetne visszafoglalni a Felvidék egy részét.⁸² Ulain továbbá azt is hangsúlyozza, hogy megítélése szerint Hitler és Ludendorff ugyan a túlzottan mérsékelt politikát követő Bethlen-kormány felé kissé bizalmatlanok, ezért is keresték a kapcsolatot Fritz Döhmel útján kormányon kívüli magyar politikusokkal, Horthy, mint államfő felé azonban maximális bizalommal viselkedtek, egyúttal kéri Horthyt, hogy ha Fritz Döhmelt, e szerinte a végletekig tisztességes német hazafit letartóztatták volna, akkor engedjék szabadon, mert az talán enyhítheti a magyar és a német fél között ennek kapcsán támadó feszültséget.⁸³

Szemerét, Bobulát és Ulaint végül lázadás előidézésére létrejött szövetség büntetével gyanúsították és vádolták meg, Ulain Ferenc mentelmi jogának ügyét pedig a nemzetgyűlés mentelmi bizottsága 1923 novemberének utolsó napjaiban tárgyalta, és a részletekre kiterjedő, igen alapos vizsgálatot folytatott le.⁸⁴ Nagy Emil igazságügyi miniszter első körben Ulain és társai ellen először statáriális büntetőeljárás megindítását kezdeményezte, azonban később változtatott a véleményén, és Ulainék puccstervét a rendes bíróságra tartozó, közönséges bűnügynek ítélte meg.⁸⁵ A szélső-jobboldali nemzetgyűlési képviselők igyekeztek menteni Ulaint és

---

⁸² Uo. 329.

⁸³ Uo. 330.

⁸⁴ Habár Serfőző Lajos idézett tanulmánya a magyar sörpuccs levéltári forrásaira nem hivatkozik, a nemzetgyűlésben az ügy kapcsán elhangzottakat igen jól összefoglalja.

⁸⁵ SERFŐZŐ, i. m. 24.

társait, Eckhardt Tibor,⁸⁶ Gömbös Gyula és Lendvai István⁸⁷ kisebbiteni igyekeztek az ügyet, illetve azt hangsúlyozták, hogy Ulain és társai hatósági beugratás, a rendőrség által felbérelt agent provocateur áldozatai, és elsősorban Pakots József⁸⁸ és Vázsonyi

---

⁸⁶ Eckhardt Tibor (1888–1972) politikus, ügyvéd, országgyűlési képviselő. Berlinben, Párizsban és a budapesti tudományegyetemen tanult, 1908-ban államtudományi doktorátust szerzett. Pályáját vármegyei tiszviselőként kezdte, 1918-ban Torda–Aranyos vármegyében főszolgabíró s az önkéntes karhatalom parancsnoka. 1919–20-ban az aradi, majd a szegedi ellenforradalmi kormány miniszterelnökségének sajtóügyeit irányította. 1922-ben a Keresztény Kisgazdapárt listáján nemzetgyűlési képviselő lett. 1923-ban az Ébredő Magyarok Egyesülete egyik alapítója és elnöke volt, a Magyar Nemzeti Függetlenségi (Fajvédő) Párt egyik vezetője, 1928-tól a Magyar Revíziós Liga ügyvezető alelnöke. Az 1926. évi választásokon kisebbségben maradt. 1930-tól a Független Kisgazdapárt tagja, Gaál Gaszton halála után a párt elnöke (1932–1940). 1931-től Miskolc, 1933-tól Mezőcsát országgyűlési képviselője. 1934–35-ben Gömbös Gyula miniszterelnöksége idején, mint Magyarország népszövetségi főmegbízottja eredményesen képviselte a magyar érdekeket a Sándor jugoszláv király meggyilkolása miatt keletkezett feszült helyzetben. 1936-tól titkos tanácsos; országgyűlési képviselő (1935–39; 1939–41). 1940-ben lemondott a FKgP elnökségéről. 1935 után ellenezte a német orientációt, az angolszász irányzat híve volt. A kormányzó és Teleki Pál miniszterelnök megbízásából 1940 nyarán az USA-ba ment, hogy ott kapcsolatokat építsen ki, ahonnan soha nem tért vissza. Előadó lett a georgetowni egyetemen. 1945 után a szovjetellenes és antikommunista emigráció egyik vezéralakja, a Magyar Nemzeti Tanács egyik megszervezője és végrehajtó bizottsági tagja lett.

⁸⁷ Lendvai István (1888–1945) író, költő, újságíró, radikális jobboldali politikus, az Egységes Párt, majd a belőle kiváló fajvédő párt nemzetgyűlési képviselője.

⁸⁸ Pakots József (1877–1933) jogász, újságíró, író, parlamenti képviselő. 1896-tól Budapesten jogot hallgatott, ebben az időben az egyetemi ifjúság mozgalmainak egyik vezetője és az Egyetemi Lapok szerkesztője volt. 1916 és 1920 között Petőfi Társaság titkára és a Petőfi-ház igazgatója, 1922-től nemzetgyűlési, 1926-tól országgyűlési képviselő volt demokrata párti programmal. 1932-ben megszervezte az Írók Gazdasági Egyesületét, melynek haláláig elnöke volt. Dramaturgja volt a Star filmgyárnak, illetve számos regénye és novelláskötete jelent meg. Szoros barátság fűzte Vázsonyi Vilmoshoz, a liberális irányzat

Vilmos polgári liberális képviselőkkel szemben fogalmaztak meg komoly vádakat, akiknek célja szerintük a fajvédő politikusok nyílt lejáratása volt.⁸⁹ Gömbös ugyanakkor emellett is érvelt, hogy Ulain Ferenc saját elhatározásából vette fel a kapcsolatot Szemere Bélával és Bobula Títusszal, tehát tevékenysége semmiképpen sem minősíti az egész fajvédő képviselőcsoportot.⁹⁰

Helyzetjelentést küldött a kormányszónak Kozma Miklós, a Magyar Távirati Iroda igazgatója is, melyben Ulain Ferencet és társait zavaros fantasztáknak, Fritz Döhmelt, a bajor nemzeti-szocialisták állítólagos megbízottját mind az összeesküvőket, mind pedig a magyar államapparátust és politikusokat anyagi haszonszerzés céljából félrevezető nemzetközi kalandornak, a Szemere-Bobula-Ulain puccstervet pedig komolytalan, a magyar kormányra és államra valós veszélyt nem jelentő szervezkedésnek aposztrofálja, amely mögött sem komoly politikai, sem fegyveres erő egy percig sem állt.⁹¹ Kozma azt is megemlíti, hogy feltehetőleg ez is csak egy volt az 1920-as évek elejének számos nevetséges, szélső-jobbról kiinduló puccskísérlete közül, és hogy a rendőrség ironikus módon itt is letartóztatta azt a néhány embert, akit hasonló próbálkozásokkor mindig le szokott tartóztatni, de kiderült, hogy még ezek az illetők sem igazán vettek részt Ulain szervezkedésében,

---

híveként az 1920-as években erélyesen felszólalt a szélsőjobboldali mozgalmak ellen.

⁸⁹ Nemzetgyűlési Napló, 1922. XVII. kötet, 112–117. Idézi: SERFŐZŐ, i. m. 25.

⁹⁰ Nemzetgyűlési Napló, 1922. XVII. kötet, 189–191. Idézi: SERFŐZŐ, i. m. 25.

⁹¹ Kozma Miklós helyzetjelentése Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselő akciójáról, 1923. november 26., közli: *Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. II. A fasiszta rendszer kiépítése Magyarországon 1921–1924*, forráskiad. KARSAI Elek–NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959, 330–331.

mert Ulain Ferencet még az Ébredő Magyarok Egyesületében is sokan zavaros elméjű és megbízhatatlan politikusnak tartják.⁹²

A parlament mentelmi bizottságának 1923. november 22-ei keltezésű jelentése dr. Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának felfüggesztését javasolta a nemzetgyűlésnek, mégpedig azzal az indoklással, hogy Ulain a terhére rótt cselekmény elkövetésével, azaz lázadás előidézésére irányuló szövetség létesítésével alaposan gyanúsítható, fogvatartása pedig teljesen indokolt és jogszerű. Hiszen Ulain valóban szövetségben állt Szemere Bélával és Bobula Titusszal, akikkel hárman Fritz Döhmel, e tisztázatlan személyazonosságú német egyén közreműködésével a bajor forradalmi szervezetekkel való kapcsolatfelvételt és együttműködést terveztek, melynek célja minden bizonnyal a magyar kormány erőszakos eltávolítása és új hatalmi berendezkedés kialakítása lett volna. Ulaint a rendőrség a bűncselekmény megvalósítása közben tetten érte, hiszen 1923. november 7-én a Münchenbe

---

⁹² Uo. 331. Kozma Miklósnak abban valóban igaza van, hogy az 1920-as évek első felében a szélsőjobboldal számos szereplője szerette volna megdönteni a konszolidációra törekvő Bethlen-kormányt. E puccstervek persze komolytalanok voltak, ám szinte mindegyik mögött felsejlett az Ébredő Magyarok Egyesülete. Épp ugyanebben az időben, 1923 augusztusában esküdött össze néhány társával például Apor Viktor tartalékos honvéd főhadnagy, az ÉME nemzetvédelmi főosztályának vezetője is. Az összeesküvőket a rendőrség elfogta, a vád alól azonban végül felmentették őket. Vö. HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0418 – Apor Viktor és társai pere. Ebben az összeesküvésben, miként az Ulain-ügyben is felmerült Prónay Pál, az ekkora Horthy belső köréből már egyre inkább kiszoruló különítményparancsnok neve. A személyi átfedéseket ugyancsak jól mutatja, hogy Ulain Ferenc számos esetben működött közre a jórészt ugyancsak az ÉME-hez köthető radikális jobboldali bűnelkövetők védőügyvédjeként, például a hírhedt bombaperben, melynek vádlottjai, Márffy József és társai, az ÉME ifjú milicistái nyolc ember halálát okozták egy, az Erzsébetvárosi Demokrata Körben elkövetett bombamerénylet elkövetésével 1922 áprilisában. Vö. HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – Márffy József és társai pere.

tartó vonaton tartóztatták fel Hegyeshalomnál, és megtalálták nála a bajor és a magyar nacionalista szervezetek közötti együttműködési szándék egyértelmű bizonyítékául szolgáló, német nyelven fogalmazott dokumentumokat, melyeket ott és akkor le is foglaltak tőle.⁹³

Ulain Ferenc és társai büntetőügyét a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék dr. Langer Jenő elnökletével 1923 decemberében és januárjában tárgyalta. A tárgyalásról számos sajtótermék, köztük az Ébredő Magyarok Egyesületének maga Ulain Ferenc által szerkesztett szélsőjobboldali lapja, a Szózat is tudósított, és természetesen igyekezett megvédeni a balul sikerült puccskísérlet főszereplőit. A Szózatban ügyvédjén keresztül az ekkor a müncheni sörpuccs miatt büntetőeljárás alatt álló Adolf Hitler is kiadott egy sajtónyilatkozatot, mely szerint Fritz Döhmel sosem volt az ő vagy politikai pártja megbízottja, és a bajor nemzetiszocialistáknak sosem állt szándékában a magyar állam belügyeibe beavatkozni:

„Hitler készséggel nyilatkozott az Ulain-ügyről. Szavait ügyvédje az alábbi írott nyilatkozatba foglalta:

Hitler úr engem, mint védőügyvédjét, felbatalmazott, hogy nevében az ön kérdéseire a következő választ adjam:

- 1. Döhmel Frigyes nevű egyén Hitler úr előtt teljesen ismeretlen. Hitler úr sem vele, sem mással soha a magyar kormány leküzdésére (Bekämpfung) vonatkozó szerződést nem kötött, sem pedig nincs szándékában kötni.*

---

⁹³ A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának jelentése lázadás előkészítésére létrejött szövetség büntette miatt gyanúsított és tettenkapás folytán 1923. november 6-ika óta őrizetben, illetve előzetes letartóztatásban levő dr. Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében, Nemzetgyűlési Irományok, 1923/331, 135–142. Lásd a 10. számú dokumentumot.

2. *Hitler úr sohasem gondolt arra, hogy embereit Magyarországra küldje. Tréfás hangon jelentette ki előttem, hogy légbajók nem állanak rendelkezésére, más szállítóeszközökkel pedig nem is igen volna célszerű csapatokat Magyarországra útba indítani.*
3. *Hitler úr sohasem gondolt arra, hogy Magyarországra utazzon, és ott tanárnak adja ki magát, és távol áll tőle az a gondolat, hogy a magyar belügyekbe avatkozzon.*
4. *Végül a következőket jelentette ki Hitler úr: – Semmit sem tudok arról, hogy Weber Christián Döhmellel valamiféle tárgyalásokat folytatott volna. De még abban az esetben is, ha igaz lenne, ilyen tárgyalásokat jelentőséget tulajdonítani már csak azért sem lehetne, mert Weber úrnak feladata mindössze autók rendben tartására szorítkozott. Politikai dolgokhoz semmi köze nem volt.*

*Kiváló tisztelettel: Dr. Röder Lőrinc ügyvéd*⁹⁴

Ugyanebben a sajtóközleményben idézte a Szózat Anton Drexler⁹⁵ és Alfred Rosenberg⁹⁶ német nemzetiszocialista politiku-

---

⁹⁴ [Szerző nélkül], *Hitler nyilatkozata az Ulain-ügyben. Sohasem akart beavatkozni a magyar ügyekbe Döhmel, köpenicki diplomata*, Szózat, 1923. december 23, 7.

⁹⁵ Anton Drexler (1884–1942) német szélsőjobboldali politikus, az antiszemita Német Munkáspárt egyik alapítója és vezetője, amelyből a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt is kialakult. Pályája elején támogatta Hitlert, ám a müncheni sörpuccsban már nem vett részt. 1924-től 1928-ig bajor parlamenti képviselő volt, Hitler 1933-as hatalomra kerülése után újra csatlakozott a náci párthoz. A náci alkalomszerűen propagandacélokra felhasználták, mint a párt egyik alapítóját, de valódi politikai funkciót sosem kapott. 1942-ben hunyt el Münchenben.

⁹⁶ Alfred Rosenberg (1893–1946) német szélsőjobboldali politikus, Hitler és a náci Németország legfőbb ideológusa. 1923-ban részt vett a müncheni sörpuccsban, a nemzetiszocialista napilap, a *Völkischer Beobachter* főszerkesztője volt. Ideológiáját megfogalmazva kiadta a *Huszádik század mítosza* című könyvet, melyben kifejtette és megfogalmazta a nemzetiszocializmus alapjait és filozófiáját. Ebben dolgozta ki elméletét a zsidó világösszeesküvésről. Szerinte a

sok nyilatkozatait is, akik ugyancsak azt állították, hogy Fritz Döhmel sosem volt a bajor nemzetiszocialisták megbízottja, komolyabb együttműködési szándék a magyar szélsőjobboldal irányában nem állt fenn, pláne nem a Bethlen-kormány megdöntése céljából. Végül a fajvédők lapja is arra az álláspontra helyezkedett, hogy Döhmel valójában a magyar kormány és Vázsonyi Vilmosék által közösen felbérelt agent provocateur volt, a célja pedig nem volt más, mint Ulain Ferenc és társai beugratása és koncepciós perbe fogása, ezen keresztül pedig a fajvédők és az ÉME lejáratása a nagy nyilvánosság előtt.⁹⁷

A büntetőtörvényszék 1924. január 24-én hirdette ki az ügyben az elsőfokú ítéletet, melyben mindhárom vádlottat, Ulain Ferencet, Szemere Bélát és Bobula Títust is mindössze egy hónap és tizennégy napi államfogházra, mint főbüntetésre, illetve a bűnügyi költségek és a fogvatartás költségeinek megtérítésére, mint mellékbüntetésre ítélte.⁹⁸ A vádlottakat 1923 decemberében, néhány hét statáriális és előzetes letartóztatás után már szabadlábra is helyezték, így az ítélethirdetést már szabad emberekként hallgathatták végig, büntetésüket a bíróság pedig kitöltöttnek vette.⁹⁹

Az ítélet indoklása szerint a vádlottakat azért találta bűnösnek a bíróság csupán a lázadásra irányuló szövetség létesítése

---

zsidók diaszpóráként szétszóródva a világban, de egységes irányítás alatt, tudatosan szerzik meg a gazdasági hatalmat, a kultúra és a sajtó kulcspozícióit, majd ezek birtokában a gazdasági hatalmat politikai hatalommá váltják át. Hitler különböző pártállásokba juttatta, volt képviselő és a „keleti térség biztosa”-ként a nemzetiszocialisták által fajlag alacsonyabb rendűnek tekintett emberek kitelepítését irányította. A nürnbergi perben háborús bűnösneként halálra ítélték és kivégezték.

⁹⁷ *Hitler nyilatkozata az Ulain-ügyben*, i. m.

⁹⁸ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék elsőfokú ítélete Ulain Ferenc és társai büntetőügyében.

⁹⁹ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – uo.

enyhe tényállásában, mert nem volt minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy a Szemere-Bobula-Ulain-csoport valóban kapcsolatban állt volna a Ludendorff-Hitler-féle német szélsőjobboldali szervezettel, hiszen Fritz Döhmel, aki ellentmondásos vallomásokot tett az ügyben, valódi személyazonossága nem volt felfedhető. Sőt, a bíróság véleménye szerint szinte bizonyos, hogy a német fiatalember a valóságban sosem volt a bajor forradalmi szervezetek megbízottja, csupán annak adta ki magát különböző fórumokon, hogy anyagi előnyökhöz jusson, ily módon pedig a magyar kormányt és rendőrséget is félrevezette, illetve igyekezett sokkal veszélyesebbnek feltüntetni az összeesküvők tevékenységét, mint amilyen az a valóságban volt. A bajor féllal nem állt fenn tényleges, konkretizálható katonai-politikai együttműködésre irányuló kapcsolat, a Döhmel által említett bajor fegyveresek pláne nem voltak az országban, és nem is tudtak volna észrevétlenül bejutni. Továbbá Szemere, Bobula és Ulain maguk sem rendelkeztek magyar részről komoly fegyveres erővel – az ÁBM a fegyverei nagy részét a törvényszék álláspontja szerint korábban beszolgáltatva, Héjjas Iván és Prónay Pál különítményparancsnokok komoly szerepe az ügyben pedig nem bizonyítható –, ezért tevékenységük a magyar államra nézve veszélyt nem jelentett, hiszen kimerült a pusztán megbeszélésben, tervezésben, a kormányt pedig semmiképp sem tudták volna megdönteni. A törvényszék nem vette súlyosbító körülménynek a német nyelven írott szerződés megfogalmazását és aláírását sem, hiszen álláspontja szerint az csupán a vádlottak szándékának határozott kifejezése volt, ugyanakkor cselekményük veszélyességét semennyiben nem növelte. Enyhítő körülményként vette ugyanakkor figyelembe a vádlottak

büntetlen előéletét, azt, hogy hazafias szempontok vezérelték őket, illetve azt, hogy cselekményük a nagyobb veszélyt nélkülözte.¹⁰⁰

Noha a vádlottak minden komolyabb büntetés nélkül megúszták a képtelennek tűnő puccskísérletet, úgy érezték, a becsületükön mindenképp folt esett, ezért – főként a gyakorló jogász Ulain Ferenc – nem hagyták annyiban a dolgot, és az elsőfokú ítélet ellen természetesen fellebbezéssel éltek. A per végül a Budapesti Királyi Ítéltáblán folytatódott, mely 1924. április 7-én kelt másodfokú ítéletében felmentette mindhárom vádlottat a lázadásra irányuló szövetség létesítése alól, és még a bűnügyi költségeket is a magyar államra hárította.¹⁰¹

A királyi ügyészség persze a másodfokú ítéletet megfellebbezte, a Királyi Kúria mint harmadfokú bíróság azonban végül 1924. november 18-án kelt végzésében helybenhagyta az ítéltábla ítéletét, így végül a legmagasabb igazságszolgáltatási fórum is Szemere Béla, Bobula Titusz és Ulain Ferenc ártatlansága mellett foglalt állást.¹⁰²

Fritz Döhmelt, Hitler állítólagos megbízottját az Ulain-perben tett ellentmondásos vallomása után – a német szélsőjobb-oldali szervezetek egyéb megbízottjaihoz hasonló módon – a magyar hatóságok kitoloncolták Magyarországról. A német rendőrség Münchenben ugyancsak tanúként hallgatta ki Hitler és társai hazaárulási ügyében, illetve a német ügyészség hazaárulás miatt büntetőeljárást kezdeményezett ellene.¹⁰³

---

¹⁰⁰ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – uo., az elsőfokú ítélet indoklása.

¹⁰¹ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – A Budapesti Királyi Ítéltábla másodfokú ítétele Ulain Ferenc és társai büntetőügyében.

¹⁰² HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – A Magyar Királyi Kúria végzése Ulain Ferenc és társai büntetőügyében.

¹⁰³ Vö. NÉMETH István, *A Wilhelmstrasse és Magyarország. Az 1920-as évek (1. rész)*, Valóság, 2017/6, 45–80, 70. Németh István az ügy kapcsán idézi a

Nemzetközi kitekintés – a sikertelen müncheni sörpuccs, 1923. november 8–9

Ulain Ferenc szándékai szerint éppen 1923. november 7-én, a sörpuccs előestéjén utazott volna ki Münchenbe Hitlerrel és Ludendorff-fal tárgyalni, ha Hegyeshalomnál fel nem tartóztatják a magyar rendőrök. Emiatt nem zárható ki, hogy a bajor szélsőjobboldali szervezetekkel való korábban meglévő, Fritz Döhmel személyétől független kapcsolatainak köszönhetően pontosan tudta, mi, hogyan, és főleg mikor készül Bajorországban, a magyar kormány esetleges megbuktatását pedig a müncheni sörpuccs-csal szorosán összehangolva képzelte el.¹⁰⁴ Ha Fritz Döhmel esetleg szélhámos / agent provocateur is volt, aki korábban talán sosem állt kapcsolatban a bajor forradalmi szervezetekkel oly módon, ahogyan azt a fantaszta magyar összeesküvőknek állította, Ulain korábbi tárgyalásainak és értesüléseinek köszönhetően tudhatott bizonyos dolgokat. Érdeemes tehát a bajor sörpuccsot / Hitler-Ludendorff-puccsot is legalább néhány mondat erejéig megvizsgálunk, hogy a Szemere-Bobula-Ulain-csoport tevékenységét a maga képtelenségével és komolytalanságával együtt bizonyos szinten nemzetközi kontextusba tudjuk helyezni.

Ulain Ferenc saját bevallása szerint 1923 nyarán folytatott tárgyalásokat Hitlerrel és Ludendorff-fal. A föderális államként működő weimari köztársaságon belül nagyfokú önállósággal rendelkező Bajorország szövetségi tartományban ebben az időben

---

budapesti német nagykövet jelentését is: PA-AA-(B)-R 30531- Bd. 1. Welczeck budapesti német nagykövet jelentése a Külügyi Hivatalnak az Ulain-ügyről, 1924. január 26.

¹⁰⁴ Vö. SERFŐZŐ, i. m. 21.

igen zavaros politikai helyzet állt fenn, a gazdasági helyzet igen instabil volt, a nagyfokú társadalmi elégedetlenség pedig a szélsőséges politikai formációknak kedvezett. Ilyen volt az NSDAP, Nemzetiszocialista Német Munkáspárt is, illetve a vele szoros szövetségben álló, félkatonai jellegű Kampfbund is. A politikai hatalmat ebben az időben Gustav von Kahr különleges jogkörrel felruházott, a politikai-gazdasági megoldására megbízást kapott fő kormánybiztos gyakorolta Hans von Seisser¹⁰⁵ ezredessel, a bajor rendőrség vezetőjével és Otto von Lossow¹⁰⁶ tábornokkal lényegében közösen. A válságra való tekintettel különleges jogköröket gyakorló végrehajtó hatalom képviselői ugyan ideológiailag maguk sem álltak túl messze a politikai szélsőségektől és az Adolf Hitler, valamint Erich Ludendorff tábornok által vezetett csoporttól, azonban mégis a nemzetiszocialisták kihagyásával igyekeztek volna politikai tőkét kovácsolni a fennálló válságból.¹⁰⁷

Hitler és Ludendorff attól való félelmükben, hogy bár Bajorország irányítása nacionalista politikusok kezébe került, őket mégis mellőzni fogják, 1923. november elején államcsínyt szervez-

---

¹⁰⁵ Hans von Seisser (1874–1973) német katonatiszt, ezredes, 1923-ban a bajor rendőrség parancsnoka, Otto von Lossow tábornokkal és Gustav von Kahr fő kormánybiztossal együtt Bajorországban a tényleges politikai hatalom gyakorlója. Jelentős része volt a müncheni sörpuccs leverésében. 1930-ban nyugdíjba vonult, majd majdnem 100 évesen, 1973-ban hunyt el.

¹⁰⁶ Otto von Lossow (1868–1938) német katonatiszt, tábornok, az I. világháborúban a német hadsereg egyik jelentős parancsnoka. 1923-ban von Kahr bajor fő kormánybiztossal és Seisser ezredessel, a bajor rendőrség parancsnokával együtt a bajor politikai élet meghatározó alakja. Jelentős része volt a sörpuccs kirobbanásában és leverésében is. 1938-ban hunyt el.

¹⁰⁷ A sörpuccsról és politikai kontextusáról a magyar történettudományi szakirodalomban lásd például: ORMOS Mária, *Hitler*, Budapest, T-Twins Kiadó, 1994, 73–86.

tek, és erőszakkal próbálták meg magukhoz ragadni a hatalmat. A *sörpuccs* abban a müncheni sörcsarnokban, a Bürgerbräukellerben vette kezdetét, ahol Gustav von Kahr éppen egy tömeggyűlésen tartott beszédet híveinek, és ahová november 8-án este Hitler és fegyveresei berontottak, majd deklarálták a közhatalmat gyakorló politikusok letartóztatását. Az épületet a – a helyzet komolyságának demonstrálása kedvéért – az Ersnt Röhm¹⁰⁸ vezette SA¹⁰⁹ körülbelül hatszáz fegyverese vette körül, Kahr fő kormánybiztos pedig a fegyveres fenyegetés hatására biztosította Hitlert és embereit a támogatásáról. Hitler, az egyébként valóban kiváló szónoki képességekkel rendelkező politikus ugyanitt gyűjtőhangú beszédet tartott, és pillanatok alatt maga mellé állított a sörcsarnokban összegyűlt több ezres tömeget. A nemzetiszocialista milícia ezután egy összehangolt akció keretében megszállta München fontosabb kormányzati létesítményét és középületeit, az éjszaka során pedig, miután Hitlerék úgy gondolták, hogy nincs tovább szükségük Kahrra és embereire, még aznap éjszaka szabadon is engedték őket.¹¹⁰

---

¹⁰⁸ Ersnt Röhm (1887–1934) német katonatiszt és nemzetiszocialista politikus, az első világháborúban százados. Hitler barátja és bizalmasa, a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt félkatonai egységének, az SA-nak egyik alapítója és parancsnoka. 1923-ban Hitler mellett részt vett a müncheni sörpuccsban. 1924-től a náci párt képviselője a szövetségi törvényhozásban, a Reichstagban. Az 1933-as náci hatalomátvétel után egyre több ellentét keletkezett közte és Hitler között, az újdonsült kancellár pedig egyre inkább a párton belüli riválisát látta Röhmben. Hitler parancsára 1934-ben letartóztatták, majd július 1-jén a börtönben agyonlőtték.

¹⁰⁹ SA = Sturmabteilung, azaz rohamosztag, a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt elsősorban első világháborús veteránokból álló milíciája, párthadserege.

¹¹⁰ ORMOS, i. m. uo.

A náci párt szabadcsapatai az utcán randalíroztak, a puccskísérletnek azonban igen komoly hiányossága volt, hogy a rendőrség egyáltalán nem állt mellé és nem támogatta a nácikat. Másnap reggel, november 9-én Hitler és fegyveresei túsul ejtették a bajor tartományi kormányt, majd Ludendorff tábornok javaslatára kétezer főt számláló menet indult a bajor védelmi minisztérium elfoglalására, a müncheni Odeonplatznál azonban Hitler és milicistái szembe találták magukat a Gustav von Kahroz és a szövetségi kormányzathoz hűséges karhatalmi erőkkel, ahol lövöldözés tört ki. Az összecsapásban végül tizenhat puccsista és négy rendőr kapott halálos sebet, Hitler és a puccs vezetői pedig elmenekültek a helyszínről. Itt vált egyértelművé, hogy az államcsínykísérlet csúfosan megbukott, Hitlert pedig néhány napon belül őrizetbe vették a rendőrök.¹¹¹

A későbbi német diktátort végül hazaárulás vádjával öt év börtönre ítélte a bíróság, a hatalmas háborús hősként tisztelt Ludendorff tábornokot ellenben, noha vezető szerepet játszott a sörpuccsban, mégis felmentették minden vád alól. Részben növekvő népszerűségének köszönhetően végül Hitler is csak kilenc hónapot töltött börtönben, majd megírta *Mein Kampf – Harcom* című emlékiratát. A balul sikerült puccskísérlet Hitlert hosszabb távon országosan ismert és népszerű politikussá tette, olyannyira, hogy tíz évvel később, 1933-ban alkotmányos úton válhatott Németország kancellárjává, majd rövidesen véreskezű diktátorává.¹¹²

Bár a *bajor sörpuccs* a jóval komolytalanabb háttérrel rendelkező, még a fegyveres erőket is lényegében nélkülöző *magyar*

---

¹¹¹ ORMOS, i. m. uo.

¹¹² ORMOS, i. m. 196–321.

*sörpuccs*hoz hasonlóan csúfosan elbukott, mindkét – valószínűleg szorosán összefüggő – szélsőjobboldali politikai akció rámutatott már az 1920-as évek első felében, milyen válságok és traumák munkáltak az első világháborút elveszített államok társadalmában, és előrevetítették a politikai szélsőségek későbbi, 1930-as évekbeli erőteljes, szinte meggátolhatatlannak tetsző térnyerését.

Egy komolytalan puccsterv kérdőjelei és mérlege

Habár Szemere Bélát, Bobula Títuszt és Ulain Ferencet a legfelsőbb magyar bírói fórum végül ártatlannak találta még a lázadásra irányuló szövetség létesítésének viszonylag enyhe tényállásában is, az általuk bajor-német közreműködéssel tervezett puccskísérlet éppen azért, mert nem maradt több puszta tervezgetésnél, kétségtelenül komolytalan volt, mégis jelentős politikai botrányt kavart 1923-24-ben, és számos kérdőjelet máig felvet.

A legnagyobb kérdőjel persze a puccsistákat megkörményező és beugrató, feltehetőleg mindenkit félrevezető német fiatalember, Fritz Döhmel személye és motivációi. A Szemere-Bobula-Ulain-összeesküvést emlegető szakirodalom általában azon az állásponton van, hogy Fritz Döhmel valószínűleg nem volt más, mint a Bethlen-kormány által felbérelt agent provocateur, akinek felhasználásával Bethlenék célja a kormánypártból kivált, Gömbös Gyula vezette szélsőjobboldali fajvédő képviselőcsoport kompromittálása és elszigetelése volt,¹¹³ vagy pedig megelégszik azzal a még egyszerűbb magyarázattal, hogy Döhmel valóban Hitlerék megbízottja volt, a német és a magyar szélsőjobboldali szervezetek

---

¹¹³ Vö. SERFŐZŐ, i. m. 17–27. Prónay Pál visszaemlékezéseiben ugyancsak ezt az álláspontot képviseli: PRÓNAY, i. m. 210.

közötti kapcsolat pedig valamilyen formában valóban fennállt.¹¹⁴ A *magyar sörpucss* még a nemzetközi idegen nyelvű szakirodalomban is feltűnik az említés szintjén, az idegen nyelven született tudományos művek pedig rendszerint ugyancsak kész tényként kezelik, hogy a magyar és a német fél között együttműködési megállapodás állott fenn.¹¹⁵ Nevezik Döhmelt a különböző szakmunkákban diplomatának, ügynöknek, szélhámosnak, nemzetközi kalandornak, agent provocateur-nek, azonban mivel a puccstervet egyáltalán megemlítő művek, miként azt fentebb már említettük, többnyire nem tárgyalják mély részletekbe menően – Serfőző Lajos tanulmányát leszámítva – a *magyar sörpucss*ot, illetve nem igazán hivatkoznak annak levéltári forrásaira sem, így a látható ellentmondásokra sem világítanak rá.

Annyi kétségkívül igaz, hogy Ulain Ferenc és az Egységes Pártból kiváló, később párttá alakuló fajvédő frakció viszonylagos kellemtlenségeket okozott a konszolidáción munkálkodó Bethlen-kormányának, nem csupán pusztá kiválásukkal, de számos, a kormányzathoz köthető korrupciós ügy nyilvánosságra hozatalával is. Ulain maga számos alkalommal interpellált a parlamentben különböző korrupciós ügyek kapcsán, ezzel pedig rontotta a

---

¹¹⁴ ORMOS Mária, *Kozma Miklós. Egy magyar médiavezér*, 113; UNGVÁRY, i. m. 111.; ROMSICS, i. m. 128.; NEMES Dezső, *A fasiszta rendszer kiépítése Magyarországon a bethleni konszolidáció kezdeti időszakában, 1921–1924*, in *Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. II. A fasiszta rendszer kiépítése Magyarországon 1921–1924*, 7–120, 110.

¹¹⁵ BODÓ Béla, *The White Terror. Antisemitic and Political Violence in Hungary, 1919–1921*, London, Routledge, 2019, 301.; Thomas L. SAKMYSTER, *Hungary's Admiral on Horseback. Miklós Horthy, 1918–1944*, Washington, Columbia University Press, 1994, 132–134; David KING, *The Trial of Adolf Hitler. The Beer Hall Putsch and the Rise of the Nazi Germany*, London–New York, W. W. Norton and Company, 2017, 118–119.

Bethlen-kormány hitelét.¹¹⁶ Bizonyos kormánytagokat, köztük Rakovszky Iván belügyminisztert ingyen részvényekkel vesztegették meg, a korrupciós ügyben pedig számos állami tisztviselő érintettnek látszott.¹¹⁷ A Magyar Általános Hitelbank 1923 nyarán ugyanis több kormánypárti és ellenzéki képviselőnek juttatott összesen körülbelül 300 millió koronányi értékben „ajándékrészvényeket”, továbbá súlyosan megsértette a spekulációs szabályokat is.¹¹⁸ Az ügyet Nagy Emil igazságügyi miniszter a kormánypárt nyomására sem volt hajlandó eltussolni, hanem utasította a tárcája irányítása alá tartozó ügyészséget, és komoly vizsgálatot indított. Részben ez az ügy is közrejátszott abban, hogy nem sokkal később, 1924-ben lemondott az igazságügyi tárca éléről, és Bethlen miniszterelnökkel is igencsak megromlott a viszonya. Ulainnak személyesen tehát igen sok köze volt a Horthy-korszak egyik legnagyobb korrupciós botrányának kirobbantásához, mely, ha kormányválságot közvetlenül nem is okozott, de rontotta a Bethlen-kormány hitelét, és nyomán a kormányzat ellen jelentős sajtóhadjárat indult meg. Bethlenéknek tehát érdekükben állhatott lejártni a Gömbös vezette fajvédő képviselőket, köztük Ulain Ferencet, ám a levéltári források alapján kétségbe vonhatónak tűnik az a magyarázat, mely szerint Fritz Döhmel egyszerűen a magyar kormány erre a célra felbérelt agent provocateur-e lett volna, és semmi több.

Ha ugyanis megnézzük az ügyben nyomozó Hetényi Imre rendőrfőkapitány-helyettes vallomását, illetve a budapesti rendőr-

---

¹¹⁶ UNGVÁRY, i. m. 112.

¹¹⁷ NEMES Dezső, i. m. 108–109.

¹¹⁸ Vö. Kozma Miklós feljegyzése az ingyen részvények botrányáról, 1923. szeptember 30, közli: *Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. II. A fasiszta rendszer kiépítése Magyarországon 1921–1924*, 326–328.

főkapitánynak küldött jelentését, valamint Seibold Jenő detektívfelügyelő vallomását, abból kiderül, hogy Fritz Döhmel minden valószínűség szerint már azelőtt megjelent Budapesten és a Hitler-féle bajor nacionalista szervezet megbízottjaként kereste a kapcsolatot a magyar szélsőjobbaldali szervezetekkel, hogy tevékenységére a rendőrség felfigyelt volna. Döhmel végül valóban a politikai rendőrség – és ebben Döhmel és Hetényi vallomása is egybevág – ügynöke lett egy rövid időre, és elsősorban anyagi haszonszerzés reményében jelentéseket tett a hatóságoknak és egyes kormánytagoknak az összeesküvők tevékenységéről, ám eredetileg úgy tűnik, a magyar állami szervek tudta és közreműködése nélkül, teljesen önállóan is kereste velük a kapcsolatot.

Feltehetjük tehát a kérdést, hogy előfordulhatott-e olyan furcsa helyzet, hogy a magyar hatóságok, elsősorban a mai értelemben vett polgári titkosszolgálati tevékenységet végző fővárosi rendőr-főkapitányság politikai nyomozó főcsoportja, a felette álló Rakovszky Iván belügyminiszter utasítására úgy szervezett volna be egy láthatólag valóban német anyanyelvű személyt az összeesküvők beugratására, hogy konspiratív módon eljátszották, hogy tevékenységéről csak később értesültek, miután Döhmel már felbújtotta valamilyen fokú cselekvésre a kormányt egyébként valóban megdönteni szándékozó Szemere-Bobula-Ulain-csoportot. Keletkezett volna a rendőrség konspiratív módon olyan – egyébként jórészt belső használatra szánt – iratokat, amelyek azt bizonyítják, hogy Döhmel eredetileg tőlük függetlenül tevékenykedett, és csak később került a hatóságok látókörébe és működött együtt azokkal, noha kezdettől fogva az állami szervek felbérelt provokátora volt? A válasz természetesen az, hogy mindez ugyan elképzelhető, ámde aligha valószínű vagy életszerű.

Elképzelhető továbbá az is, hogy esetleg Bethlenék legmagasabb szintű utasítására és a legnagyobb titoktartás közepette Fritz Döhmelt más magyar állami szerv – például az ekkoriban a Magyarországra vonatkozó fegyverkezési korlátozások miatt az ekkoriban fedésben működő katonai titkosszolgálat, a Honvédelmi Minisztérium VI. főcsoportjának II. osztálya, a későbbi 2-VKF osztály elődszerve – szervezte be, hogy Ulain Ferencet és társait kompromittálja azzal az összeesküvéssel, amelynek folytatására gyakorlatilag ő maga bujtotta fel őket, ám ennek a valószínűsége is igen kicsi. Képtelennek, irracionálisnak hangzik az ötlet már csak azért is, mert Döhmelt, ha lehet hinni a forrásoknak, eredetileg Szemere Bélát és Bobula Tituszt környékezte meg, akik tőle függetlenül is valóban gondolkodtak a kormány megdöntésének lehetőségén, Ulain Ferencet, mint valamelyes politikai befolyással rendelkező nemzetgyűlési képviselőt és a bajor nacionalista körökkel valóban kapcsolatot tartó személyt pedig csak valamivel később vonták be az összeesküvésbe. Tehát amikor Döhmelt felvette a kapcsolatot Szemerével és Bobulával, jó eséllyel még nem tudhatta, hogy nemsokára Ulain válik az összeesküvés egyik kulcsfigurájává. Mindent egybevetve tehát úgy tűnik, Döhmelt eredetileg nem volt a magyar kormány embere, hanem teljesen önállóan, nem tudni, kinek a megbízásából tevékenykedett, a politikai rendőrségnek pedig csak később kezdett jelentést tenni.

Elképzelhető az a forgatókönyv is, hogy Fritz Döhmelt eredetileg valóban a bajor nacionalista szervezetek megbízottja volt, ám később önállósította magát, és anyagi haszonszerzés reményében szó szerint eladta az összeesküvést és a birtokában lévő információkat, az összeesküvők tevékenységét pedig egyúttal a saját pillanatnyi érdekei szerint igyekezett felnagyítani. Több alka-

lommal tett vallomásának ellentmondásai, már-már kacagtató momentumai – melyek szerint például, noha eredetileg a német szélsőjobboldalhoz fűzték szálak, politikai meggyőződését tekintve valójában idealista kommunista és filoszemita, a radikális jobboldali összeesküvőket pedig azért leplezte le, hogy megakadályozza az általuk állítólag tervezett erőszakos antiszemita cselekményeket¹¹⁹ – is arra engednek következtetni, hogy egyrészt az anyagi haszon-szerzés motiválhatta. Másrészt tudatosan igyekezett minél nagyobb botrányt kirobbantani, egyúttal pedig minél inkább összekuszálni a szálakat.

Érdekesen fogalmaz ugyanakkor a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék elsőfokú ítélete, mely szerint Döhmel személye a magyar állami szervek számára is talány, és bár valószínű, hogy a mögötte álló köröket külföldön, de minden bizonnyal nem Bajorországban kell keresni, Döhmel pedig mind a *magyar sörpuccs* résztvevőit, mind pedig a magyar állam hatóságait csúnyán félrevezette.¹²⁰ A *külföldön, de nem Bajorországban* jelentheti azt is – noha írásos bizonyíték hiányában nem kell egyetértenuünk a büntetőtörvényszékekkel sem –, hogy a szóban forgó rejtélyes fiatalember valamely külföldi állam titkosszolgálatának az ügynöke volt, aki valamiért azt a megbízást kapta, hogy lehetőleg igyekezzen szabotálni a német és a magyar szélsőjobboldali szervezetek közötti együttműködési kísérleteket, illetve a feleket diszkreditálni egymás előtt.

Amennyiben megengedjük magunknak, hogy feltételezéseibe bocsátkozzunk, nem lévén más fogódzónk, akkor feltehet-

---

¹¹⁹ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Fritz Döhmel vallomása.

¹²⁰ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék elsőfokú ítélete Ulain Ferenc és társai büntetőügyében.

nénk a logikus kérdést, vajon ebben az időszakban mely államnak vagy államoknak állhatott érdekében a feltörekvő német szélsőjobboldali szervezetek nemzetközi kapcsolatépítésének megakadályozása. A válasz nyilván adja magát: szóba jöhet ugyanis Franciaország, Ausztria, de akár maga a weimari köztársaság is. Hiszen a viszonylag közeli múltban, 2009-ben került elő a Francia Nemzeti Levéltárból és kapott némi sajtónyilvánosságot egy francia titkosszolgálati jelentés, amely szerint a francia hírszerzés emberei megfigyelték a feltörekvő nemzetiszocialista vezért és körét, és amely Mussolinihez hasonló, kiváló szónoki kvalitásokkal és karizmatikus kisugárzással bíró politikusnak festi le Hitlert.¹²¹ Ugyanez érvényes lehet akár a környező kisantant államokra is, amelyeknek ugyancsak evidens módon nem állt érdekében, hogy Magyarországon bármely politikai erő komoly külföldi szövetségeseire tegyen szert revizionista törekvések megvalósítása érdekében, így őket sem zárhatjuk ki az ilyen irányú feltételezésekből.

Ott volt továbbá az ekkoriban önálló Ausztria is, mely, mint az Osztrák–Magyar Monarchia egyik utódállama, ekkoriban rengeteg belpolitikai és gazdasági problémával küzdött. A politikai szélsőségek számára itt is kiváló táptalajt szolgáltatott az első világháború elvesztése utáni krízishelyzet, az ország kormányának pedig valós veszélyként kellett számolnia azzal, hogy Németország a nagynémet egység helyreállítása jegyében előbb-utóbb annektálja majd Ausztriát, miként arra a Hitler vezette náci német kormány

---

¹²¹ Vö. Thomas WIEDER, *Genre fasciste. Dans les années 1920, Adolf Hitler était surveillé par les services français. La fiche rédigée sur le futur Führer dort dans une armoire des Archives nationales*, Le Monde, 2009. november 20.
https://www.lemonde.fr/europe/article/2009/11/19/adolf-hitler-genre-fasciste_1269349_3214.html

által sor is került tizenöt évvel később, 1938-ban. A nemzetiszocialista típusú, egyúttal Anschluss-párti mozgalmak már itt is korán felütötték a fejüket, az osztrák államnak tehát egyáltalán nem állt érdekében, hogy a Hitler-Ludendorff-féle kör sikeres nemzetközi együttműködést építsen ki más nemzetek hasonló ideológiai platformon álló politikusaival.¹²²

Végül ott volt maga a Friedrich Ebert¹²³ államelnök és Gustav Stresemann¹²⁴ kancellár vezette weimari köztársaság, mely, mint az első világháború legnagyobb vesztes állama, e monarchiából frissen köztársasággá átalakult birodalom ugyancsak hatalmas gazdasági és társadalmi válságokkal küzdött. Éppen ezek a válságok és a fokozódó elégedetlenség növelte a szélsőséges eszméket valló és hirdető, demagóg politikusok, így Hitler és a nemzetiszocialisták népszerűségét. Annyi bizonyos, hogy a weimari köztársaság titkosszolgálatának voltak beépített emberei a nemzetiszocialista pártban, hiszen maga Hitler életének is egy kevésbé ismert

---

¹²² Vö. FIZIKER Róbert, *Habsburg kontra Hitler. Legitimisták az anchluss ellen, az önálló Ausztriáért*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2010.

¹²³ Friedrich Ebert (1871–1925) német szociáldemokrata politikus, 1918-ban porosz tartományi miniszterelnök, 1918-19-ben német szövetségi kancellár, majd 1919 és 1925 között Németország első szövetségi államelnöke. Az első világháború után jelentős szerepe volt a monarchia parlamentáris demokráciává történő átszervezésében, illetve igyekezett fellépni a politikai szélsőségek, így a Hitler-Ludendorff-csoport ellen is. 1925-ben hunyt el.

¹²⁴ Gustav Stresemann (1878–1929) német üzletember, liberális politikus, 1923. augusztus 13-a és november 30-a között a weimari köztársaság szövetségi kancellárja, majd 1923 és 1929 között Németország külügyminisztere. Vezetése alatt tört ki a müncheni sörpuccs. Külügyminiszterként kifejezetten sikeres volt, tevékenysége hozzájárult az első világháborút elvesztett Németország nemzetközi konszolidációjához, 1926-ban jelentős része volt a weimari köztársaság Népszövetségbe történő felvételében. Munkásságát 1926-ban Nobel-békedíjjal ismerték el. 1929-ben hunyt el Berlinben.

momentuma, hogy eredetileg úgy került kapcsolatba a nemzeti-szocializmussal, hogy a rövid életű Bajor Tanácsköztársaság leverése után, 1919-ben a német hadsereg bajorországi hírszerző- és propagandaegységének dolgozott, a feladata pedig az lett volna, hogy információt gyűjtsön a politikai szélsőségeket propagáló szervezetekről és személyekről, illetve élénk antikommunista propagandatevékenységet fejtsen ki.¹²⁵ Az egyik ilyen, a német katonai titkosszolgálat által megfigyelt radikális szervezet az ekkor még jelentéktelen DAP,¹²⁶ a Német Munkáspárt volt, melybe Hitlernek annyira jól sikerült a beépülés, hogy később a vezetője lett, és NSDAP, azaz Nemzetiszocialista Német Munkáspárt néven pár év alatt országos politikai mozgalommá szervezte.¹²⁷ A weimari köztársaság liberális-szociáldemokrata vezetésének tehát érthető módon szintén nem állt érdekében, hogy a nemzetiszocialista mozgalom számottevő nemzetközi kapcsolatokat építhessen ki, és igen hasonlóan küzdött Németországon belül a politikai szélsőségek ellen, mint ahogyan azt a konszolidációra törekvő Bethlen-kormány tette magyar kontextusban. Bár mindez hangsúlyozottan a feltételezések birodalmába tartozik, egyáltalán nem zárható ki az sem, hogy Fritz Döhmel a német titkosszolgálat ügynöke volt, akinek célja a nemzetiszocialisták tevékenységének bomlasztása volt, különös tekintettel a nemzetközi kapcsolataikra.

Noha Hitler a magyar szélsőjobboldal lapjában, a Szózatban sajtónyilatkozatot is kiadott, melyben kategorikusan tagadta, hogy Döhmel az ő vagy pártja megbízottja lenne, amelyhez csatlakoztak Alfred Rosenberg és Anton Drexler is, ez az égvilágon

---

¹²⁵ ORMOS Mária, *Hitler*, 51–53.

¹²⁶ DAP = Deutsche Arbeiterpartei.

¹²⁷ ORMOS, i. m. 54–71.

semmit nem bizonyít. Hiszen Hitlert éppen ekkor tartóztatták le egy sikertelen államcsínykísérlet miatt, amúgy is szorult helyzetét pedig nem akarhatta azzal tetézni, hogy beismeri: ha mód van rá, a bajor sörpuccsot némi nemzetközi közreműködéssel akarta volna végrehajtani, illetve annak sikere esetén nem áttallott volna beavatkozni egy másik állam belügyeibe is. Döhmel tehát éppenséggel korábban valamilyen módon akár kapcsolatban is állhatott a Hitler-Ludendorff-körrel – erre utalhat jól informáltsága, a bajor belpolitikai viszonyok alapos ismerete is, mellyel Ulain Ferencet, aki valóban kapcsolatban állt Hitlerékkal, láthatólag sikerült meggyőznie.¹²⁸ Fritz Döhmel szokatlanul magas képzettségére és diplomáciai jártasságára utalhat az a tény is, hogy az összeesküvők vallomásai szerint a bajor-magyar politikai együttműködés kissé képtelen, de mégiscsak szakszerű szerződéstervezetét piszkozat nélkül, egyből tisztázatlanban vetette papírra.

Noha elképzelhető akár az is, hogy Döhmel egyszerű szélhámos volt, akit pusztán az anyagi haszonszerzés lehetősége vezetett, az általa végzett, igen magas szintű, magukat az összeesküvőket, valamint a politikusokat és rendőröket is megtévesztő dezinformációs tevékenység engedhet következtetni akár egy, a háttérben meghúzódó, nemzetközi titkosszolgálati játszmára is.

Fritz Döhmel kilétére persze valószínűleg már soha nem derül fény lassan száz év távlatában sem, így csupán a logikusnak ható elképzelésekre hagyatkozhatunk. Bármi is az igazság a *magyar sörpuccs*-csal kapcsolatban, annyi bizonyos, hogy az a sokkal komolyabb bajor sörpuccshoz hasonlóan már a kezdet kezdetén megbukott. Ahogyan a német szövetségi kormánynak sikerült egy

---

¹²⁸ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610 – Ulain Ferenc vallomása.

időre a szélsőjobboldalt háttérbe szorítania, úgy 1923 végére a Bethlen-kormánynak is sikerült Gömböst és körét a parlamentben elszigetelni, és a konszolidációra nézve veszélyesnek ható politikai tevékenységüket valamennyire háttérbe szorítani, ezzel egy időre pedig a magyar kormány is kihúzta a szélsőjobboldal méregfogát.¹²⁹

Ezzel együtt igen ironikus, és ugyanakkor valahol félelmetes is, hogy a magyar szélsőjobboldal képviselői éppen azzal az ekkoriban még túl komolyan nem vehető, sőt, sokak által nevetségesnek tartott német politikussal keresték a kapcsolatot, és vártak tőle segítséget saját hagyományos politikai elképzeléseik megvalósításához, aki kevesebb, mint húsz évvel később a huszadik század leghírhedtebb tömeggyilkos diktátorává vált. Talán túlzás ilyesmit állítani, de mégis, a *magyar sörpuccs*, ez az akkor és ott komolytalannak, nevetségesnek ható államcsínykísérlet mintha megelőlegezte és predesztinálta volna Magyarország 1940-es évekbeli gyászos politikai-katonai szerepvállalását, és a náci Németország egyik leghűségesebb szövetségesevé, utolsó csatlósává válását a második világháborúban. Egyéni szinten érdekes módon ugyanez mondható el az 1923-as összeesküvés vezéralakjáról: a politikai pályáját az Egységes Pártban kezdő, majd a fajvédő és a kisgazdapártokban folytató Ulain Ferenc az 1940-es években a Szálasi Ferenc vezette Nyilaskeresztes Párthoz csatlakozott, amely a világháború utolsó hónapjaiban német segítséggel tényleges puccsot végrehajtva németbarát bábkormányt juttatott hatalomra, és ezzel beláthatatlan veszteségeket okozott a háborút ekkora már mindenképpen elvesztett országnak.

---

¹²⁹ ROMSICS, i. m. 128–129.

A forrásközlés elvei

A szövegek közzétételkor a huszadik századi források publikálásának elveit és bevett gyakorlatát követtük. Mivel többnyire írógéppel írott, a mai magyar olvasó számára is jól érthető és követhető iratokról van szó, alapvetően változatlan formában közöljük a forrásszövegeket, ám ahol kellett, apróbb módosításokat hajtottunk végre rajta a magyar nyelv mai helyesírási és központosítási szabályai szerint, illetve értelemszerűen javítottuk az elütéseket. A források integritása és hitelessége indokolja, hogy azokat teljes terjedelmükben, mindenfajta érdemi változtatás, felül- vagy alulstilizálás nélkül adjuk közre, stilisztikai javításokat tehát a közölt szövegek nem tartalmaznak.

Ezen kívül az Ulain Ferenc és társai büntetőperének ügyiratából (HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0610) származó dokumentumokat nem az ügyiraton belül elfoglalt – jobbára egyébként esetlegesnek tűnő – sorrendjük szerint, hanem a kronológia elvét követve, az ügy egyfajta narratív váza megrajzolásának szándékával a keletkezésük / keletkezésük időrendjében közöljük. Nem közöljük ugyanakkor teljes terjedelmében az 1924-ben lezajlott büntetőper ügyiratában található forrásokat, ugyanis azokon belül rengeteg helyen ismétlődés figyelhető meg, így bár forráskiadványunk válogatás eredménye, mégis azoknak a dokumentumoknak a közzétételére törekedtünk, melyekből a tárgyalt politikai összeesküvés eseményei a lehető legjobban rekonstruálhatónak tűnnek. Ilyen dokumentumok többek között a gyanúsítottak és tanúk vallomásai, a nyomozáshoz kapcsolódó rendőri jelentések, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának (a Nemzetgyűlési Naplóban publikált)

jelentése, valamint a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék elsőfokú ítélete.

A publikált dokumentumokat továbbá, ahol azt szükségesnek éreztük – főként személyek, állami vagy társadalmi szervezetek, sajtóorgánumok, történelmi események, stb. említésekor, vagy éppenséggel rövidítések feloldása végett – szövegkritikai és magyarázó jegyzetekkel láttuk el, ahol azt szükségesnek véltük.

FORRÁSOK

1.

Dr. Ulain Ferenc ügyvéd, nemzetgyűlési képviselő vallomása

Budapest, 1923. november 11/14.

Jegyzőkönyv

Felvétel a pestvidéki kir. ügyészség fogházában az 1923. november hó 14-én. Ulain Ferenc gyanúsított előadja:

Bobula Tituszt régebről ismerem, anélkül, hogy vele szorosabb összeköttetésben állottam volna. A tőlem lefoglalt szerződés keltét megelőzőleg mintegy három nappal Bobula lakására mentem, ahol ott volt Döhmel és Szemere is. A beszélgetés, amelynek legfőbb szóvivője Döhmel volt, a bajor viszonyokról folyt. Döhmel, aki a bajor viszonyok alapos ismerőjének bizonyult, elmondotta, hogy két nappal előbb Kahr bajor kormányfőbiztossal, Ludendorff-fal és Hitlerrel együtt volt, tőlük kapott megbízást arra, hogy Magyarországra jöjjön politikai kapcsolatok létesítése végett; felmutatott valami írásokat is saját igazolása végett, elmondotta, hogy a bajor mozgalom Anglia pénzügyi és Olaszország diplomáciai támogatásával folyik.

Azon kívül sok olyan személyi momentumot terjesztett elő, amelyek engem, aki a német viszonyokat régebbi összeköttetésem révén alaposan ismerem, meggyőztek arról, hogy előadásai valószínűek. A bajorok céljait is ismertette és elmondotta, hogy noha Ludendorff nem szándékozik Franciaország ellen offenzívát is kezdeni, mert ehhez elegendő ereje nincs, mégis lehetnek

látszik, hogy egy francia részről meginduló támadás, amelyet azonban különböző okokból valószínűtlennek tart, esetén a csehekkel is konfliktus támadhat. Én ekkor visszagondoltam azokra a tárgyalásokra, amelyeket akkor megszakadtak, és amelyeket folyó év tavaszán Ludendorff-fal, Hitlerrel és más német politikusokkal folytattam, és amelyekről annak idején felsőbb helyen is jelentést tettem és nyomban elhatároztam, hogy ezen régebbi tárgyalásokat felelevenítem és kimegyek Németországba, hogy az ottani viszonyokról tájékozódjam. Ezen az első estén csak általános természetű megbeszélések folytak, amelyeknek lényege azonban abban csúcsosodott ki, hogy a bajoroktól egy cseh offenzíva esetére támogatást lehetne nyerni arra, hogy mi a csehekkel délről megtámadjuk és lekössük, s minek viszonzásául a németek támogatnának bennünket az 1914. évi határok visszaszerzésében. Másfél órai ottlétem után azzal távoztam el, hogy pár nap múlva utazom Németországba, és hogy elutazásom előtt még egyszer összeülünk megbeszélni a dolgokat, illetve azért, mert Döhmel vállalkozott arra, hogy futár útján Hitlertől és Ludendorfftól értesítést szereznek, hogy mikor fogadnak.

A szerződés elkészítésének napján este 9 óra körül felmentem újból Bobulához, ahol ismét ott találtam Döhmelt és Szemerét. Döhmel ismét valami levelet mutatott fel, amelyekkel igazolta, hogy a futár már visszaérkezett, és Ludendorffék este 8-kor várnak reám. Tehát elkerülhetetlenül fontos, hogy én 7-én délelőtt, helyesen délben már elinduljak. Ugyanakkor felmutatták nekem a szerződéstervezetet letisztázva. A szerződést nyilván Döhmel állította össze és fogalmazta meg, mert Bobulának és Szemerének nincsen olyan némettudása, hogy egy ilyen szerződést meg tudjanak fogalmazni. Én a szerződést átfutottam, de mert egy

egész napi munka után már fáradt voltam, és mert az egész szerződést egy naív és éretlen tervezetnek tartottam, arra, illetőleg tartalmára különös súlyt nem fektettem, nem is tartottam szükségesnek annak aláírását és Németországba való elvitelét. Döhmel azonban ezt igen fontosnak tartotta, és mindenáron azt sürgette, hogy aláírjuk, és én magammal vigyem, mert állítása szerint ez fog bizonyítékul szolgálni a magyarok elhatározásának komoly voltára. Szemere vonakodott a szerződést aláírni, mert felfogása szerint olyasmire szükség nincsen. Bobula azonban Döhmel unszolására az aláírás mellett foglalt állást. Hosszas vitatkozás után én azt mondtam, hogy az egész szerződésnek nincs fontossága addig, amíg Münchenben az illetékes körökkel az ügy megbeszélve nem lett. Ezért azt mondtam, hogy akár aláírják, akár nem, az egyre megy. Ezután Szemere és Bobula aláírták a Döhmel által már korábban aláírt szerződést. Egy példányt én is aláírtam, egy másik példány aláírásakor már meggondoltam magam, és azt nem írtam alá, mert elhatároztam, hogy az általam is aláírott szerződés-példányt nem viszem magammal, mert gyerekes dolognak véltem az egész szerződést, különösen azért is, mert egy amerikai állampolgár vállalt általa Magyarország nevében kötelezettséget. Nekem az volt a tervem, hogy kimegyek, tájékozódok az ottani viszonyok felől, és ha csakugyan igaz, hogy Ludendorffék hajlandók bizonyos körülmények között egy integritási akcióban bennünket támogatni, megbeszélem velük a részleteket, meggyőződom arról, hogy a terveik megvalósíthatók-e, és azután mindenről, úgy, mint azt a folyó év februárjában is megtettem volt, felsőbb helyen jelentést teszek.

Hangsúlyozom, hogy e két találkozás és beszélgetés során zsidóüldözésről, pogromról, rendzavarásról soha egyetlen szó sem volt.

A kormánynak törvénytelen eszközökkel való eltávolítása sem képezte a megbeszélés tárgyát, hanem ez is csak olyként került szóba, hogy amennyiben egy integritási akció céljaira katonai támogatást kapnánk, és ehhez legfelsőbb helyen hozzájárulnának, a jelenlegi liberális kormányzati rendszernek meg kellene változnia.

Kijelentem, hogy én soha senkivel a megnevezettekén kívül erről az ügyről nem beszéltem, különösen nem vettem részt semmiféle szervezkedésben, sőt, nem is tudok arról, hogy akár Szemere, akár Bobula abban az irányban lépéseket tettek volna. Szemerét különben is korábban nem is ismertem, és vele szemben ebből kifolyólag némi tartózkodást is tanúsítottam, Bobulát pedig, mint amerikai állampolgárt, nem tartottam olyan egyénnek, aki Magyarországon ilyen szervezettel bírna, miért is előttem az ő egész szereplése egy érthetetlen naivitásnak látszott.

Folytatólag felvételtem az 1923. év november hó 14-én. Ulain Ferenc dr. előadja:

Bobulához első ízben telefonértesítés, illetve hívás folytán mentem fel.

Tény, hogy Döhmél elutazásom előtt, vagyis 6-án délben is fenn volt nálam. Máskor nálam nem volt. Ekkor előző napi megbeszélésünk alapján jött el hozzám, mégpedig mert nekem nem volt német vízumom, és ő azt ajánlotta, hogy egy embert ad mellém, aki Salzburgban „Hitler-pass” segítségével gyorsabban átsegíti a határon. Engem nem talált otthon, később érkeztem, és kivülről Bobulát is ott találtam. Tény, hogy Bobulától ekkor azt

hiszem, 40 dollárt kaptam, lehet, hogy egy csekket is. Ekkor Döhmel elmondotta, hogy a kísérő az utcán vár, én leküldöttem, hogy hívja fel, ő le is ment, de többet nem jött vissza.

Az is megfelel a valóságnak, hogy nov. 2-án, 4-én és 5-én találkoztam Bobula lakásán Döhmellel, és hogy a szerződést 5-én írtuk alá. A nov. 4-iki tárgyalás azonban, miután Szemere nem jelent meg, csak nagyon rövid ideig tartott, én hamarosan távoztam, Döhmel azonban Bobulánál maradt.

Felolvasás, helybenhagyás után aláíratott

Kmft.¹³⁰

dr. Mészner s. k.¹³¹ kir. ügyész

dr. Ulain Ferenc s. k.

Az irat jelzete: HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610. Hiteles másolat, gépelt.

---

¹³⁰ kmft. = kelt mint fent, azaz az a dátum az irat keltezésének dátuma annak elején olvasható.

¹³¹ s. k. / sk. = saját kezűleg.

2.

Bobula Titusz építésmérnök, magyar születésű amerikai állampolgár vallomása Budapest, 1923. november 7/14.

Jegyzőkönyv

Felvéve Budapesten, 1923. évi nov. 7. napján délután 5 órakor, Bobula Titusz gyanúsított kihallgatása alkalmával. Az eljáró tisztviselő intézkedése folytán előállított gyanúsított személyes viszonyaira nézve megkérdezettve előadja: Bobula Titusz. Atja neve: János. Anyja neve: Pozdech Mária. 1878. december 24-én született, nős, Eurána Mock felesége neve. Honossága amerikai. Illetősége New York, Egyesült Államok. Lakhelye I., Gellért tér 1., rk. vall., 45 éves, foglalkozása: építész. Vagyontalan, katona nem volt. Ír és olvas. Iskolai képzettsége: József Műegyetem.

Arra a kérdésre, hogy kíván-e valamit védelmére előadni, nyilatkozik: gyanúsítást megértettem. Miután a terhemre rótt bűncselekmény előttem ismertetett, kijelentem, hogy az ügryől részletesen csak a Kormányzó Úr Ófőméltósága, vagy pedig az amerikai követ vagy konzul jelenlétében teszek vallomást. Beismerem, hogy a nekem felmutatott Einleitendes Abkommen¹³² / szerződés az én lakásomon készült, azt Döhmel írta, hogy kinek a diktálására, azt egyelőre nem mondok meg. Azt is beismerem, hogy tegnap délután lakásomon volt egy kisebb társaság, kik közül

---

¹³² Einleitendes Abkommen = előzetes megállapodás.

csak Döhmelt nevezem meg. Lefolyt tárgyalásról most nem nyilatkozom.

Tagadom, hogy a jelenlegi társadalmi rend felforgatására, a kormány eltávolítására, vagy bármely erőszakos cselekmény végrehajtására szövetkeztünk volna. Felv. joh. aláír. ¹³³ kmft.

Bobula Titusz sk. felv. olvashatatlan aláírás s. k. jegyz.

Olvashatatlan aláírás s.k. Mint tanúk Sipos Mihály s. k. Krieger Rezső s. k.

Folytatólag felvéve a főkapitányságon Bobula Titusznak f. hó /:nov.:/ 7-én d. u. 7 órakor kihallgatása alkalmával:

Megtagadom a választ, hogy a szerződést kik fogalmazták. A szerződés egyes cikkeire feltett kérdésekre is megtagadom a választ.

Arra a kérdésre, hogy a szerződés mely egymást követő három napon készült, szintén nem adok választ.

Arra a kérdésre, hogy Seibold Jenő dtv. felügyelő a lakáson járt, és ott mint Franz Müller mutatkozott be, szintén nem válaszolok. Szembesítem Seibold Jenővel elrendeltetvén, megértettem az általa előadottakat, de egész vallomására nem válaszolok, így nem válaszolok arra, hogy azt mondtam volna, hogy puccskísérlét végrehajtására vannak fegyveres csapataink, a Szemere által megszervezett ÁBM-tagok megbízhatók, hogy a hatóságok félrevezetésére Szemere próbariadót fog elrendelni, embereivel megszállja a középületeket, míg Héjjas és Prónay emberei részint harci készenlétkben maradnak, részint túszoikat szednek.

---

¹³³ Felv. joh. aláír. = felolvasás és jóváhagyás után aláíratott.

Nem válaszolok arra, hogy mondtam-e, hogy az ÁBM-nek vannak fegyverei, és hogy az Ulainnak sikerülni fog a szerződést simán kivinni. Ismételve kijelentem, csak konzuli személy jelenlétében teszek részletes vallomást. Felolv. jk. alirv. kmft. Bobula Titusz az aláírását ezen jegyzőkönyvnek megtagadta, mivel felfogása szerint kihallgatása törvénytelen, mivel annál nem konzul, sem jogi képviselője nem volt jelen.

dr. olvashatatlan aláírás s. k. Előttünk, B. Németh János s. k. dtv.

Eső József s. k. dtv.

Folytatólag felvétel a pestvidéki kir. ügyészség fogházában az 1923. évi november hó 11-én.

Bobula Titusz a hozzá intézett kérdésekre előadja:

A rendőrség előtt tett és előttem most felolvasott vallomásomat fenntartom, ma sem vagyok hajlandó részletesebb nyilatkozatot tenni.

Az irataim között miniszter névjegyzék a két évvel ezelőtt tárgyalt gazdasági tervekkel kapcsolatosan készült jegyzeteimhez tartozik, amelyet senki sem látott, és megbeszélésre sem került, miután a tervezett bankalapítás nem sikerült.

Közlöm Önnek a rögtönbíróági őrizet elrendelését.

Tudomásul veszem.

Felolvasás, helybenhagyás után aláíratott. Kmft. Bobula Titusz s.k.

Felvette dr. Mészner Tivadar s. k. kir. ügyész.

Folytatólag felvétel Budapestén, 1923. nov. hó 14-én a pestvidéki kir. tszék fogházában.

Bobula Titusz vallja:

Döhmellel a folyó évi augusztus havában a Szemere-körben találkoztam először, majd azt követőleg egy pár nap múlva ugyanott még egyszer.

Jelen voltak kívülem emlékezetem szerint: Szemere, Gaál és Verebélyi. Hogy Adorján és Vikár is jelen lettek volna, arra nem emlékszem. Azt tudom, hogy még egy úr volt ott, de a nevére nem emlékszem. A szót Döhmel vitte, a Ruhr-vidéki cselekményekről¹³⁴ és Hitler szervezetéről beszélt. Ezzel kapcsolatban irredenta dolgokról folyt a beszélgetés, és Döhmel volt az, aki a német szervezetekkel valló összeköttetést célszerűnek látta, és ennek létesítésére ajánlkozott is. Részünkről viszont rámutattunk arra, hogy a török, bolgár, olasz és lengyel és horvát kapcsolatok nélkül céltalan lenne minden megoldás, továbbá kifejezést adtunk annak, hogy Döhmelt nem tartjuk alkalmas személynek arra, hogy vele ilyen dolgokat megtárgyaljunk, szükséges lenne, hogy Ludendorff vagy Hitler személyesen, vagy hozzá hasonló tekintélyesebb ember jöjjön Magyarországra tárgyalni, mégpedig magával a kormánnyal. Ő vállalkozott arra, hogy ezt is keresztülviszi, azt követően hosszú ideig nem hallottunk felőle.

---

¹³⁴ 1921 márciusában a francia és belga csapatok elfoglalták Duisburgot, majd később az egész Ruhr-vidéket, amely az első világháborút lezáró versailles-i békeszerződés értelmében demilitarizált Rajna-övezetben feküdt. A német kormány passzív ellenállással válaszolt: a térségben élő bányászokat és más munkásokat kötelezték arra, hogy semmi esetre se engedelmeskedjenek a megszálló francia és belga erőknek. Az ipari termelés teljesen leállt a Ruhr-vidéken, többek között ez is hozzájárult a hatalmas német inflációhoz. Az ellenállás 1923-ban vette kezdetét, majd 1925-ben sikerrel ért véget: a francia és belga csapatokat kivonták a térségből, mely újra demilitarizált övezet lett, míg a németek 1936 márciusában be nem vonultak a vidékre, megszegve ezzel a versailles-i és a locarnói békét.

Közben Homonnay Jenő szobrászművész hívta fel figyelmet arra, hogy jár Budapestre valami német szélhámos, aki magát Hitler emberének adja ki, kölcsönöket és állásokra előleget vesz fel, legyen óvatos.

Folyó évi okt. 31-én Döhmel egy levelet hagyott a Gellért Szálló portásánál, amelyben találkat kér tőlem. Komornám levélben tudatta, hogy fogadom. Tettem ezt azért is, mert időközi hallgatását nem értettem, és Homonnayval is szembesíteni akartam.

Mikor Döhmel nálam még aznap megjelent, különböző levelekkel, amelyek „Deutscher Kampbund München” felirattal voltak ellátva, igazolta azt, hogy ő Hitler teljhatalmú delegátusa, aki fel van hatalmazva tárgyalások folytatására és megállapodások létesítésére, amelyek írásba foglalandók, aláírandók és általunk aláírás végett hozzájuk küldendők. Volt egy melléklet, amely a bajorok által küldendő csapatok és hadiszerek mennyiségét foglalta magában, ezenkívül volt egy levél, amelyben azt ajánlották, hogy igyekezzünk összeköttetést keresni a Gömbös körül csoportosuló frakciózókkal. Mondotta Döhmel azt is, hogy Ludendorff és Hitler megegyeztek Kahrral, nov. 15-én megkezdődik a felvonulás Berlin ellen, könnyen megeshetik, hogy ebből kifolyólag a csehek a magyarok ellen támadnak, és ezért sietős lenne az ügy.

Döhmelnek hitelt adtam, felkértem Szemerét, majd utóbb Ulaint, hogy keressenek fel. Emlékezetem szerint pénteken és hétfőn voltunk együtt mind a hárman Döhmellel. Vasárnapra is volt tervezve egy összejövetel, amely azonban elmaradt, mert Szemere nem jöhetett.

Ezekon a tárgyalásokon Döhmel mindenáron azon volt, hogy írásbeli szerződés létesüljön, és azt alá is írjuk. Ez meg is történt, és hosszas vita után alá is írtuk a szerződést. Az egyik

példányt Ulain nem írta alá. A szerződést megbeszéléseink alapján Döhmel fogalmazta meg és foglalta írásba az én levélpapírosomon. Az volt a benyomásom, hogy Döhmel már régebben elkészítette a szerződést, mert nagyon hamar elkészült vele, és fogalmazványt sem készített, hanem minden egyes pont előtt beszélgetve azt mindjárt tisztázatra írta.

Írt ő a szerződésen akkor is, mikor Ulain és Szemere nem voltak jelen. Mikor a szerződés elkészült, én Szemerének magyar nyelven tolmácsoltam, a 9-ik pontot is lefordítottam. Ezt a pontot különben sem úgy magyaráztuk, illetve értettük, hogy a kormányt törvénytelen eszközökkel megbuktatjuk, hanem azt, hogy ha a tervezett együttműködés létrejönne, magától értetődő, hogy az ügyek vitelét egy azzal egyetértő kormánynak kellene átvenni. A terv az volt, illetve Döhmel azt akarta, hogy a szerződések Münchenbe való vitelével őt bízzuk meg, mi azonban úgy határoztunk, hogy Ulain menjen Münchenbe, győződjék meg a dolgok valódi állásáról, és azután hazajöve járjon el a kormánynál a terv megvalósulása érdekében. Megbeszélésünk szerint Döhmel másnap nov. 6-án du. 1 órakor felment Ulainhoz, mert az volt a megállapodásunk, hogy felvisz Ulainhoz egy bajor kiküldöttet, aki vele együtt fog utazni. Ezt tudva én is odamentem, mert időközben megérkezett Homonnay, kit vidékről táviratilag magamhoz kértem. Én ugyanis még mindig gyanakodtam Döhmelre, és szembesíteni akartam Homonnayval. Ez meg is történt, de Homonnay azt mondta, hogy ez nem az általa ismert szélhámos. Ulainnal beszélgettem, kérelmére kb. 40 dollárt adtam neki kölcsön; azután Döhmelt otthagya távoztam, azzal a megállapodással, hogy $\frac{1}{2}$ háromkor nálam lesz és be fog mutatni egy bajor kiküldöttet. A kitűzött időben nem jött, hanem $\frac{3}{4}$ 9 felé, mikor

hazamentem, ott találtam őt egy másik emberrel, kit német őrmesternek mutatott be. Mindössze 10 percig lehetettek nálam, Döhmel kérdezte, elment-e Ulain, hogy azt hitték, már ellenük fordul, majd ügyesen arra terelte a szót, hogy igazán olyan erős-e Szemere, mire azt válaszoltam, hogy egyesülete a kommün ellen alakult, és már több ízben jó szolgálatokat tett az országnak, majd azt kérdezte, megbízható ember-e Homonnay, kit Ulain házában, a kapualjban bemutattam neki, mire teljesen gyanútlanul azt mondtam, hogy az teljesen megbízható ember. Olyan beszélgetés, amilyenről Seibold tesz vallomást, nem történt az én részemről. Döhmel és társa különben is észrevették, hogy álmos és fáradt vagyok, és hamarosan távoztak, miután már ismételten felkeltem helyemről és kitessékeltem őket.

Egyebekben fenntartom eddig tett vallomásaimat, ismételten és határozottan tagadom, hogy pogromról, bajor terrorfiúkról, a kormány erőszakos eltávolításáról, Héjjasról és embereiről, vagy más effélékről közöttünk bármikor is szó lett volna.

Felolvasás, helybenhagyás után aláíratott.

Kmft.

Felvette: dr. Mészner kir ügyész s. k.

Bobula Titusz s. k.

Pótlólag előadom, hogy a Döhmel által igazolása végett hozott leveleket összetéptem.

Kmft.

dr. Mészner s. k.

Bobula Titusz s. k.

Az irat jelzete: HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610. Hiteles másolat, gépelt.

3.

**Dr. Szemere Béla kórházigazgató főorvos, az
Állambiztonsági Megbízottak Országos Szervezete
(ÁBM), korábban feloszlatott kommunistaellenes
önkéntes segédrendőri szervezet volt
parancsnokának vallomása
Budapest, 1923. november 7-8.**

JEGYZŐKÖNYV

Felvéve Budapesten, 1923. november hó 8. napján délután 7. órakor.

Kihagyva a kihagyandókat.

Idézésre megjelent az előállított gyanúsított személyes viszonyaira nézve megkérdezték előadja:

1. Családi neve: dr. Szemere
2. Utóneve: Béla
3. Atyjának családi és utónevei: Szemere Gyula
4. Anyjának családi és utónevei: Fráter Etel
5. Születés ideje: 1873. v. jul. v. jun. 16.
6. Születés helye: Lasztomér, Zemplén megye
7. Családi állapota: nő
Nőst férfinél feleség neve: Fráter Eszter
8. Honossága: magyar
9. Községi illetősége: Budapest
10. Lakhelye: IX. Ráday utca 18. II. 16.
11. Vallása: ref.

12. Kora: 50 éves
13. Foglalkozása: a fehér kereszt kórház igazgató főorvosa
14. Vagyoni viszonyai: rendezettek
15. Katonai viszonyai: népf. hadapród
16. Szellemi műveltsége
a/ ír és olvas? ---
b/ magasabb iskolai képzettsége: orvosi diploma
17. Anyanyelve: magyar
- 18: Előző büntetések: büntetlen

Arra a kérdésre, hogy kíván-e valamit védelmére előadni, terhelt következőleg nyilatkozik:

Önként kívánok vallomást tenni.

Körülbelül egy héttel ezelőtt telefonon felhívott Bobula, aki régi ismerősöm, s arra kért, hogy a Gellért Szállóban keressem őt fel a lakásán. Úgy 3 óra tájban meg is jelentem nála, amikor ott találtam Döhmelt Frigyeszt, akit előzőleg nem láttam. Bobula bemutatta őt nekem, s előadta, hogy Döhmelt Németországból /Bajorországból/ van küldve Hitler által azon célból, hogy igyekezzen a magyarokat megnyerni arra az esetre, ha Németországban a rendcsinálás alkalmával a csehek hátulról megtámadnák, viszont mi a cseheket támadjuk meg, beleértve területi integritásunk visszaszerzésére irányuló törekvést. Döhmelt ekkor előadta, hogy Hitlerék hajlandók volnának bennünket nemcsak fegyveres katonákkal segíteni, hanem a szervezési munkálatokra pénzt is adnának, s a miáltalunk kiállítandó embereket is felfegyvereznék. Kérdezte tőlem Döhmelt, hogy én, mint az ÁBM volt főparancsnoka, tudnám-e az ÁBM tagjait ennek az irredenta mozgalom szolgálatába állítani? Én előadtam neki, hogy az ÁBM-et nem erre

a célra szerveztem, de ha ilyen tervről komolyan lenne szó, úgy hiszem, hogy lennének páran jelentkezők, mert nálam csak önálló foglalkozással rendelkezők vannak beszervezve.¹³⁵ A 24 éven aluli ifjúság kikapcsolásával az ÁBM tagjaiból pedig tehát nem tudnék sok embert kapni. Feltételül kijelentettem, hogy ilyen akcióba csak úgy volnék hajlandó belemenni, ha valaki elmenne először Hitlerhez Münchenbe meggyőződni arról, hogy Döhmel tényleg Hitlerék küldöttje, Hitlerék tényleg állják-e a Döhmel által jelentett ígéreteket, valamint ha az olaszok, törökök, bolgárok részéről szintén kapunk garanciákat arra, hogy bennünket ilyen mozgalom esetén támogatnának, és miből állana ez a támogatás? Kijelentettem, hogy ilyen garanciák birtokában elmehetünk a kormányzóhoz és a kormányhoz, hogy a mi szervezkedésünkre és akciókra hallgatóságos beleegyezésüket adják, miután a kormány a kis és nagy antantra való tekintettel az ország érdekében ilyent nem kezdhet. Miután nem tudok németül, szavaimat Bobulának mondtam, aki azokat tolmácsolta Döhmelnek. Bobula erre tolmácsolta Döhmelnek azon kérését, hogy az olaszoknál mi igyekezzünk odahatni, valamint a lengyeleknél is, és meggyőzni a két szervezetet arról, hogy a németeket a legjobb szándék vezérli irányunkban, s a lehető legjobb barátságban óhajtanak velünk lenni.

Ezek után megállapodtunk abban hárman, hogy keresni kell alkalmas személyt, aki kimenne Németországba Hitlerhez meggyőződvé Döhmel állításainak valódiságáról, s egyúttal végérvényesen megállapodna Hitlerékkel. Bobula emlékezetem szerint

---

¹³⁵ Szemere Béla itt feltehetőleg arra utal, hogy az Állambiztonsági Megbízottak Országos Szervezete olyan segédrendőri milícia volt, melynek tagjai egyébként polgári foglalkozásuk mellett, önkéntesen léptek be a szervezetbe és végezték kommunistaellenes rendvédelmi tevékenységüket.

ekkor Ulaint ajánlotta, akire azt mondtam, hogy én ugyan őt nem ismerem, de nem bánom, nincs kifogásom ellene, ha Bobula megbízhatónak tartja. Ekkor elváltunk, illetve én eltávoztam Bobulától, aki azt mondta, hogy a továbbiakról értesít.

Körülbelül 3 nap múlva ismét kért telefonon, hogy menjek lakására este 9 óra tájban. Ez időben oda is mentem, amikor ott találtam Bobulán kívül Döhmelt és Ulaint, akit ekkor mutatott be Bobula.

Ulain előtt ismételtük a fent előadottakat, s kérdeztük, hogy hajlandó volna-e ő kimenni Hitlerhez? Ulain minden rábeszélés nélkül vállalkozott erre, természetesen mindenben egyetértve a fenti a kikötéseimmel.

Döhmel ez alkalommal állítólag valami hivatalos nyomtatványra, mely azt hiszem, a bajor szervezőbizottság nyomtatványa volt, leírta azokat a kívánságaimat, amiket fentebb előadtam, belefoglalva még azt, hogy mi a Döhmel által ajánlott 14000 jól felfegyverzett bajor katona helyett legalább még egyszer annyit adjanak. Úgy emlékszem, hogy szó volt még az írásban arról, hogy a bajorok mennyi fegyvert bocsátanak rendelkezésünkre, de az erre vonatkozó adatot nem jegyeztem meg, mert én addig nem tulajdonítottam fontosságot a megbeszélteknek, amíg Ulain vissza nem jön. Az írást Ulain, Bobula és én írtuk alá, amit Ulain vett magához. E megbeszélésen más egyébről nem volt szó, s Ulain másnap el is utazott. A megérkeztéig semmit sem csináltunk volna.

Egyáltalán nem volt szó a kormány eltávolításáról, ezt még csak gondolatban sem akartuk, sőt, éppen a kormány hallgatóságos támogatására alapítottuk tervünket. Valamint nem volt szó bárminő politikai állású vagy vallású férfiak ártalmatlanná tételéről.

Volt szó arról, hogy én az ÁBM tagjai részére próbariadót rendelnék el, de ez kizárólag annak megállapítása végett történt volna, hogy mennyi embert lehetne kapacitálni arra, hogy a frontra menjenek, s mennyien maradnának hátra, mely visszamaradottakkal őriztetnénk a középületeket esetleges belső kommunista zavargás ellen. Reméltem ugyanis, hogy időközben a belügyminiszter visszaadja az ÁBM egyesületi jogát, s így visszkapom a tőlem lefoglalt ÁBM-tagok listáját, amint ezt a belügyminiszter úr meg is ígérte nekem még az ÁBM feloszlata utáni napokban.

Megjegyezni kívánom, hogy a fenti eset előtt hetekkel előbb említette nekem Bobula, hogy egy Döhmel nevű német ember kapcsolatba akar hozni minket Hitlerékkal, felhozta hozzám Döhmelt, amikor is kijelentettem Döhmelnek, hogy semmiféle dologba addig bele nem megyünk, amíg Hitleréktől pozitívumokat nem hoz valaki tőlünk, illetve miközülünk.

Felolvasva h. h. aláíratott.

Kmf.

Olvashatatlan aláírás

dr. Szemere Béla s. k.

Felvéve folytatólag ugyanazzal.

A Döhmel által írt és általunk aláírt iratban emlékezetem szerint az volt, hogy 14000, hanem 28000 bajor katonát bocsássanak Hitlerék rendelkezésünkre, illetve segítségünkre. Azért akartuk a kormány tudtával és beleegyezésével rendezni a tervet, mert azt a sok ezer embert, amely az akcióhoz szükséges, úgy is lehetetlen lett volna a kormány tudta nélkül összehozni.

Tévedésből lett írva a jegyzőkönyv elején, hogy előzőleg nem ismertem Döhmelt, mert őt már hetekkel előbb bemutatta nekem Bobula, amint azt a jegyzőkönyv végén előadtam.

Döhmel a megbeszélés folyamán mondotta, hogy neki az a megbízása van, hogy 14000 bajor katonát ajánljon fel nekünk, mint akikkel Hitlerék segítenének. De hogy ezek a katonák hogyan, mikor jönnének Magyarországra, arról szó sem volt.

Felolvasás után h. h. aláíratott. Kmf.

Olvashatatlan aláírás dr. Szemere Béla s. k.

Felvéve folytatólag, 1923. november 9-én ugyanazzal ugyanott.

Mint fenti vallomásomban előadtam, az a tény, hogy Döhmelt körülbelül f. évi augusztus óta ismerem. Megfelel a valóságnak, hogy az Üllői út 14. szám alatti ÁBM-helyiségben /a Kultúrliga Egyesület ebben teljesen független, és semmi része sincs ebben/ megbeszélés folyt köztem, Bobula, Gál /másik nevét nem tudom/ és Döhmel között. Nem emlékszem arra, hogy más is lett volna jelen. A megbeszélésen kizárólag csak arról volt szó, amit előző vallomásomban előadtam. Lehetséges, hogy ők másról is beszéltek, mert a beszéd egyik része németül folyt közöttük, amely német beszédből azt közölték velem, amit jónak láttak közölni. Olyasmiről azonban tudtommal nem volt szó, hogy a megbeszélésen, vagy bármikor más alkalommal a forradalmi kormány programját megállapítottuk volna, s ezen program írásba foglalásával és Sopronba és Németországba továbbításával Döhmelt bíztuk volna meg. Ilyenről még csak hallomás útján sem értesültem. Emlékszem arra, hogy szóba került Görgey ezredes¹³⁶ és Héjjas neve, de csak

---

¹³⁶ Feltehetőleg Görgey György (1882–?) ezredes, később tábornok. 1919-ben az ellenforradalmi Nemzeti Hadsereg egyik tisztü különítményének parancsnoka, az úgynevezett szegedi kapitányok egyike. Horthy Miklós bizalmas katonatársaként 1920 és 1927 között a kormányzói testőrség parancsnoka, majd a Magyar Királyi Honvédség méneskari felügyelője.

olyan formában, hogy ők szükség esetén az alájuk tartozó alakulatokkal segítenének. Ily értelemben szó volt az ÉME-ről is. De tudtam sem Görgey ezredet, sem Héjjast, sem az ÉME-t erre vonatkozólag még csak meg sem kérdeztük. Erre csak akkor került volna sor, ha bizonyosságot szerzünk arról, hogy a németek ajánlata komoly.

Gált e megbeszélésen láttam először, róla csak annyit tudok, hogy orvosnövendék volt. Hogy milyen társadalmi egyesüléshez tartozik, nem tudom. Döhmellel és Bobulával jött fel az ÁBM helyiségébe /Üllői út 14. II. 4./. Ez a helyiség tulajdonképpen az ÁBM helyisége, a Kultúrliga ott csak albérlőként szerepel, illetve ellenkezőleg, a Kultúrliga a főbérlő, az ÁBM az albérlő.

Felolvasás után h. h. aláíratott.

Kmf.

Olvashatatlan aláírás dr. Szemere Béla s. k.

Felvéve folytatólag 1923. november 9-én délután 1 órakor, ugyanott ugyanazzal.

Az Ulain által Hitlerhez juttatni célzott szerződést én, Bobula és Ulain írtuk alá. Döhmel jelen volt, s emlékezetem szerint ő is aláírta. Kívülünk más jelen nem volt, tehát dr. Dániel¹³⁷ sem, az ÉME ügyésze jelen nem lehetett. A szerződésben egyáltalán nem volt szó arról, hogy mi a kormányt eltávolítottuk volna és tettségünk szerint állapítottuk volna meg az új kormányt s az új rendelkező hatalmat. A szerződést Döhmel írta, amit nekem

---

¹³⁷ Dr. Dániel Sándor jogász, ügyvéd, az Ébredő Magyarok Egyesületének vezetőségi tagja, a szervezet félkatonai milíciákat irányító nemzetvédelmi főosztályának vezetője. A korabeli sajtóban „az ébredők ügyésze”-ként szerepel igen gyakran.

Bobula fordított le magyarra. Ő a fordításnál ilyesmiről egyáltalán nem beszélt. A szerződés lényege a bajor s magyar közös együttműködés, a szerződő nemzetek szuverenitásának fenntartásával, és kikötve s általunk megígérve, hogy felesleges élelmiszerkészletünkkel a németeket támogassuk.

A 28000 bajor katona arra lett volna felhasználva, hogy a csehek hátba támadjuk, mert a bajorok biztosra veszik, hogy a csehek őket megtámadják. Döhmel a bajorok szándékairól annyit mondott, hogy ők Németországban csinálnak rendet. Tovább céljukról nem nyilatkozott. A csehek megtámadtatásáról a fasiszta alapon megnyilvánuló mozgalmuk miatt féltek. Nekünk magyaroknak az lett volna a feladatunk, hogy a szerbeket és az oláhokat tartsuk sakkban török, bolgár és olasz segítséggel.

Felolvasás után h. h. aláíratott.

Kmf.

Olvashatatlan aláírás. s. k.   dr. Szemere Béla s. k.

Az irat jelzete: HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610. Hiteles másolat, gépelt.

4.

Fritz Döhmel német kereskedő, a bajor nemzetiszocialista mozgalom, Adolf Hitler és Erich von Ludendorff tábornok állítólagos megbízottjának vallomása Budapest, 1923 november 6/14.

Budapesti kir. államrendőrség.

Tanúvallomási jegyzőkönyv

Fölvéve Budapesten, 1923. évi november hó 6-ik napján.

Jelen vannak alulírottak:

Döhmel Frigyes 1896. évben, Lipcsében született. Simplon szálló-
ban lakik, nőtlen, ág. ev. vall. kereskedelmi alkalmazott.

Ma déli egy órára Ulain dr. képviselőhöz voltam rendelve,
hogy ott Szemere és Bobula urakkal Ulainnak müncheni utazását
megbeszéljük. Odaérkezésemkor nem találtam ott Szemere urat,
hanem helyette Homonnay nevű úr jelent meg. Bobula úr
megjelent. Ez a Homonnay eddig előttem nem volt ismerős. Ő
állítólag szobrász és a Lendvai utcában lakik. Ez a Homonnay a
kapu aljában állott, és szemmel láthatólag az volt a feladata, hogy
meglepetések ellen biztosítsa Ulaint. Ulain lakásában /: Falk Miksa
u. 30. IV. 1. ./ először a szalonban csak Bobulát találtam, csak
mintegy tíz percre rá jelent meg maga Ulain is. Jelenlétemben
Bobula Ulainnak átadott egy csekket és negyven dollárt, öt és
egydolláros címletekben. A csekk valószínűleg ötszázezer magyar
koronáról szólt, mely összeg Ulainnak Münchenben való utazá-
sát, illetve utazási költségeket lett volna hivatott fedezni. Ulain

azzal van megbízva, hogy egy szerződést vigyen ki, melyet „Völkisch-Nationaler Aktionausschuss Ungarns” névleg Szemere, Bobula Titusz és Ulain Ferenc írták alá, amelyet most Münchenben fog aláírni Ludendorff, Hitler Adolf és Kahr dr. Ebben a szerződési munkában tudomásom szerint 1923 tavaszán itt volt Sanitätsrat¹³⁸ Pittinger¹³⁹ Kahr dr. /: München :/ megbízásából. Ezt a szerződést Bobula lakásán a szalonban Szemere és Ulain jelenlétében és Bobula közbenjöttével, azoknak bemondása alapján szövegeztem meg november 2, 3, 4 és 5-én mindenkor estétől éjjel 1 óráig. Ezt a szerződést Ulain ma magával vitte nadrágja hátsó részében, a keresztcsont tájékán bevarrva, hogy kutatás esetén azt nála meg ne találják. Feltételezték, hogy Ulain november 10-én vagy 11-én este onnan visszatér, és akkor az akciókkal meg lehet indulni. Szemere terve szerint Ulain és Szemere megbízottjai a vidéken helyi jelentőségű zavarokat támasztottak volna, amelyeknek éle Bethlen ellen irányul, és azt a látszatot keltve, mintha az a népakarat megnyilvánulása volna, azonban fegyveres összeütközés nélkül. A további terv az volt, hogy november végén, vagy december elején, hogy ha már Bajorországból ideszállítandó fegyverekkel híveik kellőképp fel lesznek fegyverezve, Hétjásnak máris jól fel-fegyverzett, s mintegy 2000 embert kitevő csapatával betörnek

---

¹³⁸ Sanitätsrat = egészségügyi tanácsos (német közszolgálati cím).

¹³⁹ Otto Pittinger (1878–1926) német katonaeorvos, szélsőjobboldali politikus, paramilitáris vezető. Az első világháborúban katonaeorvosként a fronton szolgált, amiért a vaskereszt első osztályával tüntették ki. 1922-ben Bund Bayern und Reich (Szövetség Bajorországgért és a Birodalomért) nevű, a német birodalmi hadsereghez több szálon kötődő bajor nacionalista milícia egyik parancsnoka volt, Hitlerrel is közeli kapcsolatban állt, együtt tervezték erőszakos eszközökkel átvenni a politikai hatalmat Bajorországban. Később Hitler és Pittinger elkülönöztek egymástól, Pittinger a müncheni sörpuccs során egységeivel már a kormányerők oldalán, Hitler milíciája ellen harcolt. 1926-ban hunyt el.

Budapestre, hol első dolguk a rendőrség és a katonai épületek megszállása volna. Mint további lépés, a terv arról szólt, hogy elfogják az egész kormányt Nagyatádi Szabó és Nagy Emil kivételével. Elfogják a politikusokat, ezek közül kettőnek a nevét jegyeztem meg magamnak: Rassay¹⁴⁰ és Vázsonyi. Bankemberekről is volt szó, ezek közül megjegyeztem Berki Gyulát,¹⁴¹ Weisz Fülöpöt¹⁴² és

---

¹⁴⁰ Rassay Károly (1886–1958), született Rasch Károly, jogász, politikus, lap-szerkesztő. 1912-ben ügyvédi irodát nyitott Zentán, 1914-ben Budapesten törvényszéki jegyző, majd kúriai tanácsjegyző, 1915-től az igazságügyi minisztériumban miniszteri titkár. 1919-ben részt vett a Tanácsköztársaság megdöntésére irányuló szervezkedésekben. A Huszár-kormányban (1919. nov. 25. – 1920. márc. 15.) az igazságügyi minisztérium politikai államtitkára. 1921-ben megalapította a Független Kisgazda, Földműves és Polgári Pártot, majd Vázsonyi Vilmos halála után a Demokrata Párttal egyesülve a Független Nemzeti Demokrata Pártot. Rövid idő múltán a pártban bekövetkező szakadás miatt létrehozta a Nemzeti Szabadelvű Pártot, amely 1935-ben a Polgári Szabadságpárt nevet vette fel. Mint a polgári demokrácia híve, és mint mérsékelt, több esetben a kormányokkal szemben lojális, de a szélsőjobboldali és németbarát irányzatokkal szemben álló ellenzéki képviselő hallatta szavát a parlamentben. 1923-ban megalapította és 1944-ig szerkesztette az *Esti Kurír* című liberális napilapot. 1944 márciusában a németek letartóztatták és Mauthausenbe hurcolták. Visszatérése után már nem vett részt a politikai életben, 1958-ban hunyt el.

¹⁴¹ Berki Gyula (1884–?) politikus, közgazdasági szakíró, publicista. Egyetemi tanulmányait Kolozsvárott végezte, közgazdasági diplomát szerzett. 1906-ban írta első munkáját a mezőgazdasági munkások helyzetéről. Birtokán gazdálkodott, vármegyei tiszteletbeli szolgabíró, valamint számos gazdasági intézmény irányítója volt. Az ellenforradalom hatalomra jutása után az Országos Kisgazdapárt titkára, majd az egyesült Kisgazdapárt igazgatója volt. Tevékeny szerepet játszott az Egységes Párt létrehozásában, tagja lett a párt elnöki tanácsának. 1920-tól 1935-ig kisgazdapárti, majd egységes párti parlamenti képviselő volt. 1931-től az Országos Faluszövetség igazgatója volt. Számos politikai és gazdasági tárgyú cikket publikált fővárosi és vidéki napilapokban.

¹⁴² Weisz Fülöp (1859–1942) báró, közgazdász, bankelnök, felsőházi tag. A drezdai kereskedelmi akadémián diplomázott, majd a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankhoz került, melynek 1911-ben vezérigazgatója lett. A bank kereskedelmi- és iparvállalatainak irányítását végezte, illetve a Balkánok fejtett ki jelentős pénzügyi

Hatvani Deutscht,¹⁴³ azon kívül a szocialisták, demokraták és a zsidóság vezetőit. Kb. 700-800 túszt akarnak első nap szedni, akit nem találnak, ahelyett a feleséget vagy a gyerekeket viszik túszul. Nem számítanak ellenséges beavatkozásra, mert Bulgária példájában¹⁴⁴ bizakodnak. Amennyiben a kisantant csapatai Magyarország területére lépnének, Bobula azonnal tudomására hozza az itteni képviselőknek azt, hogy Budapesten pogromot rendeznek. Bobula

---

tevékenységet. Tevékenysége jelentősen hozzájárult a magyar textilipar fejlődéséhez, a Magyar Textilgyárosok Szövetségének elnökévé választották, majd 1927-ben felsőházi tag lett. 1938-ban, az első zsidótörvény hatására lemondani kényszerült. 1942-ben, svájci emigrációban hunyt el.

¹⁴³ Hatvany Lajos (1880–1961) eredetileg Deutsch, majd Hatvany-Deutsch, végül Hatvany Lajos, báró, író, irodalomtörténész, újságíró, lapkiadó, mecénás. Gazdag gyártulajdonos családban nőtt fel, családja előszeretettel támogatta a kultúrát. Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, 1905-ben bölcsészdoktori diplomát szerzett. 1908-ban Ignotussal és Fenyő Miksával megalapították a Nyugat című folyóiratot, mely a 20. század első harmadában a legnagyobb hatású irodalmi lap volt. 1911-ben Osvát Ernővel való személyes összetűzése miatt megvált a Nyugattól, és több évre Berlinbe költözött. 1917-ben tért vissza Magyarországra, ekkortól a Pesti Napló, majd az Esztendő című lapok szerkesztője volt. Az 1918-19-es polgári forradalom alatt a Magyar Nemzeti Tanács tagja és a Vörösmarty Akadémia egyik alapítója volt. A Tanácsköztársaság végén Bécsbe emigrált, majd Berlinben és Párizsban élt. 1927-ben költözött vissza Magyarországra, ekkor a Horthy-rendszer bíráló írásai miatt bíróság elé állították és másfél év börtönre ítélték, de külföldi nyomásra végül kegyelmet kapott. 1938-ban újra emigrált, előbb Párizsban, majd Oxfordban élt. 1947-ben tért újra haza Magyarországra. A budapesti egyetem bölcsészettudományi karán tanított, 1959-ben Kossuth-díjjal tüntették ki. 1960-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta. 1960-ban, 80 éves korában hunyt el Budapesten.

¹⁴⁴ A forrás itt nyilván arra céloz, hogy 1923. június 9-én Alekszandar Cankov vezetésével Bulgáriában nacionalista katonatisztek államcsínynt követtek el, erőszakosan megdöntötték Alekszandar Szambolijcski miniszterelnök parasztpárti kormányát, majd a Belső-macedóniai Forradalmi Szervezet (VMRO) nevű nacionalista párt fegyveresei június 14-én meggyilkolták a neully-i békeszerződés fő felelősének tekintett Sztambolijcskit.

arra számít, hogy ha az Allianz Israelit a pogrom rendezéséről tudomást szerez, arra fogja rávenni a kisantantot, hogy ne vonuljon be Magyarországra. Az összes tárgyalásoknál mindig hangoztatták, hogy Ulain Gömbös megbízottja: az emberein kívül teljes mértékben számíthatnak Prónayra és embereire. Hangoztatták még azt is, hogy Prónay és Gömbös között nincs meg ugyan a teljes jó barátság, mégis arra számítanak, hogy a cél érdekében a differenciákat ki tudják egyenlíteni. Csak Friedrich István nincs a dologba beavatva, mert nem bíznak meg benne. Az alakítandó kormány feje valószínűleg Gömbös vagy Ulain lenne. Meg akarják tartani Nagyatádi Szabót, mert reszortjában más nem tudja helyettesíteni, és ott nagy a befolyása. Nagy Emilre a vélemények különbözőek voltak.

Jegyzőkönyv lezáratott este 7:25-kor, felolvasás után helybenhagyólag aláíratott.

Kmft.

Jegyzőkönyvvezető
Olvashatatlan aláírás

Fritz Döhmel s. k.

dtv. felügyelő
felvette olvashatatlan aláírás

s. k. ker. kapitány

Folytatólag felvétel a főkapitányságon 1923. november hó 7-én este 6:20 órakor:

A nálam talált és Landcke őrnagy nevére címzett levelet f. hó 6-án Ulain adta át nekem a lakásán délután $\frac{3}{4}$ 2 órakor azzal, hogy Eckhardt Tibortól való, s azt juttassam el a címzettnak. Eckhardt Tibort soha nem láttam és nem ismertem, ezen levelet az engem elfogó detektíveknek adtam át.

Nincs semmi tudomásom arról, hogy a szóban forgó magyarországi szervezetek részére Bajorországból akár fegyvereket, akár más hadianyagokat szállítottak volna, és mindenről különben sem voltam tájékozva, mert Bobula és társai úgy láttam, hogy nem bíznak meg bennem.

Homonnayt azelőtt sohasem láttam Bobulák társaságában, csak f. hó 6-án találkoztam vele, délután 1 órakor láttam őt a kapu alatt a már fentebb előadott körülmények között. Homonnay mesterségére vagy foglalkozására nézve állítólag szobrászművész.

Bobula és társai a kormány egyes tagjainak láb alól való eltételéről sohasem beszéltek, csupán Bobula és Szemere hangoztatták azt, hogy Bethlen miniszterelnököt és valamennyi miniszter-társát, Nagy Emil és Nagyatádi Szabó kivételével egyszer s mindenkorra lehetetlenné kell tenni. Ulain sokkal enyhébb álláspontot képviselt.

1923. szeptember 3-án a Szemere-kör helyiségében egy megbeszélésen vettem részt, melyen Szemere elnökölt, s ahol egy pogrom rendezésének eshetőségeit beszélték meg, s szóba hozták azt is, hogy a kormány egyes tagjait is el kell tenni láb alól, hogy azonban kik volnának, azt nem említették. Szemerén kívül ezen az ülésen a következők vettek részt: Bobula Titusz, Adorján Géza, Verebélyi Géza, Tóth Ferenc és Gál József. Bobula ezen az ülésen azt indítványozta, hogy pogrom esetén ötezer zsidót öljenek meg.

Adorján és Szemere kivételével a többiek mind fantasztáknak látszottak.

Arról soha említést nem tettek, hogy Nyugat-Magyarországon máris 1200 bajor felfegyverzett felkelő volna.

Jegyzőkönyv lezárattott este 8:30-kor, felolvas és német nyelven való megmagyarázás után helybenhagyólag aláíratott. Kmft. Fritz Döhmel sk.

Felvette olvashatatlan aláírás s. k. ker. kapitány. Jegyezte Heicher Illés s. k. detektív

Folytatólag felvéve a rendőrkapitányságon 1923. november 7-én, de. 10 órakor Döhmel Frigyesel:

November hó 6-án déli 1 órakor Ulain lakására mentem, s a lakásban találkoztam Bobulával, aki engem levezetett a kapu bejáratába, és ott a liftnél bemutatott engem egy férfinak, akiről azt mondta, hogy Homonnaynak hívják, szobrász és a Lendvai utcában lakik. Én ekkor egyedül felmentem újra Ulain lakásába, Bobula lent maradt, Homonnayval tárgyalt, és 7-8 perc múlva jött fel ismét Ulainhoz. Ugyanaznap este, mikor Seibolddal Bobula lakásán voltam, mondotta Bobula, hogy Homonnay, aki abszolút megbízható, harminc feltétlen megbízható emberrel rendelkezik, akik a puccsban részt vesznek.

Az általam írt szerződés mellett elfekvő, I. sz. mellékletben olvasható kitételre, „*diessents Bayern aufgegebenen material Lieferungen werde für den Anfang der Aktion ausreichend von*”,¹⁴⁵ megjegyzem, hogy tudomásom szerint mind ez ideig Bajorország semmiféle hadi-

---

¹⁴⁵ kb. „Bajorország ezennel vállalja, hogy az akció megkezdéséhez elégséges tárgyi feltételeket biztosítja”.

anyagot nem szállított, úgy tudom, hogy az első szállítmány nagyságát és elküldésének módozatait Ulain mostani útján beszélte volna meg Hitlerékkal. Ulain tudomásom szerint ez év január vagy februárjában 10 napig Münchenben volt ott Ludendorff-fal és Hitlerrel tárgyalt, elbeszélése szerint csak beszéltek rá arra, hogy puccsot kíséreljen meg, s már akkor kilátásba helyezték a támogatásunkat.

A „Tervezet egy aktív kivitelhez” című iratot én egy Kis Lajos nevű ébredőtől kaptam, akivel többször tárgyaltam, és akit a Szemere-kör ülésein őrt álló, előttem ismeretlen fiatalember mutatott be nekem. A nekem átnyújtott „tervezet” csak másolat, az eredeti példányt többször sürgetésemre sem hozta el nekem Kis Lajos. Ugyancsak Kis Lajostól kaptam egy ceruzával írt névsorkivonatot, amely szerinte ez ébredők „feketelistájáról” készült. Az eredeti névsort Kistől nem tudtam megkapni. Kis Lajos velem szemben rendkívül tartózkodó volt, úgyhogy sem lakását, sem foglalkozását nem tudom.

A jegyzőkönyv lezárattott de. 11-kor, felolvasás és német nyelven való tolmácsolás után aláíratott.

Kmft.

Felv.: olvashatatlan aláírás s. k.

Fritz Döhmel s. k.

Folytatólag felvéve a főkapitányságon 1923. nov. 8-án du. 1 órakor Döhmel Frigyessel:

Az „Ungarischer Völkisch-Nationaler Aktionsausschuss” tagjai tudomásom szerint Ulain Ferenc, Szemere Béla és Bobula Titusz. Ők a végrehajtó bizottság tagjai, és önekik van aláírási joguk is. Azt nem tudom, hogy az Aktionsausschussnak rajtuk kívül még kik a tagjai.

Felv. jk. aláír. Kmft.

Olvashatatlan aláírás s. k. Felvette és tolm. Fritz Döhmel sk.

Jegyzőkönyv.

Folytatólag felvétel Budapestén, az 1923. évi november hó 14-én a Pestvidéki Királyi Törvényszék fogházában.

Döhmel Frigyes előadja:

A folyó évi augusztus hó 24-én a képviselőházban tett vallomásumat, továbbá a rendőrségnél folyó hó 6-án, 7-én és 8-án tett vallomásaimat, melyek most velem ismertetve lettek, egész terjedelmükben fenntartom.

Ezek kiegészítéséül előadom, hogy mikor a Szemere-körben halottak napján arról győződtem meg, hogy egy államcsíny végrehajtása komolyan tervbe van véve, és arra minden előkészület megtörtént, továbbá, hogy ennek végrehajtása kapcsán a zsidók közötti vérfürdő rendezése is tervbe van véve, elhatároztam azt, hogy ennek végrehajtását mindenáron meg fogom akadályozni.

Indítóokaim emberbaráti érzéseim, filozemita, demokrata elveim voltak.

Miután úgy láttam, hogy elsősorban a zsidóságot fenyegeti nagy veszély, azokhoz fordultam elsősorban tanácsért. Így tettem meg a vallomásumat a képviselőházban.

Ezt követőleg folyó évi augusztus hó 27-én Vázsonyi Vilmos az irodájába rendelt, és ott találkoztam Hetényi főkapitány-helyettessel, aki megígérte, hogy ha a rendőrségnek jó szolgálatokat teszek, megfelelő díjazásban fogok részesülni, amelyet azonban én határozottan visszautasítottam.

Folyó évi augusztus hó végén Hirsch Sándor detektív-felügyelő kíséretében, a rendőrség megbízásából Münchenbe

utaztam, és ott érintkezésbe léptünk Hitler bizalmasával, Weber Christiánnal, aki nagyon előnyösnek vélte a magyarországi forradalmi pártokkal való összeköttetést, és felajánlotta azt, hogy ők egy pár száz főből álló bajor terrorcsapatot küldenek Magyarországra, sőt, ő maga is hajlandónak mutatkozott a megbeszélések megejtése végett Magyarországra jönni.

Visszaérkezésünk után az volt a megállapodás, hogy én folytassam tovább a tárgyalásokat, és ezeken a tárgyalásokon Záborszky rendőrfelügyelő mint bajor kiküldött vegyen részt. A rendőrfelügyelő erre nem mert vállalkozni, mire én magam folytattam a tárgyalásokat, amelyek során mint Platt bajor őrnagy meghatalmazottja szerepeltem, erre a célra a megfelelő okmányt a rendőrségtől kaptam. Ezért mentem fel folyó évi szeptember hó 4-én és 5-én, mint korábbi vallomásomban mondtam, a Szemere-körben tartott ülésre, melynek lefolyásáról másnap Hetényinek a London Szállodában jelentést tettem. A Szemere-körben tett ajánlatot nekem Tóth Ferenc, aki tudomásom szerint jelenleg Angórába van kiküldve tárgyalások végett, hogy másnap összehoz egy egyénnel, aki a keleti viszonyok alapos ismerője. Ez a találkozás elmaradt, mert nekem nem volt elegendő anyagi erőm, hogy szerepemet tovább játsszam, ti. nem volt megfelelő ruházatom és nem volt pénzem ahhoz, hogy az ezzel együtt járó kiadásokat fedezzem. Hetényi is azt mondta, hogy a rendőrség fogja tovább folytatni a nyomozást, amelyben majd én is segédkezem.

Ez a magyarázata annak, hogy ettől az időponttól kezdve egészen f. évi október hó végéig Bobula Titusszal és társaival további összeköttetésben nem állottam. Mindössze Kiss Lajossal, akivel, úgy emlékszem, az ÉME helyiségében ismerkedtem meg, találkoztam többször különböző kávéházakban, tőle nyertem érte-

sülést arról, hogy a mozgalom a megvalósuláshoz közel áll, és tőle szereztem meg a „tervezetet egy akció kiviteléhez” és a feketelistát.

Irtózáttal gondoltam arra, hogy a mozgalom kirobbanása milyen felfordulásba sodorja az országot, és milyen szerencsétlenséget zúdít az ország polgárainak nagy tömegére. Ennek megakadályozására csak egy módot láttam, hogy újból felveszem a diplomáciai kiküldött szerepét, azzal az egész mozgalmat holt vágányra terelem, annak kirobbanását megakadályozom, a bajorok és a magyarok közötti összeköttetés tényleges létrejöttét meghiúsítom, azután, ha a mozgalomról megfelelő bizonyítékokat szereztem, a rendőrségnél leleplezem.

Ezért folyó évi október 31-én levelet írtam Bobulának, aki azt hiszem, a felesége társalkodónője, egy karcsú, magas, szőke nő útján küldött levélben másnapra magához rendelt. Az itt lefolyt beszélgetés során Bobula, aki hosszú hallgatásom miatt úgy láttam, gyanakodott rám, nyilván taktikai okokból, hogy a bajoroktól kedvezőbb feltételeket nyerhessen, azt mondta, hogy terveik keresztülvitelére Münchenre nincs szükségük, mert más összeköttetéseik vannak. Később azt mondta, hogy mégis szívesen venné a németekkel való összeköttetést, mert azok közelebb állnak a magyarokhoz, mint más nemzetek. Mondotta, hogy össze fog hozni a terveikbe beavatott Ulain Ferenc képviselővel is, akinek igen nagy befolyása van. Ulainnal másnap Bobula lakásán jöttünk össze, majd ezt követően november 4-én és 5-én. A megbeszéléseken jelen volt Szemere is. Ezeken a tárgyalásokon Ulain elmondta előző tárgyalásait a bajor szervezetekkel, majd vázolta a magyar közállapotokat, élesen kikelt Bethlen ellen, akit durva, gyalázó szavakkal illetett és elmondta, hogy miután Bethlen kormányát alkotmányos eszközökkel megdönteni nem tudják, ezt

feltétlenül erőszakos úton kell megvalósítani. A tárgyalások során megbeszéltük, hogy melyek lennének a módozatai és a feltételei a bajor és a magyar forradalmi szervezetek együttműködésének. Miután fő célom az volt, hogy Bobuláék ellen bizonyítékot szerezzek, feltétlenül szükségesnek tartottam és ajánlottam egy szerződésnek a készítését, és ajánlkoztam arra, hogy a szerződést Münchenbe juttatom. Ajánlatomat el is fogadták. Megbízásunk folytán a megbeszéltek alapján és azok céljainak megfelelőleg a szerződést én fogalmaztam meg és írtam meg. A szerződés aláírása nem november 3-án, hanem 5-én történt. A tárgyalások során szó volt arról is, hogy azokba Héjjast is belevonják, futárt küldenek érte, de Héjjas, nem tudom, mi okból, nem jött el. Azt nem sikerült elérnem, hogy a szerződést Münchenbe való továbbítás végett rám bízzák, hanem az volt a megállapodás, hogy másnap de. 1 órakor még egyszer felmegyünk megbeszélni a teendőket, és aztán Ulain Münchenbe utazik és magával viszi a szerződést. Ekkor felmentem Hetényihez, kinek tárgyalásaimról már 2-án is jelentést tettem, és rendőrségi segítséget kértem Ulain leleplezésére. A többi aztán úgy történt, mint korábbi vallomásomban foglaltatik.

Megemlítem, hogy már Ulainnal való első találkozásom előtt is tudtam, hogy a bajor és a magyar forradalmi szervezetek egymással érintkezésben vannak. Ezt Gaáltól tudtam meg, aki mondta, hogy Münchenből futárt várnak, és ez adta nekem a gondolatot, hogy magamat müncheni kiküldöttnek adom ki, és így leplezem le a tervezett puccsot, amelynek a már előadottakon kívül azért is ellene voltam, mert alapvetően ideális kommunista vagyok.

Előadom továbbá, hogy én folyó évi augusztus hó 21-én vagy 22-én jelentkeztem az izraelita hitközségnél, innen kerültem Vázsonyi Vilmoshoz, majd Fábíán útján a képviselőházba.

Miután úgy vettem észre, hogy a hatóságok nemigen adnak hitelt a szavaimnak, és feljelentésemre nem intézkednek, borzadva gondolva a bekövetkező eseményekre f. évi augusztus hó 24-e után, mielőtt Hetényivel találkoztam, elmentem a Népszava szerkesztőségébe, és ott mondtam el azt, amit tudok, és akkor kértem költségeimre 10-20.000 K-át, de nem kaptam.

Megemlítem, hogy a rendőrség helyezett engem állásba az Ulrich cégnél, és hogy augusztus folyamán, ameddig a rendőrség részére dolgoztam, kiadásaimat fedezte.

Ezt követően szeptember 5-étől október végéig terjedő idő alatt Vázsonyi Vilmos fia, János juttatott részemre ismételten, hogy hányszor és mily összegben, nem tudom, pénzsegélyeket, ezután Ehrenfeld Miksa ruhakereskedőtől egy öltözet ruhát, amely most is rajtam van, továbbá egy inget és egy pár cipőt. Ezeket a tárgyakat kölcsönbe kaptam, mert mondtam, hogy rossz ruháimban Bobulákék előtt nem jelenhetek meg. Vázsonyi Jánosnak ismételten jelentést tettem október végén és november havában munkám eredményeiről, ezeknél a megbeszéléseknél többször jelen volt Pakots képviselő is, aki állítólag Bethlennek továbbította jelentéseimet.

Most október havában egy előttem ismeretlen nevű képviselő útján egy, az Erzsébet körúti, I. emeleten lévő szociáldemokrata párthelyiségben 50.000 K-át kaptam.

Hangsúlyozom, hogy ezen segélyek egyáltalán nem szerepeltek eljárásom indítóokai között, azok költségeim fedezésére adtak, és még azokat sem fedezték teljesen, mert hiszen különösen Kiss Lajossal való érintkezésem igen sok költséggel járt.

Előbbi vallomásomat még oda módosítom, hogy miután belátom azt, hogy a kommunista eszmények meg nem valósíthatók, jelenleg demokrata program alapján állok.

Előző vallomásomat továbbá helyesbítem abban az irányban is, hogy a Népszava szerkesztőségében október második felében voltam, mert úgy láttam, hogy a rendőrség tétlen, és itt hoztak engem összeköttetésbe azzal a képviselővel, akitől 50.000 K-át kaptam.

Felolvasás, helybenhagyás és német nyelven történt megmagyarázás után aláíratott.

Felvette dr. Mészner Tivadar királyi ügyész s. k.

Fritz Döhmel s. k.

Folytatva ugyanazzal:

Előadom még, hogy a tárgyalások folyamán Bobula fejezte ki azt a kívánságát, hogy a bajorok csapatokat is küldjenek, Szemere is pártolta ezt, Ulain ellene volt ennek azzal, hogy a nép érzelmeit sértené, és a hazai erők elegendők.

Megfelel a valóságnak az, hogy én kiküldetésemet önmagam által készített müncheni levelekkel igazoltam. Ez Vázsonyi Jánossal és Pakotssal történt megbeszélésem folyamánya volt. „Deutschen Kamfbund, München” – ezek egy kis erzsébetvárosi nyomdában nyomattak. A címre pontosan nem emlékszem, azt hiszem, a Bakos és Weisz cég volt. Az nem igaz, hogy az egyik levélben azt ajánlották volna, hogy Szemeréék a fajvédőkkel szorosabb összeköttetést keressenek, illetve most jut eszembe, hogy ez a valóságnak megfelel.

Engem a fajvédők kifejezés vezetett tévútra, mert ezt a kifejezést nem ismerem. Levelemben ezt „Racenschützer” kifejezéssel pótoltam.

Felolvasás, helybenhagyás és német nyelven történő magyarázás után aláíratott.

Kmft.

Dr. Mészner Tivadar s. k. kir. ügyész

Fritz Döhmel s. k.

Az irat jelzete: HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610. Hiteles másolat, gépelt.

5.

**Hetényi Imre rendőrfőkapitány-helyettes jelentése
a magyar királyi államrendőrség budapesti
főkapitányához**

Budapest, 1923. november 9.

Méltóságos Főkapitány Úr!

Ez év augusztus havában felkeresett egy bizalmasom, s felhívta figyelmemet egy fiatal német emberre, aki szerinte valami politikai misszióban járhat Budapesten.

A jelzett férfit sikerült megtalálnunk. Huzamosabb megfigyelés után megállapítottuk, hogy az illető az ÉME-nél, Prónay Pálnál, a Szemere-körben járt, s mindenütt többekkel érintkezett. Ezek között prominensebbek voltak: Szemere Béla dr. Fehérkereszt Egyesületi főorvos, Bobula Titusz építész Szt. Gellért Szálló, Verebély Géza, Vikár Béla, Gaál József, Adorján Géza, Turchányi Egon¹⁴⁶ és mások.

---

¹⁴⁶ Turchányi Albert Egon (1894–1969) katolikus pap, hitoktató, egyházi közi-
ró, bíborosi titkár. Teológiai tanulmányait Érsekújvárott és Bécsben végezte, 1916-
ban szentelték pappá, 1918-ban egyházjogból doktorált. Budapesten működött
lelkészként és hitoktatóként, illetve élénk jobboldali közírói tevékenységet fejtett
ki, a Magyar Nemzetpolitikai Társaság tagja volt. 1919-1920-ban társtulajdonosa
volt az Ébredő Magyarok Egyesülete lapjának, az Ébredő Magyarországnak.
1944-ben zsidókat mentett hamis keresztlevelek felhasználásával, ezért a meg-
szálló németek letartóztatták. 1950-ben nyugdíjazták, a Játéktervező Intézetben
dolgozott tovább. 1956. október 30-án a budapesti Bakáts téri templomban
ünnepi misét celebrált a forradalomban elesett hősök tiszteletére. Mindszenty
József bíboros titkára lett, ő szervezte meg az érsek november 3-i rádióbeszédét.

További figyelésük során megállapítást nyert, hogy ez a fiatalember, akinek addigra személyi kiletét már kiderítettek /: Döhmel Frigyes, lipcsei szül. 1896 évbéli, ág. ev. vallású kereskedelmi alkalmazott :/ hirtelen Münchenbe utazott, mégpedig – amint arra szintén nyomára jöttünk – Szemeréék megbízásából.

Lakását /: V. ker. Berliini tér :/ távollétében többször átnéztük, s ilyen alkalmakkor mindig arról győződünk meg, hogy ez a német ember Hitler Adolf-féle bajor nemzetiszocialistáknak egy számottevő tagja, aki azért jöhetett Budapestre, hogy itt a helyzetet szondírozza.¹⁴⁷

Ezt látszott igazolni az a körülmény is, hogy az illető, amint később kiderült, mindjárt első megjelenésekor az ÉME székházába tartva, ott ajánlólevéllel igazolta magát, jó fogadásra talált, s azok útbaigazítására kereste fel Szemerééket.

Münchenbe való visszaérkezésekor, és még inkább azután Döhmel hosszú jelentéseket írt.

Ezek nagy részébe betekintést szereztünk, s ekkor azt láttuk, hogy Szemeréék egészen komolyan arra készülnek, hogy meglévő kormányt erőszakosan eltávolítsák.

Az erőszakos eltávolítás tekintetében náluk már akkor megszlottak a vélemények, az egyik párt teljesen végezni kívánt, egyáltalában kivégezni a kormányt /Nagyatádi Szabó István Ő.E. kivételével/.

Részt vett az Állami Egyházügyi Hivatal iratainak elszállításában. 1956. november 9-én megkísérelt Nyugatra menekülni, de elfogták, majd életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. 1963-ban amnesztiával szabadult, ezt követően a székesfehérvári papi otthonban élt.

¹⁴⁷ szondíroz (német) = felmér, elemez.

Volt egy mérsékeltébb párt, az megelégedett az internálásal.

Az előbbinek Ulain, az utóbbinak jelentéktelenebb nevű ember volt a feje, talán Verebély Géza.

A jelentések további tanulmányozása alapján rájöttünk arra, hogy nem csak a kormány, hanem egyes politikusok, nagynevű államférfiak „gajdeszbe küldését” is tervezték. Az egész névsor nem jutott még akkor tudomásunkra, de úgy emlékszem, rajta volt Apponyi Albert¹⁴⁸ gróf Őexcellenciájának neve is.

Volt szó pogromról, és volt bankférfiak gajdesznévsora is, és végül egy részletes harci terv arról, hogy fogják Budapestet elfoglalni.

Már ekkor szerepet szántak a Münchenből jövő Hitlerfiúknak, akik az egész munkában a terrorrészt végzendők voltak.

---

¹⁴⁸ Apponyi Albert (1846–1933) gróf, nagybirtokos, legitimista politikus, miniszter. 1872-től Deák-párti, majd a Sennyey-féle konzervatív párthoz csatlakozott. 1878-tól az egyesült, majd mérsékelt ellenzéki párt vezére. 1899-ben belépett a kormányzó Szabadelvű Pártba, 1901-től 1903-ig a képviselőház elnöke volt. 1903 végén kilépett a Szabadelvű Pártból és újból megszervezte az ellenzéki Nemzeti Pártot, 1904 novemberében belépett az Ellenzéki Pártok Szövetségébe, majd 1904 decemberében a Függetlenségi Pártba. Ettől kezdve az I. világháború végéig a párt egyik vezetője. 1906 és 1910 között, valamint 1917-18-ban vallás- és közoktatásügyi miniszter volt. Az 1920-as párizsi békekonferencián a magyar delegáció vezetője volt. A Horthy-korszak egyik legnagyobb tekintélyű magyar politikusa volt, kortársai a legnagyobb élő magyar címmel illették. 1920-tól mint képviselő a legitimista ellenzék egyik vezetője volt. 1923-tól haláláig Magyarország fődelegátusa lett a Népszövetségben. 1893-tól a Kisfaludy Társaság tagja volt Kitűnt nagy nyelvtudásával és szónoki képességével, amelyet a trianoni békeszerződés revíziójáért folytatott harc szolgálatába állított. Hazafiságát és politikusi kvalitásait bírálói is elismerték. 1933-ban, 86 éves korában hunyt el Genfben.

Közben egyre sűrűbben járt el Döhmel olyan tanácskozássokra, amelyeket rendszerint a Szt. Gellért Szállóban, Bobula lakásán tartottak, mindig éjjel.

November elején a tanácskozások majdnem naponta folytak. Egy ilyen alkalommal, amikor éppen nem Bobulánál, hanem Ulainnál volt Döhmel, 1923. november 6-án, a déli órákban, amikor Ulaintól távozóban volt, igazolásra szólítottuk, bekísértük a főkapitányságra, ahol vallatóra fogtuk.

Vallomása alapján tartóztattuk fel Ulaint Bécsbe való útjában, amikor is nála megtalálták az áruló dokumentumot.

Ezután átadtuk Ulaint a bünyügyi osztálynak, ahol a bünyügyet perrendszerűen lefolytatták.

Budapest, 1923. november 9-én.

Főkapitányság, Preventív Rendőri Szolgálat

Hetényi Imre főkapitány-helyettes s. k.

Az irat jelzete: HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610. Hiteles másolat, gépelt.

6.

Seibold Jenő detektívfelügyelő vallomása

Budapest, 1923. november 7.

Budapesti m. kir. államrendőrség főkapitánysága

Tanúvallomási jegyzőkönyv

Fölvéve Budapesten, 1923. év november hó 7. napján. Jelen vannak alulírott Seibold Jenő, 34 éves, somorjai születésű, nő, főkapitányságon lakik, nő, ev. vallású dtv. felügyelő. Döhmél Frigyeszt figyeltem utasításra, aki politikai szempontból gyanús volt, s Ulain lakásából kijövet elő is állítottam utasításra. Megkérdeztem tőle budapesti tartózkodásának célját, amikor elmesélte, hogy összeköttetésben áll Bobulával, Ulainnal és Szemerével, akiknek az a tervük, hogy a bajor nacionalistákkal, Hitler vezetése alatt álló csoportjával szövetkezve, s azok anyagi és fegyveres támogatásával közösen meghatározandó napon a magyar kormányt letartóztatják és a hatalmat magukhoz ragadják. Azt is elmondotta, hogy Hitlernek 1500 fegyveres embere van Nyugat-Magyarország magyarországi határán, ezek az emberek alkotnák az új alakulat terrorkülönítményét.

Miután Döhmél kijelentette előttem, hogy ő említette Bobulának, hogy Bajorországból segítségül két bajor kurirt¹⁴⁹ vár, vele közösen megállapodva, én mint az egyik bajor kurir mentem fel Döhmellel Bobulához tegnap este 8 órakor, Döhmél engemet mint Franz Müller bajor őrmestert mutatott be, mint aki a

---

¹⁴⁹ kurir = futár.

Stahlhelm¹⁵⁰ organizációnak kiküldöttje vagyok Hitler részéről otthon, amikor tegnap este 8 órakor felmentünk, feleségének társalkodónője vezetett Bobula dolgozószobájába. Ott vártunk $\frac{3}{4}$ 9 óráig anélkül, hogy bárki is jött volna. A társalkodónő Döhmelt mint ismerőst üdvözölte. Ekkor jött Bobula meg egyedül, Döhmel a megbeszélte szerint bemutatott engem Bobulának, kinek bemutatkozásommal bizalmát megnyertem. Döhmel rögtön a puccskísérletre terelte a szót, s a puccs sikerében kételkedve azt a megjegyzést tette, hogy ő nagyon fél a rendőrségtől, és fél, hogy még mielőtt kivitelre kerül a sor, lefognák őket, vagy pedig a puccskísérlet keresztülvitelénél fognak a tervek csődöt mondani, amennyiben ő magyar részről komoly fegyveres alakulatokról tőlük nem számíthat. Bobula erre azt a megjegyzést tette, hogy neki megvannak az emberei mindenütt, félni nem kell, ha a rendőrségen is történne valami ellenük, arról is tudomást szerezne. Ami a fegyveres csoportokat illeti, ő Szemerében feltétlen megbízik, mert Szemere több ízben a leghatározottabb formában kijelentette előtte, hogy az ÁBM szervezet tökéletesen meg van részéről

---

¹⁵⁰ A Stahlhelm, Bund der Frontsoldaten (Frontkatonák Acélsisak Szövetsége) egyike volt a weimari köztársaság jobboldali paramilitáris szervezeteinek, mely elsősorban az első világháborút megjárt veteránokból állt. A Schwarze Reichswehr (Fekete Hadsereg) része volt, mely az első világháborút elvesztett Németország súlyos fegyverkezési korlátozások alá eső hadseregének titkos újrafelfegyverzését tűzte ki célul. Az állami hadsereg, a Reichswehr hallgatólagosan támogatta e félkatonai szervezetek működését, lényegében félhivatalos tartalékos egységekként tekintett rájuk. Bár a Stallhelm magát a pártpolitika felett álló hazafiás szervezetként definiálta, tagsága szoros átfedést mutatott a radikális jobboldali politikai pártokkal, így a náci párttal is. Ugyanakkor a Stallhelm egyes frakciói magukat meg is különböztették magukat a náciktól, és olasz mintát követő német fasisztáknak vallották magukat. Az 1933-as nemzetiszocialista hatalomátvétel után Hitler a Stallhelmet is igyekezett integrálni az SA-ba.

szervezve, amennyiben az egyes csoportvezetők az ő emberei, és azok a csoportjuk keretén belül a diákság támogatásával már élénk agitációt fejtettek ki a kormány ellen úgy, hogy a közhangulat a fenti szervezetben nagyon Bethlen-ellenes. A terve Szemerének nagyjában az, hogy a hatóságok félrevezetése végett a megbeszélte időre próbariadót rendel el a katonai szolgálatra jelentkezett ÁBM-isták részére, ugyanazon időre, ami lehetőleg éjfél utáni 3 óra lenne, amikor Héjjas és Prónay által vezetett fegyveres embereiket szintén a fővárosba rendelnék. Az összegyűlt ÁBM-isták, akik Szemerének mind feltétlenül megbízható emberei, megszállnak a vasutat, postát, rendőrséget, minisztériumokat, szóval az összes középületeket, Héjjas és Prónay emberei pedig részben harci készségben maradnának, részben pedig a rájuk nézve alkalmatlan politikusokat és vezető személyiségeket szednék össze. Ezekről különben is kész lista van már. Hogy kik vannak ezen listán, s hol van, azt nem mondta Bobula, s én sem kérdeztem semmit. Általában én Bobulához semmiféle kérdést nem intéztem, nehogy agent provocateur legyek!

Ezután másra, közömbös dolgokra terelődött a szó. Majd később Döhmel – megbeszélésünk szerint – azt mondta Bobulának, hogy ki van fáradva, kifáradt a szerződés megírása és megfogalmazása miatt. Mire Bobula szintén fáradtságról panaszkodott, mire felkeltünk és távoztunk. Ekkor még Döhmel megkérdezte, hogy a szerződés miatt, amit Ulain visz ki, nem lesz-e baj, mire Bobula azt felelte, hogy Ulain ügyes ember, annak már van praxisa. Megbeszéltek még, hogy f. hó 7-én délután 3 órakor felmegyünk Bobulához, ha Döhmel nem érne rá, akkor én mennék egyedül, amikor Bobula közölné velem az esetleg Münchenből érkező híreket. Ezután eltávoztunk.

Megjegyezni kívánom még, hogy mikor szó volt az ÁBM-ről, akkor Bobula azt mondta, hogy az ÁBM nem szolgáltatta be a fegyvereit, azok még a tagoknál megvannak, úgy hogy fegyverekről gondoskodni nem kell.

Felolvh. h. aláíratott

Kmft.

Olvashatatlan aláírás sk.   Seibold Jenő dtv. felügyelő s. k.

Folytatólag felvéve a főkapitányságon 1923. november 7-én, d. u. 7 órakor Seibold Jenővel.

Szembesítsem elrendeltetvén Bobula Titusszal, nevezettnek előbbi jegyzőkönyvbe foglaltakat a leghatározottabban a szemébe mondtam.

Felolv. h. h. aláír.

Kmft.

Olvashatatlan aláírás s. k.   Seibold Jenő dtv. felügyelő s. k.

Az irat jelzete: HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610. Hiteles másolat, gépelt.

7.

Hetényi Imre rendőrfőkapitány-helyettes vallomása Budapest, 1923. november 15.

Jegyzőkönyv

Felvétel a budapesti kir. ügyészségen az 1923. évi november hó 15-én.

Hetényi Imre, bpesti születésű, 52 éves, róm. kat. vallású, államrendőrségi főkapitány-helyettes tanúként kihallgatván törvényes figyelmeztetés után előadja:

A hivatali titoktartás alól fel vagyok mentve.

Az iratok között elfekvő, folyó évi november hó 9-én kelt jelentésemet mindenben fenntartom.

Döhmel Frigyeszt a belügyminisztériumból bizalmasan közölt adatok alapján figyeltettem meg.

Tény, hogy Döhmelt a müncheni utazásából való visszatérése után az Ulrich cégnél én helyeztem el, de ezt az állását 10 nap múlva elhagyta. Az elhelyezéséig felmerült csekély kiadásokat a rendőrség fedezte, de további segélyben nem részesült, és nagyobb díjazás sem helyeztetett kilátásba az ő részére.

Az addigi nyomozás nem járt kézzelfogható eredménnyel, ezen felül valószínűtlennek tartottam Döhmel előadásait, és gyanakodtam benne, ezért további megbízást nem adtam neki, de úgy őt, mint az ÉME-t és különösen a Szemere-kört állandó, szoros felügyelet alatt tartottam.

A megfigyelés eredménye az volt, hogy Döhmel továbbra is érintkezést tart fenn az ÉME és a Szemere-kör tagjaival, tovább a Szemere-körbe befurakodott bizalmas besúgóim útján, kiknek

nevét közérdekből nem közölhetem, egyre sűrűbben érkeztek a jelentések, hogy a Szemere-körben komoly tervezgetések folynak a kormány erőszakos eltávolításáról.

Mikor folyó év szeptember havában Prónay Pál egy más ügyben nálam volt, felkértem őt, hogy figyelmeztesse Szemerét arra, hogy a rendőrség minden lépéséről értesülve van, és hogy hagyjon fel a kalandos és az országra veszélyt hozó terveivel.

Ez nem használt, komoly készülődésekről kaptam jelentést, sőt, arról is, hogy sok katonatiszt is megfordul a Szemere-körben.

Ekkor kb. folyó év október havában Marinovich főkapitány úr magához hívatta Szemerét, de ennek figyelmeztetése sem használt, sőt, Szemere kereken letagadott mindent.

Ugyanebben az időben megállapítottuk azt – okt. 15-ét követően, hogy 17-23 év körüli, fiatal, bajor emberek, mindannyian Münchenből jönnek az országba, részben útlevéllel, részben anélkül, magyar vezetők kalauzolása mellett, akiknek egy részénél Hitler-legitimációk és az ÉME tagjaihoz szóló ajánlólevelek voltak. Mikor ezt megállapítottuk, már 57-en voltak itt Budapesten, akiket azután kiutasítottunk. Ezt követően is, különösen Ulain utazásával egybeeső időben jöttek sűrűbben ilyen fiatal emberek.

Megfelel a valóságnak az, hogy Döhmel Ulain elutazását megelőzően talán két nappal jelentést tett nekem a Bobulánál történekről.

Felolvasás, helybenhagyás után aláíratott.

Kmft.

Felvette: Mészner Tivadar kir. ügyész

Hetényi Imre fkh. s. k.

Az irat jelzete: HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610. Hiteles másolat, gépelt.

8.

Rakovszky Iván belügyminiszter vallomása Budapest, 1923. november 16.

Jegyzőkönyv

Felvétetett Budapesten az 1923. évi november hó 16-án a budapesti kir. ügyészség által.

Rakovszky Iván bpesti szül., 38 éves, róm. kat. vall., m. kir. belügyminiszter tanúként hallgattatván, a törvényes figyelmeztetések után előadja:

Döhmel Frigyesnek a képviselőházban tett vallomása folytán intézkedtem az iránt, hogy az abban foglaltak valósága nyomozás tárgyává tétessék. A nyomozás nem járt olyan eredménnyel, amely hatósági beavatkozást indokoltá tett volna, és így további intézkedés a rendes rendőri megfigyelésen kívül nem történt mindaddig, amíg Döhmel teljesen önként, november elején újból nem jelentkezett. Teljes határozottsággal kijelentem, hogy Döhmel semmiféle hatósági megbízást a Szemeréékkal való tárgyalásra nem kapott.

Felolvasás, helybenhagyás után aláíratott.

Rakovszky Iván s. k.

Felvette: dr. Mészner Tivadar s. k. kir. ügyész

Az irat jelzete: HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610. Hiteles másolat, gépelt.

9.

A magyar és a német szélsőjobboldali szervezetek között kötött, Fritz Döhmel által fogalmazott előzetes megállapodás sajtóban közzétett

magyar fordítása

Friss Újság, 1923. november 10.

Előzetes megállapodás Magyarország és Bajorország államok között politikai és katonai közösség elérése céljából

A szerződés pontokba foglalt szövege a következő:

1. cikkely. Az érdekek és szándékok teljes egyenlősége alapján, amely a felek között fennáll, a legszorosabb együttműködés határoztatik el minden tekintetben, minden esetre.
2. cikkely. A legbensőbb politikai és katonai közösség ellenére mindkét szerződő állam szuverenitása érintetlen marad, azaz tudniillik beavatkozások az egyik állam részéről a másik állam politikai életébe semmi körülmények között sem engedhetők meg az illető másik állam beleegyezése nélkül.
3. cikkely. A szerződő felek mindegyikének megmarad a joga más irányú szövetségeket kötni, amennyiben ezen más szövetségek által a másik szerződő félnek érdekei nem érintetnek kedvezőtlenül, vagy pedig sérelmet nem szenvednek.
4. cikkely. Amennyiben az egyik szerződő fél a másik szerződő fél sérelme árán is egy másik hatalommal szerződést

kötne, úgy azonnal oly megállapodás kötendő, amely által esetleges félreértések teljesen kiküszöböltetnének.

5. cikkely. A bajor állam az újonnan alakítandó magyar államot azon határokkal ismeri el, amilyenek az 1914. év júliusa előtt érvényben voltak. Ugyanezt elismeri a magyar állam Bajorországra nézve. Amennyiben egyik szerződő fél valamely határmegváltoztatásokat (annexiókat) határozna el, ezeket a másik szerződő fél elismeri, amennyiben ezek az annexiók a másik szerződő fél érdekeit nem sértik. Ebben az esetben azonnal békés kiegyezés teremtendő.
6. cikkely. A két szerződő fél közt fennálló teljes munkaközösség a szerződő felek mindegyikét arra kötelezi, hogy egymást céljaik elérésében minden rendelkezésükre álló eszközzel támogassák, hogy a kívánt cél eléérassék.
7. cikkely. Bajorország kötelezi magát arra, hogy Magyarországnak a legmesszebbmenőleg mindazon eszközöket rendelkezésre bocsátja, amelyekben az hiányt szenved. Ugyanezen kötelezettség fennáll természetesen Magyarországra is.
8. cikkely. Az 1. és 2. számú mellékletekben felsorolt kölcsönösen rendelkezésre bocsátandó eszközökön kívül Bajorország Magyarország rendelkezésére bocsátja speciális kiképzésű legénységét, a magyar akcióban való felhasználás céljából.
A közelebbi magyarázatot a 3. számú melléklet nyújtja.
9. cikkely. A mindkét részről foganatosítandó akciók időpontjáról, amelyek a szerződő felek által kizárólag célszerűnek talált kormányzatok felállítását célozzák, szerződő felek kötelesek egymást kölcsönösen értesíteni. Minden valószí-

nűség szerint a magyar akció november vége felé nyerne elintézését.

10. cikkely. Vámjogi, rendőri, kereskedelempolitikai és a kisebbségi védelmet illető ügyek külön megállapodás tárgyát képezik.
11. cikkely. Ezen szerződés ideiglenes jelleggel bír. A tervezett akciók keresztülvitele után konferenciák tartandók, amelyek hivatta lesznek az újjáalakított államok egymáshoz való viszonyát végleges szabályozás tárgyává tenni.

Pótcikkely: Mindkét állam megállapodik abban, hogy a monarchistakérdést az akció befejezéséig háttérbe szorítják

Budapest, 1923, november 3-án,

München,.....

A Beyerischer Völkisch-Nationaler Aktionsausschuss nevében:

Döhmel s. k.

diplomáciai delegátus.

Az Ungarischer Völkisch-Nationaler Aktionsausschuss nevében:

Dr. Szemere Béla s. k.

Bobula Titusz s. k.

I. melléklet.

Legénységi és anyagszállítások Bajorország részéről. A Bajorország részéről felsorolt anyagszállítások az akció megszervezésére elegendők lesznek ugyan, de később nagyobb magyar csapatkötelékek felállítása alkalmával kibővítendő. Az engedélyezett legénységen kívül még tisztek is elegendő számban kérelmeztek, akik oktató

és szervezési célokat szolgálnának és egyebekben tanácsadói szerepet vinnének, a csapatok és anyagok Magyarországnak azon naptól kezdve állának rendelkezésre, amelyet Magyarország erre a célra megjelöl. A bajor alakulatok Bajorország részéről egy hónapi zsolddal és élelemmel láttatnak el.

II. melléklet.

Magyarország kész a befejezett akció után Bajorországot élelmi-szerrel támogatni. A szállítások előreláthatólag a jövő évi januárban fognak kezdődni és gabonára, főzelékekre, vágómarhára, borra és tejre, valamint tejtermékekre fognak kiterjedni. Az utóbbiak korlátozott mennyiségben lesznek szállíthatók. Az erre vonatkozó végleges megállapodások szóbeli tárgyalás alapján Münchenben kötöttek.

III. melléklet.

Szükségesnek tartatik, hogy Bajorország Magyarországnak oly embereket bocsásson rendelkezésre, akik a normális katonai szolgálaton kívül dolgoznának (?) Ezek többek között oktatók, szervezők, stb., valamint speciális kiképzésű legénységi állományú emberek volnának, akiknek felhasználási módjára nézve Magyarországnak önálló rendelkezési jogot kell adni.

IV. melléklet.

Az ügy pénzügyi része fontosságára való tekintettel kizárólag szóbelileg Münchenben szabályozandó a bajor és a magyar kiküldött között.

10.

**A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának
jelentése lázadás előkészítésére létrejött szövetség
büntette miatt gyanúsított és tettenkapás folytán
1923. november 6-ika óta őrizetben, illetve előzetes
letartóztatásban levő dr. Ulain Ferenc nemzetgyűlési
képviselő mentelmi ügyében
Budapest, 1923. november 22.
Nemzetgyűlési Irományok, 1923/331, 135–142**

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 10.174/f. ü. 1923. sz. átiratával megküldötte a nemzetgyűlés elnökéhez a budapesti kir. büntető törvényszék B. XXXV. 15.367/1923. számú megkeresését, melyben a büntető bíróság dr. Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának felfüggesztését kérte avégből, hogy nevezett ellen a Btk. 156. §-ba ütköző és a 157. §. szerint minősülő lázadás előidézésére létrejött szövetség büntette miatt a bűnvádi eljárás lefolytatható legyen.

Az igazságügyi hatóságok megkeresését megelőzőleg gróf Bethlen István m. kir. miniszterelnök 1923. november 9-én kelt 7.898/1923. M. E. I. számú átiratában tudomására hozta a nemzetgyűlés elnökének, hogy a m. kir. államrendőrség folyó évi november hó 7-én dr. Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselőt lázadás

elkövetésére irányuló szövetség büntette miatt tettenérés közben letartóztatta és kérte, hogy ezt a nemzetgyűlés elnöke határozathozatal céljából jelentse be a nemzetgyűlésnek.

Végül a nemzetgyűlés 1923. november 20-án tartott 190. ülésében Gömbös Gyula képviselő a letartóztatásban levő dr. Ulain Ferenc képviselő mentelmi jogának a m. kir. államrendőrség által való megsértését jelentette be. Eme bejelentés a mentelmi ügy kitűzése alkalmával az első két átirat folytán megindított mentelmi ügyekhez csatoltatott és kezdetben azokkal együtt tárgyalatott, mindaddig, amíg a bizottság arra a meggyőződésre és elhatározásra jutott, hogy a mentelmi jogsérelem elbírálása hátráltatja a másik két mentelmi ügy elbírálását, és ezért a sürgősségre való tekintettel a tárgyalás folyamán hozott határozattal a Gömbös Gyula képviselő úr bejelentése folytán megindított ügyet a másik két kérdés tárgyalásától különválasztotta.

A királyi főügyészség átiratához csatolt királyi ügyészi indítvány és büntetőtörvényszéki megkeresés szerint alapos a gyanú, hogy dr. Ulain Ferenc a folyó év folyamán Bobula Titusz, dr. Szemere Béla, valamint több társukkal együtt szövetséget hozott létre, melynek célja az volt, hogy a magyar kormányt részben az országban összegyűjtött fegyveres erőkkel, részben külföldi forradalmi szervezetek által nyújtandó fegyveres segítséggel megdöntse, annak tagjait és más politikai, valamint magánszemélyeket túsok gyanánt elfogjon, és a zsidó polgárok ellen erőszakot kövessen el. dr. Ulain Ferenc ugyanis folyó évi november hó 6-án Münchenbe igyekezett utazni avégből, hogy a bajor forradalmi szervekkel érintkezést keressen, közvetlenül velük tárgyaljon, és az azokkal kötendő szerződésnek itt elkészített tervezetét elfogadás és aláírás végett hozzájuk kivigye. Erről a magyar királyi állam-

rendőrség tudomást szerezhén, dr. Ulain Ferencet a határon, Hegyeshalom állomásnál feltartóztatta, tőle a nála levő és kivinni szándékolta szerződéstervezeteket elvéve, azokat bűnjelként lefoglalta, őt magát pedig minthogy tettenkapás esete forog fenn, mentelmi jogára való tekintet nélkül, őrizetbe vette.

A bizottság a nyomozati iratok betekintése és az abban foglalt adatok megvizsgálása után megállapította a következőket: Bobula Titusz és dr. Szemere Béla budapesti lakosok hosszabb idő óta foglalkoztak azzal a tervvel, hogy egy szövetséget hoznak létre, melynek célja legyen a mostani kormány félretételével egy új, az ő nézetüknek és politikai felfogásuknak megfelelő rendszer megteremtése. Ezen tervük kivitele érdekében elhatározták olyan cselekmények elkövetését, amelyek a társadalmi rend és fennálló törvényekkel ellentétben, egyes politikai és magánszemélyekkel szemben erőszakos fellépéseket tettek volna szükségessé. Tervük az volt, hogy összeköttetést keresnek a Bajorországban működő forradalmi szervezetekkel, azoknak vezetőjével, Ludendorff-fal és Hitler Adolffal, és részben az országban levő fegyveres erők, részben a bajoroktól nyújtandó segítség felhasználásával céljuk keresztülvitele érdekében a mostani alkotmányos államrenddel szemben erőszakosan fognak fellépni.

Az elhatározott terv keresztülvitelének érdekében felakartak használni egy náluk önként jelentkezett Döhmél Frigyes nevű, ide menekült németországi állampolgárt, aki velük egyetértést mutatva és meggyőzve őket arról, hogy a bajorországi viszonyokat és az ottani forradalmi szerveket kellőképp ismerve hasznossá tudja magát részükre tenni, vállalkozott is az összeköttetés megteremtésére és a kitűzött cél keresztülvitelének elősegítésére. Hogy hány ízben és milyen idő óta folytak a tárgyalások, és hogy azokon a

megnevezetteken kívül mások is és kik vettek részt, az egész határozottsággal nem állapítható meg, azonban tény az, hogy ezek a tárgyalások hosszabb idő óta folytak, és eredményük egy szerződés-fogalmazvány lett, mely hivatva volt arra, hogy a magyarországi és a bajorországi szervezetek között egy szabatosan meghatározott és okiratban lefektetett szövetséget teremtsen, nevezettek által elhatároztatván az, hogy ezt a szerződés-fogalmazványt aláírják, valaki kiviszi Münchenbe és ott a bajorországi forradalmi szervezetek vezetőinél bemutatva, őket az itteni viszonyokról tájékoztatja és velük a szerződést elfogadtatván, fegyveres támogatásukat a magyarországi szövetség részére biztosítja.

Amikor arról volt szó, hogy ezt a szerződést Münchenbe ki vigye ki, akkor került először szóba dr. Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselő neve, és Bobula Titusz vállalkozott rá, hogy dr. Ulain Ferencet a szövetségbe bevonja, egy értekezletükre meghívja, vele a másik szereplő egyéneket és terveiket megismerteti, és őt fogják felkérni arra, hogy a szerződés-fogalmazványt Münchenbe magával vivén, a kapcsolatot a bajorországi vezetőséggel megteremtse. Dr. Ulain Ferencnek a szövetségbe való bevonására már szeptember havában kísérlet történt, akkor azonban ő a jelzett helyen és időben nem jelent meg. November 2-án Bobula Titusz távbeszélő útján kérte fel dr. Ulain Ferencet, hogy őt fontos dologban lakásán keresse fel. Dr. Ulain Ferenc a jelzett helyen és időben megjelent, ott Bobula Titusz megismertette őt dr. Szemere Bélával és Döhmel Friggyessel, közölték vele terveiket, eddigi tárgyalásaik eredményét, a szerződéstervezetet átoltvasás céljából neki átadták, és kifejezték előtte azt a kívánságukat, hogy ezt Münchenbe magával vigye, és ott a bajor forradalmi szervekkel és azok vezetőivel érintkezést keresve azokat tájékoztassa és velük a szerződést elfogadtassa. Dr.

Ulain Ferenc a megbízást elvállalta, nevezetesen vállalkozott rá, hogy a szerződést Münchenbe kiviszi, azonban azt a kívánságát fejezte ki, hogy jöveteléről és utazásának céljáról óhajtáná előbb a bajor szervezetek vezetőségét értesíteni, a fogadást magának biztosítandó. Döhmel Frigyes vállalkozott rá, hogy ő, mint a bajor forradalmi szervezetek vezetőinek megbízottja, azokat egy kurir által azonnal értesíti, azt az utasítást adva küldöncének, hogy levelére hozzon a bajor vezetőségtől választ, és lehetőleg minél előbb térjen vissza. Ez 1923. november 2-án, pénteki napon este történt, és 5-én, hétfőn, amidőn dr. Ulain Ferenc Bobula Titusznál újból megjelent, az ott jelenlevő Döhmel Frigyes közölte velük azt, hogy a kurir Münchenből visszaérkezett, két levelet hozva számára, melyek egyikében a bajor vezetőség arról értesíti, hogy dr. Ulain Ferencet szívesen várják, a másik bizalmasabb természetű levélben az volt írva egy H betű aláírással, hogy szeretnék előbb ezt a dr. Ulain Ferencet látni. Ilyenképpen dr. Ulain Ferencnek, aki a bajor viszonyokat már ez évben történt kint tartózkodása alkalmával eléggé ismerte, gyanúja eloszolván, vállalkozott rá, hogy a szerződéstervezetet következő nap Münchenbe magával viszi és ott tájékozódást szerezve az illetékes forradalmi szervezetek vezetőivel tárgyalni fog. A következő napon, november 6-án, délután, a 14 óra 40 perckor induló 6. számú Budapest–Wieni gyorsvonatra felszállott, és azon utazott Wien felé mindaddig, amíg útközben a m. kir. államrendőrség közegei az utasokon teljesített személymotoszás alkalmával nála a szerződéstervezetet meg nem találták, s őt a határon Hegyeshalom állomásnál útjában feltartóztatva le nem szállították.

Ugyanis ez a fent nevezett Döhmel Frigyes, amíg egyrészt dr. Szemere Béla és Bobula Titusszal szemben a megbízható

forradalmárt és a bajorországi megbízottat játszotta, és őnekik minden tervüket megismerve, azok kivitelében nekik segédkezet nyújtani látszott, addig valójában Döhmel Frigyes a m. kir. államrendőrség bizalmi embere és besúgója volt, és már ez év augusztus havától minden általa észlelt mozzanatról az államrendőrségnek és főként Hetényi főkapitány-helyettesnek részletes jelentéseket adott le.

Döhmel Frigyes szerepléséről annyit lehet megállapítani, hogy ő egy meglehetősen műveltségű német származású kereskedő-segéd, aki augusztus havában jött Németországból egy, az Ébredő Magyarok Egyesületéhez címzett ajánlólevéllel, melyet ott megérkezése után át is adott. Mindenképpen megélhetést keresve Budapesten, különböző, a politikában szereplő egyéneknek felkínálkozott, és eljutott Vázsonyi Vilmoshoz, kinek felfedezte azt, hogy itt egy politikai komplot¹⁵¹ van készülőben és azt mondotta, hogy mivel ő visszaborzad azoknak az igazságtalanságoknak és vérengzéseknek a gondolatától, ami bekövetkezhetik, emberi kötelességének tartja, hogy Vázsonyi Vilmost, akihez őt Vázsonyinak egy régi jó barátja utasította, figyelmeztesse. Vázsonyi, akit Döhmel közlései megleptek, bár nem volt tisztában azzal, hogy milyen fontosságot tulajdonítson nekik, jelentést tett erről Daruváry Géza akkori miniszterelnök-helyettesnek és dr. Rakovszky Iván belügyminiszternek, és ezekkel történt megbeszélés alapján 1923. augusztus 24-én Döhmel Frigyeset felhozták a képviselőházba, ahol ismételte a Vázsonyi Vilmosnak elmondottakat, felfedte a miniszterek előtt a Budapesten készülőben levő szövetkezést, és bemutatott egy német nyelven szövegezett tervezetet egy forradalmi terv

---

¹⁵¹ komplot = összeesküvés.

végrehajtására vonatkozólag. Rakovszky Iván belügyminiszter utasítására a m. kir. államrendőrség vezetősége állandó érintkezésbe lépett Döhmel Frigyessel, s amíg egyrészt megfigyeltette azokat az egyéneket, akikre vonatkozólag Döhmel jelentést tett, másrészt megfigyeltette magát Döhmel Frigyest is, tisztába akarván jönni azzal a kérdéssel, hogy vajon Döhmel Frigyes kettős szerepe mellett nem akarja-e esetleg egy esetleges kudarccal magát a hatóságot kompromittálni. Sajnálatos tény, hogy Döhmel Frigyes által az államrendőrségnek tett jelentések igen sok körülményre vonatkozóan valónak bizonyultak. Ez leginkább kétségtelenné vált akkor, amikor Döhmellel történt megbeszélés alapján az államrendőrség egy detektívfelügyelője, Seibold Jenő magát bajor őrmesternek kiadva, folyó évi november 6-án este 8 órakor Döhmellel elment Bobulához, és ott mint a bajorországi szervezetek kiküldötte mutatkozott be, akkor Bobula részletesen elmondotta neki az itt létrejött szövetséget, annak terveit, a rendelkezésre álló emberanyag és fegyvermennyiséggel megismertette. Természetes, ezek után kétségtelen volt, amit már a rendőrség eddig is tudott, hogy itt Budapesten egy lázadás elkövetésére létrejött szövetség működik.

Az államrendőrség Döhmel bemondásai alapján és más nyomozó közegek jelentéseiből meggyőződve a szomorú tények valóságáról, és megtudva azt, hogy a kérdéses szerződéstervezet elkészült, a szereplő gyanúsítottak által aláírva van, és hogy azt dr. Ulain Ferenc november 6-án délután induló vonattal Bajorországba magával viszi, intézkedett, hogy ezek a szerződések esetleg személyi motozás útján lefoglalva legyenek, és hogy dr. Ulain Ferenc útjából feltartóztatva az államrendőrséghez előállíttassák, ami meg is történt. A bizottság, tekintettel arra, hogy dr. Ulain

Ferenc ama biztosított jogával, hogy a bizottság ülésén megjelenhessen és nyilatkozhasson, élni kívánt, őt megidézte és meghallgatta. Meghallgatása során dr. Ulain Ferenc előadta, hogy ő 1923. november 2-áig az egész szervezkedésről semmit sem tudott, őt Bobula Titusz telefonon magához hívta, ő elment, megtudva, hogy miről van szó, miután a müncheni viszonyokat és az ottani szervezkedések vezetőit ismerte, vállalkozott rá, hogy kimegy, s az ottani állapotokról tájékozódást szerez. Már ez év február havában kint volt Münchenben, megismerkedett ott a vezető emberekkel és ezen ismeretek birtokában annál szívesebben vállalkozott egy újabb kiutazásra, mert ennek révén a hazafias céloknak vélt szolgálatot tenni. Előadta, hogy őneki semmiféle szövetkezés nem volt szándékában, szerződést készíttetni nem akart, amikor azt Döhmel megszerkesztette, aláírni is vonakodott, később mégis az egyik példányt csak abban a tudatban írta alá, hogy ez úgy sem fontos és komoly dolog, és akár aláírják, akár nem, ha magával viszi, vagy nem, az a dolog lényegén nem változtat, mert a fő dolog úgyszólván az ottani vezetőséggel való közvetlen érintkezés és ebből eredő tájékozódás. Azt is mondta, hogy neki az volt a célja, hogy éppen úgy, mint első müncheni útjának eredményéről, a kormányt fogja tájékoztatni és észleleteit a kormány embereinek figyelemébe ajánlani.

Most utólagosan látva és meggondolva a dolgot látja, hogy az egész vele szemben egy beugratás volt, melynek elég ügyetlen volt áldozatává válni. A feltartóztatás körülményeire vonatkozólag kijelenti, hogy őt a vonaton, amikor iratainak felmutatására felkérték, a szerződést önként átadta, mire a szolgálatban levő rendőrfogalmazó kijelentette neki, hogy utasítása van a szerződést Budapestre azonnal beküldeni, ő pedig, ha akarja, folytathatja útját, vagy tetszése szerint mehet bárhová. Mivel azonban attól tartott,

hogy a tőle elvett szerződéstervezet akár őt, akár más személyeket téves és rossz beállításba mutat, elhatározta önként, hogy visszajön Budapestre, azonnal jelentést tesz a belügyminiszternek, és megkéri őt, hogy ennek az egész dolognak értékét meghaladó jelentőséget ne tulajdonítson. Vissza is jött, másnap reggel megérkezett, hazament a lakására és csak délelőtt 10 óra tájban jött a vonaton vele utazó Heller nevű detektív, aki kérte őt, hogy menjen azonnal Czövek¹⁵² főkapitány úrhoz, ahol már türelmetlenül várják. Így ő nem a belügyminiszter úrhoz, hanem Czövek főkapitányhoz ment, ahol első ízben közölték vele az őrizetbe vételt.

A maga részéről azt a kívánságát fejezte ki, hogy mivel ennek az ügynek teljes felderítését és elbírálását a pártatlan magyar bíróság által kívánna, ennek a bizottság gátat nem vetve, mentelmi jogát függeszse fel. Kérte azonban, hogy mivel az a cselekmény, amellyel az ügyészi indítvány és a büntetőtörvényszék megkeresése szerint terhelve van, csak államfogházzal büntetendő és semmi ok arra, hogy szökésétől lehetne tartani, a bizottság intézkedjen fogvatartásának megszüntetése iránt, mert a fogvatartás a mentelmi jog olyan félretételét jelenti ebben az esetben, amely közjogi szempontból veszélyes precedens, s amelyet a bizottságnak megengednie nem szabad.

Meghallgatta a bizottság Rakovszky Iván m. kir. belügyminisztert, aki előadta, hogy augusztus vége felé Döhmel Frigyes

---

¹⁵² Czövek Sándor jogász, rendőrtiszt, az 1920-as években a Belügyminisztérium nyomozó osztályának vezetője, kormánybiztosi jogkörrel felruházott rendőrkapitány, majd Budapest IX. kerületének rendőrkapitánya. Jelentős része volt az első világháború és a tanácsköztársaság bukása után állami kontrol nélkül működő radikális jobboldali paramilitáris egységek leszerelésében és regularizálásában.

Vázsonyi Vilmos közlése után hallgatták ki, és ezen kihallgatás következtében bízta meg Hetényi főkapitány-helyettest, hogy úgy a Döhmel Frigyes által közölt körülményeket és személyeket, valamint magát Döhmel Frigyest is állandóan figyeltesse. Tudomása szerint augusztus és szeptember havában többször tett Döhmel az államrendőrségnek jelentéseket, akkor ezek a jelentések egy ideig megszakadtak, amíg most, november elején ismét jött Döhmel és jelentette, hogy dr. Ulain Ferenc november 6-án megy Bajorországba egy kész szerződéssel. Ekkor kiadták a rendelkezést dr. Ulain Ferenc feltartóztatására és a szerződés lefoglalására.

Előadta a belügyminiszter, hogy az állambiztonsági megbízottak (ÁBM) fegyverei összeszedettek, mert ezeket a fegyvereket dr. Szemere Béla, aki az ÁBM parancsnoka volt, nem akarta beszolgáltatni, illetve nem akarta közölni azoknak a tagoknak a névjegyzékét, akiknek ezek a fegyverek kiadattak. Körülbelül 500 ilyen fegyver volt kiadva, ezeknek nagy része beszédetett, különösen ezen események tudomásulvétele óta, úgyhogy most talán mindössze 20 fegyver hiányzik, melyet nem lehetett még bevonni. Kijelentette azt is, hogy több ilyen szervezkedés-töredéket fedezett fel az államrendőrség, de hogy azok között volt-e valami összefüggés, azt megállapítani nem lehetett.

Arra vonatkozólag, hogy a belügyi kormányzat provokálta-e ezt a cselekményt, vagy ennek elkövetését, akár Döhmel szolgálatai útján, akár más módon, az nem felel meg a valóságnak, sőt nem is akarta az államrendőrség első ízben Döhmel Frigyest és jelentéseit komolyan venni, csak mikor más nyomozó közegek jelentései is valónak mutatták a Döhmel által hírül hozott szövetkezést, akkor kezdettek a dologgal komolyan foglalkozni, még

akkor is felmerült az a gondolat, hogy nem akarja-e valami szervezet magát a kormányt beugratni.

Dr. Ulain Ferenc fogvatartása idejében egy feliratot intézett a Kormányzó Úr Őfőméltóságához, amelyben kiterjeszkedik részben a bajorországi viszonyokra és az ott bekövetkezett Hitler-féle puccsot elég jó értesültséggel jósolta meg annak dacára, hogy annak bekövetkezéséről és lefolyásáról akkor még nem tudott. A felirat másik részében Döhmel Frigyes azonnali szabadlábra helyezését kérte. A legnagyobb politikai ügyetlenségnek mondja, hogy egy ilyen kiváló fontos egyéniséget letartóztatnak, és azt írja, hogy emiatt kellemetlen helyzet lehet Németország jövőendő vezetőivel.

Vázsonyi Vilmos nemzetgyűlési képviselőt kihallgatta a bizottság, aki elmondotta, hogy ő hozzá körülbelül augusztus hó vége felé állított be Döhmelt, és azt mondta, hogy egy régi iskolatársa és barátja ajánlatára keresi fel. Elmondotta azután, hogy egy forradalom és egy forradalmi kormány van alakulóban, Bobula, Szemere, Gál és Vikár nevét említette, dr. Ulain Ferencet azonban nem. Soproniakat is emlegetett, valami Kovácsot, és elmondotta, hogy Hitler és Ludendorff fognak bejönni Sopronba, hogy itt tárgyaljanak. Vázsonyi kötelességszerűleg közölte a Döhmelt által bementetett Daruváry és Rakovszky miniszterekkel, akik aztán Döhmelt Frigyeset személyesen kihallgatták. Szeptember 12-én Budapestre utazott, és november 11-én jött csak haza, hallo-másból tudja csak, hogy fia, Vázsonyi János, aki összeköttetésben volt néhányszor Döhmellel, kisebb-nagyobb pénzüsszegekkel Döhmelt kisegítette.

Hetényi Imre főkapitány-helyettes elmondotta a bizottság előtt, hogy amikor Döhmelt megismerték és jelentéstétellel megbízták, amellet állandóan ellenőrizték. Mikor Döhmelt jelentéseiből

elég adat volt arra, hogy Szemeréék által egy szövetség létesítése folyik, behívatta magához dr. Szemere Bélát és figyelmeztette, hogy ezt a szervezkedést hagyják abba, mert a rendőrségnek arról már tudomása van, amire Szemere kijelentette, hogy ez nem igaz, ez szeptember havában történt. Ugyancsak szeptemberben volt Hetényi főkapitány-helyettesnél Prónay Pál, akit szintén figyelmeztetett ezekre a dolgokra. Prónay azonban határozottan kijelentette, hogy ő ezekről semmit sem tud. Ezután még inkább figyelemmel kísérték az ügyet, és különösen Döhmelt, akiben mindvégig kételkedtek, és jelentéseit túlságos komolyan nem vették, mindaddig, míg Seibold detektívfelügyelő, mint álbajor katona fel nem ment Bobulához, és az ott szerzett értesüléseivel Döhmel jelentéseit megerősítette. Mindezen meghallgatások után a bizottság a két kérdésnek a mentelmi jog szempontjából történt megvizsgálása és a rendelkezésre álló nyomozati adatok mérlegelése mellett megállapította azt, hogy dr. Ulain Ferenc képviselőnek az a ténye, hogy 1923. november 2-án Bobula Titusz és dr. Szemere Béla által ezek törekvéseire vonatkozólag felvilágosítottván, a szövetség létrehozásához hozzájárult, a Döhmel Frigyes által készített szerződéstervezetet aláírta, és ezáltal annak tartalmát magáévá tette, hogy ennek a szerződésnek Münchenbe az ottani forradalmi szervezetek vezetőségéhez leendő kivitelére, és ezen vezetőséggel való tárgyalásra vállalkozott, megállapítja a megkeresésben felhívott Btk. szakaszokban körülírt bűncselekmény tényálladékát. És minthogy arra nézve semmi adat nem merült fel, hogy dr. Ulain Ferenc akaratának szabad elhatározási képességében ezen vállalkozás alkalmával bármilyen körülménnyel befolyásolva lett volna, tehát az sem bír befolyással a bűncselekmény kérdésének elbírálásánál, hogy vajon arra dr. Ulain Ferenc rábeszélve, vagy arra nézve félre-

vezetve, avagy beugratva lett volna. És bármilyen kifogásolható is erkölcsi szempontból Döhmel Frigyes szereplése ebben a dologban, amíg egyrészt bizonyos természetű politikai bűntettek esetében a kormányzati hatalomnak besúgó útján szerzett értesülései jogi szempontból nem kifogásolhatók, másrészt a beugratási szándék és annak a ténynek megtörténte a cselekmény elkövetőjét legfeljebb a bűnösség következményeinek mérlegelési szempontjából hozhatja kedvezőbb helyzetbe, de a bűnösség kérdésén nem változtat.

A bizottság az elkövetett cselekmény és a nevezett képviselő személye közötti összefüggést a fentiekből kitűnőleg kétséget kizárólag megállapíthatta. Valamint azt is, hogy jelen esetben zaklatás fenn nem forog.

A mentelmi ügy ama részére vonatkozólag, mellyel a miniszterelnök átirata alapján foglalkozott a bizottság, vizsgálat tárgyává tette, hogy vajon Ulain Ferenc fogvatartása megszüntetésének vagy fenntartásának szükségessége fennáll-e. Erre vonatkozólag irányadó az 1867. évi XII. törvénycikk 47. §-a, mely a következőket rendeli a delegációs bizottságok tagjaira vonatkozólag: „Tagjai tettenérés esetében történt letartóztatásának folytathatása, vagy megszüntetése iránt az illető országgyűlés együtt nem létében hasonlóképen maga az illető bizottság rendelkezik.” Ezen törvényhely, melynek rendelkezéseit az országgyűlési gyakorlat az országgyűlés, és így a nemzetgyűlés tagjaira is kiterjesztette, világosan azt kívánja, hogy a nemzetgyűlés döntsön abban a kérdésben, vajon dr. Ulain Ferenc fogvatartása megszüntetendő-e.

A bizottság a hozzá áttett nyomozati iratok és az általa meghallgatott személyek vallomásából azt látja, hogy olyan ok, amely miatt dr. Ulain Ferenc előzetes letartóztatásának megszüntetése iránt kellene intézkedni, fenn nem forog, mert a bizottság

rendelkezésre álló nyomozati anyagból kifolyólag dr. Ulain Ferenc a terhére rótt cselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható, útjában feltartóztatva a terheltek által aláírt szerződési tervezet nála megtaláltatott, és így kétségtelen, hogy ő az elkövetés folytonosságának állapotában lett őrizetbe véve, mi a tettenkapás esetét büntetőjogilag kétségtelenné teszi. Mivel pedig annak elbírálására, hogy a gyanúsított személy körülményei és a vizsgálat érdeke a gyanúsított fogvatartását szükségessé teszik-e avagy nem, a büntető perrendtartás keretein belül a büntetőbíróóság illetékes: a bizottság nem lát okot arra, az eddigi anyagismerete után, hogy a mentelmi jog érdekeinek megóvása szempontjából ebbe a kérdésbe az ügy mai állása mellett belebocsátkozzon.

Míndezek után javasolja a bizottság a t. Nemzetgyűlésnek, hogy ebből az ügyből kifolyólag dr. Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát függessze fel, és az előzetes letartóztatás megszüntetésére vonatkozólag törvényes ok fennforgása hiányában a maga részéről intézkedést nem téve, engedjen szabad lefolyást a bírói eljárásnak. Végül javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy az ügy tárgyalására a sürgősséget mondja ki.

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1923. évi november hó 22-én tartott ülésében.

Fáy Gyula s. k.

a mentelmi bizottság elnöke

Mikovínyi Jenő s. k.

a mentelmi bizottság előadója

11.

**A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék ítélete
Ulain Ferenc és társai büntetőügyében
Budapest, 1924. január 24.**

A MAGYAR ÁLLAM NEVÉBEN

A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék lázadásra irányuló szövetség büntette miatt dr. Ulain Ferenc és társai ellen a kir. ügyészségnek 154952/1923. k.ü. számú vádiratában foglalt vád felett dr. Langer Jenő kir. törvényszéki elnök, mint elnök, dr. Forpády Zoltán János kir. táblabíró, dr. Flórián János kir. törvényszéki bíró, pótbíró, valamint dr. Wámoscher Endre kir. törvényszéki jegyző és dr. Menyhárd Alfréd kir. törvényszéki joggyakornok mint jegyzőkönyvvezetők részvételével, dr. Mészner Tivadar kir. ügyésznek, mint közvádlónak, a szabadlábbon lévő vádlottak és dr. Részler Kornél I. és II. rendű Hellebrandth János II. r., dr. Zimmerman Lajos és dr. Pethe György III. r. és Károlyi József I. r. vádlottak védőinek jelenlétében, Budapesten, 1924. évi január hó 14, 15, 16 és 17. napján megtartott, részben zárt, részben nyilvános főtárgyalás alapján, a vád és a védelem meghallatása után meghozta a következő ítéletet:

- I. 1923. november hó 6-ától november hó 20-ig statáriális letartóztatásban, november 20-tól előzetes letartóztatásban, azóta szabadlábbon lévő dr. Ulain Ferenc 42 éves, r. kat. vallású, nagyszebeni születésű, budapesti lakos, nős, vagyona van, katona volt, gyakorló ügyvéd és nemzetgyűlési képviselő;

- II. 1923. november 7-től november 20-ig statáriális letartóztatásban, november 20-tól december 20-tól december hó 24-ig előzetes letartóztatásban, azóta szabadlábon lévő dr. Szemere Béla, 50 éves, ref. vallású, lasztoméri születésű, budapesti lakos, magyar állampolgár, nő, vagyona van, katona van, kórházi igazgató főorvos;
- III. 1923. november 7-től november 20-ig statáriális letartóztatásban, november 20-tól december 20-ig előzetes letartóztatásban, azóta szabadlábon lévő Bobula Titusz 45 éves, r. kat. vallású, budapesti születésű és lakos, az Amerikai Egyesült Államok állampolgára, nő, vagyonos, katona nem volt, építész,

mindhárom vádlott bűnös a Btk. 156. §. 1. tételében meghatározott lázadásra irányuló szövetség vétségében, amelyet úgy követtek el, hogy Budapesten, 1923. november 2-án és 5-én egymással szövetséget kötöttek, hogy Bajorországgal politikai és katonai megállapodást fognak kötni az újonnan alkotandó magyar állam területére, olyképpen, hogy az ország 1914. év előtti határokat visszaszerezze, s ennek a megállapodásnak a végrehajtása érdekében a magyar hazafias egyesületek közreműködésével a magyar kormányt erőszakkal eltávolítani, vagy a fenti szerződés szerint való intézkedésre akarták kényszeríteni.

A kir. törvényszék ezért:

Dr. Ulain Ferenc I. rendű, Dr. Szemere Béla II. rendű és Bobula Titusz III. rendű vádlottak mindegyikét a Btk. 156. §. 1-ső tétele alapján a Btk. 92. §. alkalmazásával 1 /egy/ hónapi és 14 /tizennégy/ napi államfogházra, mint főbüntetésre ítéli.

A szabadságvesztés-büntetést a statáriális és előzetes letartóztatással a Btk. 94. §-a alapján mindegyik vádlottra egészen kitöltöttnek veszi.

A vádlottak a Bp. 481. §-a értelmében kötelesek az eddig felmerült bűnügyi költség fejében 26.800 koronát egyetemlegesen, ezen kívül dr. Ulain Ferenc 27.360 korona, dr. Szemere Béla 27.360 és Bobula Titusz 32.410 korona fogolytartási költséget, valamint az azután netán felmerülő bűnügyi költséget külön-külön az Államkincstárnak megtéríteni.

A kir. törvényszék az irodai 1829/1923. t. sz. alatt bűnjelként őrzött iratokból a Bobula Titusztól lefoglalt iratokat nevezettnek a Bp. 488. §-a alapján az ítélet jogerőre emelkedése után kiadni rendeli, a többi iratokat pedig a jelen bűnügyi irataihoz rendeli csatolni.

Az ítélet jogerőre való emelkedése után a Bp. 494. §-a alapján kir. ügyészséggel és dr. Ulain Ferencre vonatkozólag a Bp. 108. §-a alapján a budapesti ügyvédi kamarával közölni rendeli.

Indoklás:

Döhmel Frigyes állítólagos kereskedősegéd 1923. október hó 31-én levelet írt Bobula Titusz vádlottnak, amely levélben találgatást kért tőle. Bobula Titusz válaszára még ugyanaznap megjelent Döhmel Frigyes Bobula Titusz Gellért Szálló-beli lakásán, ahol „Deutscher Kampfbund” feliratú okmányokkal igazolta, hogy ő a bajor Hitler Adolf nacionalista szervezetének teljhatalmú megbízottja, és aki fel van hatalmazva tárgyalások folytatására, szerződések kötésére. Iratai közt volt egy melléklet, amely a bajorok által küldendő csapatok és hadiszerek mennyiségét foglalta magában. Volt azon kívül egy levél Döhmel Frigyesnél, amelyben Döhmel megbízói azt

ajánlották, hogy Döhmel Frigyes a Gömbös-féle frakcióval keressen érintkezést. Elmondta ezen kívül Döhmel Bobula Titusznak, hogy a bajor nacionalistáknak mik a terveik.

Bobula Titusz hitelt adott Döhmel előadásának, magához kérte dr. Szemere Bélát, és előadta neki, hogy Döhmelt Hitler Adolf küldte azzal a megbízással, hogy a magyarok a cseheket támadják meg, ha a csehek a németeket hátba támadnák, és ennek fejében a németek támogatják a magyarokat a területi integritás visszaszerzésében. Döhmel Frigyes ugyanakkor Szemere Béla jelenlétében is előadta, hogy a bajorok hajlandók volnának katonákat és fegyvereket adni. Egyúttal a magyar irredenta mozgalom után érdeklődött. Szemere Béla kijelentette ekkor, hogy Döhmel csakugyan Hitler Adolf kiküldöttje, és a kormány hallgatólagosan ehhez a tervhez hozzájárulna. Bobulával megállapodott Szemere, hogy valakit Németországba küldenek, s ekkor említette Bobula dr. Ulain Ferenc nevét.

Bobula Titusz november 1-jén telefonált dr. Ulain Ferencnek, hogy keresse fel őt Gellért Szálló-beli lakásán. dr. Ulain Ferenc november 2-án este fel is ment Bobula Titusz lakására, ahol Bobulán kívül Döhmel Frigyest találta. Dr. Ulain Ferenc ez alkalommal látta először Döhmelt. A társaságban Döhmel vitte a szót, aki előadta, hogy Ludendorfftól és Hitlertől kapott megbízást, hogy Magyarországgal politikai kapcsolatot létesítsen, egyúttal okmányokkal igazolta személyazonosságát. A beszéd a németországi viszonyokról általánosságban folyt, a lényege azonban az volt, hogy a bajorok segítséget adnának a magyaroknak, hogy egy Németország ellen irányuló cseh offenzíva esetén a magyarok a cseheket délről megtámadnák, és a németek támogatnák a magyarokat régi határaik visszaszerzésében. Ez alkalommal Szemere Béla

már a megbeszélés folyamán érkezett, dr. Ulain és dr. Szemere ekkor ismerték meg egymást. Szemere Béla a megbeszélés folyamán szükségesnek tartotta, hogy valakinek Münchenbe kell utazni, dr. Ulain Ferenc önként vállalkozott is erre, és megállapodtak, hogy a dolgok részleteit még egyszer megbeszélik.

November 4-én Ulain Ferenc újból felment Bobula Titusz lakására, de akkor Szemerét nem találta ott, csak Bobulát és Döhmelt, s ezért további tárgyalás nélkül eltávozott.

November 5-én este Dr. Ulain Ferenc ismét felment Bobula lakására, ahol Döhmel és Szemere már ott volt. Döhmel ez alkalommal leveleket mutatott fel, hogy Ludendorfftól a futár visszaérkezett, Ludendorff november 6-án fogadja Ulaint. Ezt megelőzőleg Döhmel Bobulával és Szemerével tárgyalva megbeszéléseik alapján egy szerződést készített. A megbeszélés pontozatok szerint történt. Amikor Ulain megérkezett, a szerződés már készen volt. Ulain Ferenc azt futólag átnézte, s Bobula fordította a németül nem beszélő Szemere Bélának magyarra. Döhmel kérte a vádlottakat, hogy a szerződést írják alá, azt ő maga is aláírta. A szerződést Döhmel kívánta Münchenbe vinni, de mert Ulain vállalkozott a müncheni útra, Döhmel arra kérte, hogy szerződést vigye magával Németországba, mert az szolgál bizonyítékul arra, hogy a magyarok elhatározása komoly. Ulain és Szemere vonakodott a szerződést aláírni, de Döhmel ragaszkodott hozzá. Az ő unszolására Bobula Titusz is hajlandó volt aláírni, mire Ulain kijelentette, hogy az aláírás nem is fontos dolog, míg az illetékes német felekkel megbeszélve nincs. A szerződést akkor mindhárom vádlott aláírta. A második példány aláírásánál dr. Ulain Ferenc meggondolta magát, s ezt a példányt nem írta alá. Az első aláírt példányt később megsemmisítette. Az volt dr. Ulain terve, hogy

kimegy Németországba, s ha Ludendorff hajlandó egy integritási akcióba belemenni, megbeszéli vele a részleteket. Állítása szerint ezután a kormánynak utólagosan jelentést kívánt tenni.

A november 8-áról keltezett, Magyarország és Bajorország között politikai és katonai szerződés létesítésére irányuló állapotás tizenegy cikkben és három mellékletben foglalkozik politikai, katonai és gazdasági kérdésekkel. A szerződés lényege az 5-ik cikk, amely szerint a bajor állam elismeri az újonnan alakítandó magyar államot azon határok között, amelyekkel az 1914. június hava előtt bírt. Erre vonatkozik a katonai jellegű megállapodás is. Ennek a szerződésnek a 6-ik cikke így szól: „arról, hogy mely időpontban kezdődjenek a kétféle részről, azok az akciók, melyek a szerződést kötő felek részéről célszerűnek ítélt rezsimiek felállítására szolgálnak, a felek kötelesek egymást kölcsönösen értesíteni.” A 11-ik cikk szerint a megállapodás ideiglenes, az újonnan alkotott államok az akciók végrehajtása után szabályozzák egymáshoz való végleges viszonyukat.

November 6-án Döhmel Frigyes Bobulával felment dr. Ulain Ferenc lakására, s mivel Ulainnak német vízumra nem volt, Döhmel ajánlotta, hogy ő egy embert ad mellé, aki a német határon őt átviszi. Döhmel elment, hogy az emberét felhozza, de azután nem jelentkezett. Dr. Ulain Ferenc elutazott, őt a vonaton Hegyes-halomnál a rendőrség feltartóztatta, s a szerződést Záborszky Miklós rendőrfogalmazó elvette.

Ugyanaznap este Döhmel Frigyes Seibold Jenő detektív-felügyelő kíséretében felment Bobula lakására, akinek a detektív-felügyelőt, mint bajor őrmestert mutatta be. Általános tárgyú beszélés után Döhmel azt kérdezte, hogy ő magyar részről komoly fegyveres alakulatokról nem hallott. Bobula Títusz ekkor kijelen-

tette, hogy Szemere Béla ÁBM-szervezetei teljesen meg vannak szervezve. A szervezetek a fegyvereiket nem szolgáltatták be. A szervezetekben élénk agitáló tevékenységet fejtettek ki a kormány ellen, és a közhangulat ezekben a szervezetekben Bethlen-ellenes. Szemerének Bobula szerint az a terve, hogy próbariadót rendel el, s bár Héjjassal és Prónayval nem tárgyaltak, számítanak az ő segítségükre is. Szemere emberei megszállnák a várost, Héjjas és Prónay harci készütség gyanánt maradnak, és az alkalmatlan politikusokat, valamit vezető személyiségeket összeszednék. Ezekről kész lista van már.

A vádlottak nem ismerték el bűnösségüket. Azt adták elő, hogy Döhmel Frigyessel tárgyaltak ugyan, nem tudták, hogy ő agent provocateur, de a kormány erőszakos eltávolításáról nem volt szó.

A kir. törvényszék az imént előadott tényállást dr. Ulain Ferenc, dr. Szemere Béla és Bobula Títusz vádlottaknak a fő-tárgyaláson tett vallomása, a nyomozás folyamán tett vallomásuk elébük tárása, a november 3-áról keltezett, Bobula Títusz és Szemere Béla aláírásával ellátott szerződés felolvasása, Seibold Jenő és Záborszky Miklós tanúk vallomás és Seibold Jenő ismertetett detektívjelentése alapján állapította meg. A kir. törvényszék a vádlottak vallomáson kívül csupa teljesen megbízható és érdektelen tanúvallomásokat mérlegelte, és az okirati bizonyítást vette figyelembe. Záborszky Miklós vallomása teljesen kifogástalan. Seibold Jenő vallomása ugyancsak megbízható s érdektelen vallomás. Vallomását részben megerősíti Bobula Títusz és Szemere Béla is, amikor Bobula kijelenti, hogy az ÁBM-szervezetekről beszélt Seiboldnak, s Szemere is elismeri, hogy próbariadóról a tárgyalások folyamán volt szó. Azonban mindketten azt vallják, hogy más

értelemben szóltak erről. Ha azonban azt tekintjük, hogy a vádlottak komolyan tárgyaltak Döhmel Frigyessel, így komolyan kell venni a neki mondottakat is, s ez eseten Seibold Jenő ugyancsak komoly dolgokat hallott, miért is az általa előadottak figyelembevételével tartotta a kir. törvényszék a fentebb előadott tényállást megállapítandónak.

Nem vette figyelembe a kir. törvényszék a tényállás megállapításánál Döhmel Frigyes vallomását, azt csak egyéniségének méltatásánál, s az önmagát is terhelő kijelentéseknél vette figyelembe. Döhmel Frigyes állítólagos lipcsei kereskedősegéd múltját, s főképpen azt, hogy miért jött Magyarországra, a kir. törvényszék megállapítani nem tudta. Saját előadása logikai ellentmondással van tele. Ideális kommunistának nevezi magát, s mégis állítólagos kommunista újság elleni merénylet miatt kellett Bajorországba mennie. A főtárgyaláson már azt sem mondja, hanem csak azt, hogy egy rokona tudott a merényletről, s mert nem akart tanúságot tenni, hagyta el hazáját. Eltekintve attól, hogy oly egyén, mint Döhmel Frigyes, aki mindig másképp beszél, valahány ember előtt beszél, az az ok nem látszik elégségesnek, hogy Bajorországba, a Hitler-féle nacionalistákhoz, onnan pedig Magyarországra meneküljön. Döhmel kopott ruhában, 1923. augusztus 12-én, határátlépési bizonyítvánnyal lépi át a magyar határt. Sopronba megy, s mert pénze nincs, ott Kovács századostól 15.000 koronát kér és kap. Pár nap múlva, augusztus 16-án a filozemita és demokrata Döhmel a budapesti ÉME-be megy, hogy egy levelet a vezetőségnek átadjon, melyet állítólag Németországból hozott. Egyúttal munkát is keresett ott. Döhmel azt állítja, hogy ő a levelet át is adta. A főtárgyaláson kihallgatott Gál József tanú ezt megcáfolta. Gál jelen volt az ÉME helyiségében, mikor Döhmel

mint német menekült ott megjelent. Az egyesületben vezető tagot keresett, de nem talált. Levelet senkinek át nem adott. Gál volt az, aki ajánlkozott, hogy a menekült németet elvezető az ÉME egyik vezető tagjához, a közelben lakó Prónay Pálhoz. Prónaynak ugyan csak nem adott át levelet, sőt, Prónay nem is fogadta Döhmelt, szemrehányást tett Gálnak, hogy minek vezet hozzá ily embereket. Gál József azonban, mint újságtudósító, érdeklődött a németországi események iránt, s mert németül nemigen tudott, Döhmelt elvitte Vikár Bélához, hogy az tolmácsolja Döhmel előadását. Gál egy napig szállást is adott Döhmelnak, s ebédet is fizetett neki. Augusztus 17-én Gál Adorján Gézához vezette Döhmelt, majd a Magyar Kultúrliga helyiségébe, ahol Döhmel németországi eseményekről beszélt, majd bajor összeköttetést ajánlott. Ugyanakkor egy szerződéstervezetet készített, melyet utóbb a parlamentben Daruváry Géza akkori helyettes miniszterelnök jelenlétében tartott kihallgatás alkalmával becsatolt. Augusztus 18-án dacára, hogy pénze nem volt, vállalkozott, hogy az említett szerződést Németországba viszi, s azt mondta, hogy ott Ludendorff-fal és Hitlerrel tárgyal. El is utazott Sopronba, de utóbb, mint filozemita érzelmű egyén, meggondolta magát, s mert állítólag zsidók elleni atrocitásokat terveznek elkövetni, augusztus 19-én visszautazott Budapestre. Augusztus 20-án a Neues Pester Journalnál jelentkezik, innen az Egyenlőség című hetilaphoz megy, majd a Pesti Izraelita Hitközséghez. A hitközség Vázsonyi Vilmoshoz utasítja. Döhmel augusztus 22-én jelent meg Vázsonyi Vilmosnál, aki Fábián Béla nemzetgyűlési képviselőt kérte fel, hogy Döhmelt a kormány elé kísérje. Augusztus 24-én a parlamentben Daruváry Géza, Rakovszky Iván miniszterek és Kánya Kálmán hallgatták ki Döhmelt. Döhmel vallomásában előadottakra a nyomozást elren-

delték. Miután Döhmelt úgy vette észre – mondja ő –, hogy a hatóságok nem sok hitelt adnak előadásának, a Népszava szerkesztőségébe ment, majd augusztus 27-én Vázsonyi Vilmos irodájában, ott találkozott Hetényi Imre főkapitány-helyettessel. Hetényi Döhmelt Hirsch Sándor detektívfelügyelő kíséretében Münchenbe küldte az állítólagos magyar-bajor összeköttetés kinyomozására és meggátlására. Münchenből visszajövet szeptember elején még felmegy Döhmelt a Szemere-körnek nevezetett Magyar Kultúrliga helyiségébe, szeptember 5-én azonban végleg elmarad, s október 21-éig sem a Szemere-körrel, sem Szemere Bélával és Bobula Titusszal nem találkozik. Akkor kezdeményezte a vád tárgyává tett eseményeket.

Megállapítható, hogy Döhmelt Frigyes, aki előadása szerint munkakeresés végett jött Magyarországra, munkát komolyan soha nem keresett. Azt mondja, hogy az események elsodorták eredeti tervétől. Ellenben megállapítható, hogy Sopronban 15.000 koronát kapott, Budapesten Vázsonyi Vilmos fia, Vázsonyi János segítette, körülbelül 4-500.000 koronát adott neki, azon kívül ellátta alsó- és felsőruhával, cipővel, nyakkendővel. Egy ideig Döhmelt Vázsonyi Vilmos irodavezetőjénél is lakott. A rendőrség Döhmelt az Ulrich cégnél helyezte el, s azonkívül pénzzel is segítette. Az Ulrich cégnél körülbelül 10 napig dolgozott Döhmelt, onnan nagyobb összegű előleg felvétele után elment. A Népszavánál ismét pénzt kért, de ott nem kapott, hanem az Erzsébet körúti szociáldemokrata párthelyiségbe küldték, ahol egy képviselőtől 50.000 koronát kapott. Ezekből kétségtelenül megállapítható, hogy Döhmelt Frigyest anyagi érdek vezette.

Megállapítható Döhmelt Frigyes vallomásából az is, hogy ő úgy Vázsonyiékát, mint a rendőrséget félrevezette, mert másokat

mondott Vázsonyiéknak és a rendőrségnek, s másképp vallott a kir. ügyészség és a bíróság előtt. Vázsonyi János és Pakots József előtt főképp a zsidók elleni állítólagos tervezett atrocitásokról, feketelistáról, Budapest megszállási tervezetéről beszélt, úgy tüntette fel ezeket, mintha mindezt a vádlottak terveznék. Általában rémületet kívánt kiváltani, hogy a bedugoló pénzforrásait ismételten megnyissa. A főtárgyalás folyamán tisztázódott, hogy ezek az állítólagos tervek állítólag egy Kis Lajos nevű egyéntől származnak, s noha Döhmel – vallomása szerint – napokkal előbb tudta, hogy Kis Lajos ily listákat és terveket át fog adni, s bár a rendőrséggel összeköttetésben állt, a rendőrséget is felültette, mert nem tette lehetővé, hogy ezt az egyént megfogják, akinek a tevékenysége kétségkívül olyan, amely megérdemelte volna, hogy a rendőrség áldozatok árán is kézre kerítse a nevezettet. Ez a személy a nyomozás során sem volt feltalálható.

Mindennek dacára a kir. törvényszék a különféle valótlanságokon is átsikló és kimagyarázó Döhmel Frigyes valódi arculatát felfedhetőnek nem találta, s az a gyanú mutatkozik, hogy a Döhmel mögött keresendő egyének az ország határain kívül – de nem Bajorországban – vannak, s Döhmel volt az, aki nemcsak a vádlottakat, de magyarországi pártfogóit is rászedte.

Különösen feltűnő jelenség, hogy kereskedelmi alkalmazott a lehető legrövidebb idő alatt oly szerződéstervezetet készít, amely, ha nem is diplomáciai műremek, mindenesetre oly tevékenység, oly dolgokat felölelő, amely bizonyos előkészületet, tanulmányozást igényel. Döhmel Frigyes ez irányban megkérdetve azt a választ adta, hogy ő író is, és pedig novellaíró. Ámde ez a körülmény nem magyarázza, sőt, gyanúsabbá teszi Döhmel egyéniségét, mert novellaíró köztudomás szerint nem készít például cseh támadás

esetére államszerződéseket. Döhmel Frigyes személyisége a per mostani adatai szerint probléma, ismeretlen valami, ami pedig ismerős, az olyan, ami szavahihetőségét a legnagyobb mérvben kétségessé és megbízhatatlanná teszi, az ő vallomása tehát megnyugtató bizonyítékul nem használható.

Ez oknál fogva nem mérlegelte a kir. törvényszék Hetényi Imre, Vázsonyi Vilmos, Pakots József tanúk vallomását sem, mert három tanú, különösen a két utóbbi egyedül és kizárólag Döhmel Frigyes bemondásai alapján tettek vallomást, s így az alap megbízhatatlan lévén, az megbízható és kifogástalan egyének közlésével sem válik megnyugtató bizonyítékká.

Hetényi Imre tanú tudomását ugyancsak legnagyobb részét Döhmel Frigyes bemondását merítette. Ez tehát ugyanolyan elbírálás alá esik, mint a fentebb előadottak. Vallomásának egyéb része, hogy bajor horogkeresztes fiatal emberek jöttek, figyelembe ezért nem vehető, mert pusztán feltevésnél egyébnek nem látszik. Az ugyanis, hogy a bajor fiatal emberek megjelenése okozati összefüggésben volna a vádlottak tevékenységével, semmiféle konkrét adattal bizonyítva nincs, azt még Döhmel sem állítja, sőt, kijelenti, hogy vádlottaknak a bajor nacionalistákkal összeköttetése nem volt, Nyugat-Magyarországon német katonák nem voltak, de főképp ellene monda az a körülmény, hogy a bajor fiatal emberek október 31-ike előtt jöttek ide, amikor még azok nem is tudhatták, hogy Döhmel Frigyes levelet ír, s hogy Ulain Ferenc november 2-án ebbe az akcióba kapcsolódik. Vallomásának a többi része a vádbeli cselekményt megelőző időre vonatkozik, s mint ilyen, e bűnügy szempontjából nem lényeges. Seibold Jenő vallomását a kir. törvényszék mérlegelte, az ebből merített tudomás további tárgyalást nem igényel.

Gál József, Trenkó József, Vikár Béla, Hirsch Sándor tanúk vallomása nem a vádbeli cselekményre vonatkozik, az mint Döhmel szavahihetőségére vonatkozó körülmények csak távolabbi vonatkozásban vannak az üggyel.

Megállapítható továbbá, hogy Döhmel Frigyes volt az, aki Bobulával a találkozást kezdeményezte, ő volt az, aki hamis iratok alapján magát mind bajor megbízott legitimálta, ő volt az, aki hamis iratokkal a fajvédők bekapcsolódását kívánta, ő volt az, aki a bajor relációkat felvetette, ő volt az, aki a szerződés készítését szükségesnek tartotta, a szerződést fogalmazta, annak aláírása végett magát exponálta, s ezt előadása szerint azért tette, hogy a vádlottak ellen bizonyítékokat szerezzen.

Megállapítható továbbá, hogy Döhmelnek a Hitler-féle bajor szervezettel semmiféle összeköttetése nem volt. Bajor katonák és fegyverek Magyarországon nem voltak. A bajor hazafias szervezetek írásait hamisította. Vázsonyi Jánosnak és a rendőrségnek tárgyalásáról jelentést tett, vagyis agent provocateur volt.

Ez a szerep az erkölcsi törvényekkel és felfogással nem fér össze, az elítélendő.

Az a körülmény, hogy valaki anyagi érdekből mást bűncselekmény elkövetésre buzdít, és pedig olyanokra, amelyeknek elkövetése az illetőnek szándékában sem volt, mint például a szerződés aláírása, s azután ugyanarra a bűncselekményre, amelynek értelmi kigondolója, szellemi tervezője és elrendezője volt, előáll, mint vádló, az olyan eljárás, amelyet a kir. törvényszék helyesnek nem tart, intézményes támogatásban és védelemben nem részesíthet.

Az agent provocateurséget csak hivatalos kötelesség-teljesítés esetén, vagy magánszemélyeknél az aljas indok hiánya esetén

az államot alapjában megrendítő, komoly veszély elhárítása végett, vagy mert a vádlottban a szándék már egyébként is megvolt, s erre alapos gyanúokok forognak fenn, tart megérthetőnek.

Más az eset Seibold Jenő esetében. Ő ugyan szintén megtévesztette Bobula Tituszt kilétére vonatkozólag, de Seibold Jenő a kötelelességteljesítés tudatában járt el, s tevékenysége passzív volt, nem ajánlott semmit, nem iparkodott Bobula Titusz elhatározását irányítani oly módon, hogy annak szándéka sem lett volna bűncselekmény elkövetésére, s ha ő fel nem lép, a bűncselekmény nem következik be. Ő csupán megfigyelője volt két egyén beszélgetésének, tervezésének. A kir. törvényszék itt kiemeli, hogy bűncselekmények esetén a Btk. szabályai tartandók szem előtt. Ha a törvény bűncselekménynek minősít valamely tevékenységet, azt elkövetni nem szabad, sem akkor, ha az elhatározás saját kezdeményezésből fakad, sem akkor, ha az elhatározást más indítja meg. Magánjogi vonatkozásban a másik fél akaratnyilvánítás komolyságának hiánya lehet jelentős, büntetőjogilag a felelősséget az nem érinti, csak akkor, ha a szándék hiányában a vádlott tette nem volt beszámítható, ami Bobula Titusz és társai esetében nincs meg.

A kir. törvényszék ezek szerint Döhmel Frigyes vallomását részint megbízhatatlanság, részint oly agent provocateur magatartás miatt, mely meg nem engedhető, elfogadhatónak nem tartja, illetve az őáltala megígért katonákat, fegyvereket, a szerződésen az ő aláírását a vádlottak terhére nem rója. Mi az tehát, amiben a vádlottakat bűnösnek találja?

A Btk. általánosságban a bűncselekmény elkövetésére irányuló előkészületi cselekményt nem bünteti. A tettes szándéka előkészületi cselekmény esetén is megvan, bizonyos tevékenység is járul ehhez, de a véghezvitel még el nem kezdődött. A Btk. 156. §-a

a cselekmény veszélyességére tekintettel az általános büntetőjogi elvektől eltérőleg nem csak az előkészületi cselekményt konstruálja önálló bűncselekménnyé, hanem még azt a szövetkezést is, melyhez előkészületi cselekmény nem járul. Bünteti tehát a szövetkezésre irányuló szándékos elhatározást.

A szövetség a Btk. értelmében létrejött, ha két, vagy több személy a bűncselekmény elkövetését közös egytetértéssel elhatározza.

Bobula Titusz, Szemere Béla és Ulain Ferenc saját beismerésük szerint is elhatározták, hogy a bajorokkal, ha más egyén motivációja folytán is, politikai és katonai kapcsolatot létesítenek, szerződést kötnek, ha a bajorok is hajlandók erre. Döhmel Frigyes már előre jelezte terveit, Ulain Ferencék első alkalommal megmondták, mit terveznek. Több napon megtárgyalták ezt a kérdést, s hajlandók voltak azt írásba is foglalni. A tárgyalás során részletekbe is mentek, mikor több vagy kevesebb katona szükségét hangoztatták, illetve mikor Ulain Ferenc idegen erőket nem akart, csupán a szerződés aláírását ellenezte. Bár Ulain Ferenc az általa aláírt szerződéstervezetet utólag megsemmisítette, de ez nem azért tette, hogy a bajorokkal létesítendő politikai kapcsolat eszméit elejtette, hanem azért, mert a Döhmel által készített tervezetet helyesnek nem tartotta. Ez a megjegyzés tehát mindhárom vádlottnak szándékos elhatározása volt, Döhmel Frigyesnek csupán megindító szerepe volt, de hogy ez a vádlottaknak komoly elhatározása volt, abból is kitűnik, hogy Döhmeltől függetlenül, mert abban bizakodtak, kiküldték Ulain Ferencet Münchenbe, s Ulain Ferenc, dacára, hogy Döhmel szerződését nem tartotta mindenben helyesnek, mégis elutazott, a szerződést nem

semmisítette meg, hanem azt magával vitte, mint olyant, ami további tárgyalásoknak alapul szolgálhat.

A vádlottak elhatározása tehát komoly volt, a bajorokkal való katonai és politikai szövetség megkötésére irányult, a szerződés in concreto volt alkalmatlan bűncselekmény elkövetésére, mert bajorokkal kapcsolat nem állott fenn, egyébként az alkalmas eszköznek látszott. A vádlottak tehát komolyan vették a szerződést, illetve Ulain Ferencnek később keletkezett az az aggodalma, de mint fentebb említve volt, az csak az írásos szerződésre vonatkozott.

A szövetkezésre a közös egyetértés tehát megvolt, további kérdés az, hogy a lázadás elkövetésére irányult-e? Lázadás alatt oly csoportosulás értendő, melynek célja az állami életműködés rendes menetét erőszakkal megváltoztatni, illetve a tömeg erőszakkal akarja saját akaratát állami tényezők fölé helyezni.

A vádlottak egyértelműen azt adták elő, hogy ők erőszakos kormányválságot nem akartak. A bajorokkal kötendő szerződést akarták, de arról a kormánynak utólagosan jelentést akartak tenni.

Az kétségtelen, hogy a vádlottak által tervezett szerződést, tekintet nélkül arra, hogy írásba van-e foglalva, vagy nem, a kormány ellenzése mellett megvalósítani csak erőszakkal lehetséges, s ez esetben a lázadás bűncselekménye fennforog. Fennforog még akkor is, ha külön nem beszélnek róla, mert a szerződésben az hallgatólagosan benne foglaltatik. Kétségtelen az is, hogy a kormánynak előre jelentést tenni nem akartak. Egyedül az a körülmény döntő, hogy a kormánynak a szerződéshez való hozzájárulását remélhették-e a vádlottak?

A kir. törvényszék ezt a kérdést nemlegesnek látja eldöntendőnek. Nem számíthattak a vádlottak a kormány sem előleges, annál kevésbé utólagos jóváhagyására, de nem is számítottak.

Ulain Ferenc vallomásában azt adja elő, hogy ha legfelsőbb helyen ehhez a szerződéshez hozzájárulnak, a jelenlegi kormányzati rendszernek meg kellene változnia. Bobula Titusz már magától értetődőnek tartja, hogy az ügyek vitelét más kormánynak kellene átvenni, azt a helyzet változtatja meg. Ezt a védekezést Seibold Jenő tanú megcáfolja, amikor azt vallja, hogy Bobula előtte kijelentette, hogy az ÁBM szervezetekben a kormány ellen élénk agitációt fejteni ki, a közhangulat is Bethlen-ellenes, s hogy fegyveres akciókra is hajlandók. A jelenlegi kormányra tehát nem számítottak. A törvény azonban nem a jövőbeli kormányt védi, hanem azt, amely az ország hatalmát gyakorolja, amely felelős úgy külpolitikai, mint belpolitikai tekintetben.

Az ország mai helyzetében a szerződésben meghatározott célra és eszközök mellett sikeres eredményt elérni nem lehet, az csak további bajok szülőoka lehet. Nem remélhették a kormány hozzájárulását azért sem, mert a Hitler-féle csoport ugyancsak lázadócsoporthoz tartozott, ezekről nyilvánvaló volt már abban az időben, hogy a törvényes kormány erőszakos eltávolítására törekcszenek. Politikai előrelátás mellett ily csoportot támogatni lehet, de katonai és politikai szerződést csak tényleges hatalom birtokában lévő csoporttal vagy kormánnyal lehet jogérvényesen kötni.

Hogy a kormányra számítottak volna, ellentmond annak különösen az írásos szerződés, melyet, ha felületesen olvastak is, és más készítette, mégis bizonyos megbeszélés alapján készült, amelynek első soraiban Magyarországról és Bajorországról mint államokról, továbbá politikai és katonai közösség létesítéséről van

szó, s a legfontosabb pontnál, az integritási pontnál az újonnan alkotandó magyar államról, melynek más értelme nem lehet, mint új kormányzat, mert a régi állam, ha megcsonkítva is, de fennáll. Ellene mond főképp a 9-ik cikk, amely a szerződő felek részéről célszerűnek ítélt rezsimek felállításáról szól, olyképpen, hogy a magyar akció már november végére tervezetik. Bármiképpen magyarázandó is a rezsime kifejezés, a politikai irányzatnak is a kormány adja meg a jellegét, s a kormányt nem alkotmányos tényezők buktatnák, hanem – a szerződés szerint – a szerződő felek kezdeményezésétől teszik azt függővé. Első pillanatra is feltűnik, s ebből magyarázható, hogy a jogász és törvénytudó dr. Ulain Ferenc az általa aláírt példányt megsemmisítette, mert tudatára jutott a szerződés tartalma komoly voltának, mert ha azt komolytalanságnak tartotta volna, a Szemere és Bobula aláírásával ellátott példányt nem vitte volna magával a müncheni útra.

Szemere Béla még azt is állította, hogy a hivatásos diplomácia ily teendőket nem végezhet. Mindenesetre a kormánynak kell látnia diplomáciai útján a külföldi lehetőségeket, s a diplomáciára tartozik az, hogy valamely akciót hivatásos diplomatákkal vagy magánszemélyekkel látja-e célszerűbben lebonyolíthatónak, mert az ilyen akció a kormány terveit keresztezheti, s végeredményben kárt okoz. Tehát ez a kifogás sem helytálló.

Míndezek alapján a vádlottaknak az imént részletezett cselekvősege megállapítja a Btk. 156. §. 1. tételében meghatározott, lázadásra irányuló szövetség vétségének tényálladási elemeit, s ezért őket abban bűnösnek kimondani és megbüntetni kellett.

A kir. törvényszék a vádtól eltérően nem látta fennforogni a Btk. 156. §. 2. tételében meghatározott büntettet, mert nem tartotta előkészületi cselekmények a szóbeli megállapodásnak írás-

ba való foglalását, mert ez magán a megállapodáson mit sem változtat, a veszélyt nem fokozta, csupán a megállapodást érzékelhetőbbé tette. Nem látta annak Ulain Ferenc elutazását sem, mert ezzel még közvetlen veszély nem keletkezett, s ez is csak azt célozta, hogy a bajor szervezetekkel a részleteket megbeszélje, s ezzel az egyoldalú megállapodást kétoldalú szerződéssé tegye. Amennyiben a szerződés rendelkezéseit a bajor szervezetek is magukévá tették volna, a szövetség teljes lesz, s a veszélyesség nagyobb, de ez még mindig csak szövetség, s nem előkészületi cselekmény.

Döhmel Frigyes aláírása, az általa ígért csapatok és hadszerek ígérete a fentebb előadottakra figyelemmel tekintetbe vétetett. Nem történt előkészületi cselekmény a hazafias egyesületekben sem, Seibold vallomása szerint Döhmel azt kérdezte, hogy ő magyar részről még komoly fegyveres alakulásokról nem hallott, s ugyanő vallja, hogy Bobula Titusz azt a kijelentést tette, hogy Héjjással és Prónayval nem beszéltek, de számítanak rájuk. Előkészületi cselekmény lett volna Budapest megszállási tervének kidolgozása, a feketelista, de ez a vádlottak tevékenységével nincs összefüggésben, az teljesen kívülálló egyének tevékenysége. A Seibold Jenő által említett lista meglétére semmi bizonyíték nincs. Általában az egész cselekmény tervezeténél, megbeszélésnél, szövetségénél nem volt több, ez a cselekmény pedig még nem előkészületi cselekmény.

A kir. törvényszék a büntetés kiszabásánál súlyosító körülményt nem észlelt. Enyhítő körülménynek vette a vádlottak büntetlen előéletét, s hogy hazafias szempontok vezették őket, s végül, hogy cselekményük a nagyobb veszélyességet nélkülözte. Nélkülözte pedig részben azért, hogy a hatóság a vádlottak el-

járásának minden fázisáról tudott; nélkülözte azért, mert semmiféle összeköttetésük a bajor nacionalista körökkel nem volt, bajorok az országban nem voltak, de egyébként is fegyveresek a mai fokozott ellenőrzés mellett az országba nem is jöhettek, s végül, mert három egyénnek tervezgetése, szövetsége volt, akiknek, ha voltak is követőik, oly mennyiségű fegyverrel, amely a közre veszélyes lett volna, nem rendelkeztek, s embereikkel nem is érintkeztek. Ezekre tekintettel a bűncselekményre megállapított államfogház legkisebb mérvét is túl szigorúnak találta, mindhárom vádlottal szemben a Btk. 92. §-át alkalmazta, és a rendelkező részben kiszabott büntetést tartotta a vádlottak bűnösségi fokával arányban állónak.

A kir. törvényszék a bizonyítás kiegészítése iránt előterjesztett indítványokat elutasította. Az a körülmény, hogy Seibold Jenő rövidebb ideig volt Bobula Titusznál, mint ő mondja, nem lényeges. Lényeges az, hogy Bobula kijelentéseket tett, s azt rövid idő alatt is tehetette. Nem lényeges az, hogy dr. Ulain Ferenc a februári müncheni útjáról nyíltan beszélt, s hogy 1923. november hó 6-án sem utazott titokban, mert a februári út ezzel az ügygel okozati összefüggésben nincs, az pedig, hogy nyíltan utazott, semmit sem bizonyít. Dr. Ulain Ferenc /Nagyatádi/ Szabó Istvánnak sem mondta meg a tulajdonképpeni okot, hogy miért utazik, csak annyit, hogy az ország érdekében megy, s ebből következtetés nem vonható le.

Domsa Sándor kihallgatására semmi ok nincs, mert a kir. törvényszék is megállapította, hogy vádlottaknak a bajor szervezetekkel összeköttetésük nem volt, s így ugyanazt bizonyítani felesleges. Az pedig, hogy Hirsch Sándor kivel beszélt, az ügy szempontjából közömbös.

Gömbös Gyula, Klunhoff Leó kihallgatása azért mellőzött, mert az általuk bizonyítani kívánt körülmények nem erre az ügyre vonatkoznak.

Gömbös Gyula és Friedrich István kihallgatását azért nem rendelte el a kir. törvényszék, mert a Szemere-köri esemény vád tárgyát nem képezi.

Héjjas Iván és Prónay Pál kihallgatását azért mellőzte, mert a kir. törvényszék is megállapította, hogy a vádlottak a nevezettekkel összeköttetésben nem állottak, és így az ügy további bizonyításra nem szorul.

Döhmél Frigyesnek Vázsonyi Jánoshoz és Vázsonyi Vilmoshoz írt levelének felolvasását azért nem rendelte el, mert Döhmél Frigyes egyénisége, eljárásának indoka eléggé tisztázott, az más megvilágításba a levél után sem kerül.

Az a körülmény, hogy a Szemere-körben lázadásra irányuló szövetség nem jött létre, mint negatív körülményre utaló bizonyítás azért is mellőzött, mert az nincs vád tárgyává téve.

Arra a körülményre, hogy az ÁBM a fegyvereket visszaszolgáltatta, és dr. Szemere Béla a fegyverek visszaszolgáltatását elősegítette, a kir. törvényszék a bizonyítást azért mellőzte, mert a fegyverek ügye tisztázott, s arra nem merült fel adat, hogy Szemere Béla a fegyverek beszolgáltatását késleltette volna, s így azt is bizonyítani és felesleges.

Döhmél Frigyes újbóli kihallgatását a kir. törvényszék azért nem tartotta szükségesnek, mert Döhmél Frigyes szavainak a bizonyítás szempontjából súlyt nem tulajdonít, az pedig, hogy ki volt a budapesti intim barátja, annak tisztázása az ügghöz szorosan nem tartozik.

Dömötör Mihály és Csörgey Kálmán tanúkenti kihallgatását azért nem rendelte el, mert az általuk bizonyítani kívánt körülmények a vádbeli cselekmény megelőző időkre vonatkoznak, vád tárgyává nem tétetettek, ezért az ügy szempontjából nem lényegesek.

Mindezek alapján tehát az eljárás befejezését késleltető, nem lényeges körülményekre utaló bizonyításkiegészítés elutasítandó volt.

Az ítélet egyéb rendelkezése az azok mellett felhívott törvényszakaszokon alapszik.

Budapest, 1924. január hó 24. napján

dr. Langer Jenő sk. ft. elnök

dr. Méhes Ignác sk. előadó

Az irat jelzete: HU-BFL-VII-18-d-1923-03/610. Hiteles másolat, gépelt.

A Horthy-korszak első, kaotikus éveiben Magyarország olyan társadalmi és gazdasági helyzetben találta magát, amely kedvezett a politikai szélsőségeknek. Ezekben az időkben nem csupán egyre-másra szerveződtek a különböző radikális nacionalista társadalmi egyesületek és pártok, de némelyik szélsőséges, az ország kül- és belpolitikai konszolidációján fáradozó Bethlen-kormány munkájával elégedetlen politikai csoport még az az erőszakos hatalomátvétel gondolatával is eljátszott. Egy ilyen, lényegét tekintve komolytalan, mégis nagy politikai és sajtóvisszhangot kiváltott puccsterv volt az, amelyet dr. Szemere Béla kórházi főorvos, az Állambiztonsági Megbízottak Országos Szervezete kommunistaelles segédrendőri milícia parancsnoka, Bobula Titusz magyar születésű, amerikai állampolgárságú építészmérnök, illetve dr. Ulain Ferenc ügyvéd, fajvédő nemzetgyűlési képviselő, a korabeli szélsőjobboldal ismert politikusa terveztek el 1923 őszén. Tekintve, hogy a három férfiú a – meggyőződésük szerint túlzottan liberális, antant- és zsidóbarát – Bethlen-kormányt az Adolf Hitler és Erich Ludendorff tábornok vezetése alatt álló német nemzetiszocialista mozgalom fegyveres támogatásával, terveiket nagyjából a müncheni sörpuccs-csal összehangolva és annak sikerétől is függővé téve tervezték megdönteni, államcsíny-kísérletüket talán a legfrappánsabban a *magyar sörpuccs* elnevezéssel illethetjük.